

E-ISSN 2618-5989

Cilt/ Volume
15

Sayı/ Number
2

Yıl/Year
2026

ANKARA
SAĞLIK BİLİMLERİ DERGİSİ
Journal of Ankara Health Sciences

Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi
Journal of Ankara Health Sciences
Cilt/Volume:15 | Sayı/Number:2 | Yıl/Year:2026

Ankara Üniversitesi Adına İmtiyaz Sahibi
Concessionaire on behalf of Ankara University

Yayıncı Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Prof. Dr. Kaan ORHAN

Yayın Yönetmeni Prof. Dr. Emine ÖZMETE

Yazışma ve İletişim

🏠 Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi
Yayın Alt Komitesi 06290 Ankara, Türkiye

✉️ saglikbildergi@ankara.edu.tr

☎️ (+90 312) 381 23 50), Fax: (+90 312 381 23 55)

🌐 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ausbid>

Yayın Türü

DergiPark Akademik tarafından hakem değerlendirmesinden geçirilmekte ve dört ayda bir çevrim içi olarak yayınlanmaktadır.

Bu dergi, **DOAJ, EBSCO Database, ERIH PLUS, Ulrich's Periodicals Directory, Sobiad, Türk Medline, İdealonline, CABI | CAB Abstracts** veri tabanı sistemleri tarafından indekslenmektedir.

İndeksler ve Dizinler

Bu eser, Creative Commons Atıf-Gayriticari-Türetilmez 4.0 Uluslararası Lisansı altında lisanslanmıştır.

YAYIN KURULU

Baş Editör	Prof. Dr. Emine ÖZMETE, Ankara Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0002-9264-5660
Editörler	Prof. Dr. Alev KESER, Ankara Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0003-2620-6747 Prof. Dr. Melahat DEMİRBİLEK, Ankara Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0003-1281-2367
Editör Yardımcıları	Dr. Öğr. Üyesi İsmail Mücahit ALPTEKİN, Atatürk Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0001-7089-6840 Dr. Öğr. Üyesi Emre DUMAN, Siirt Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0002-8956-2696 Dr. Öğr. Üyesi Sebahat AYDOS, Ankara Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0002-4587-3353 Arş. Gör. Dr. Elif ERBAY, Ankara Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0003-3789-7141 Öğr. Gör. Dr. İrem ŞENGÜN, Ankara Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0003-2476-7348
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü	Doç. Dr. Serdarhan DURU, Ankara Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0002-2210-1684
Alan Editörleri	Prof. Dr. Zehra AYCAN, Ankara Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0003-4584-2976 Prof. Dr. Songül AKSOY, Lokman Hekim Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0003-4584-5528 Prof. Dr. Kezban BAYRAMLAR, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0002-6760-2175 Prof. Dr. Ece UĞURLUOĞLU ALDOĞAN, Ankara Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0001-9537-7027 Prof. Dr. Münevver CAN YAŞAR, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0003-1987-8393 Prof. Dr. Hüsne DEMİREL, Gazi Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0002-6990-1590 Prof. Dr. İmatullah AKYAR, Hacettepe Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0003-3551-8099 Prof. Dr. Sedef ŞAHİN, Hacettepe Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0002-6483-072X Doç. Dr. Özge KÜÇÜKERDÖNMEZ, Ege Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0003-2228-8917 Dr. Öğr. Üyesi İlkem UÇAL, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0001-9786-4769
İngilizce Dil Editörleri	Prof. Dr. Gonca POLAT, Ankara Üniversitesi, <i>Türkiye</i> http://orcid.org/0000-0002-8165-9768 Doç. Dr. Burcu ÖZDEMİR OCAKLI, Ankara Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0002-9027-2880

Türkçe Dil Editörleri	Prof. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0002-9889-2777 Prof. Dr. Demet KARDAŞ, <i>Gazi Üniversitesi, Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0003-0222-6794
Etik Editör	Doç. Önder İLGİLİ, Hacettepe Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0002-3239-5516
İstatistik Editörleri	Prof. Dr. Özlem TÜRKŞEN, Ankara Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0002-5592-1830 Prof. Dr. Sıddık KESKİN, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0001-9355-6558
Sekreteryä	Dr. Öğr. Üyesi İsmail Mücahit ALPTEKİN, Atatürk Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0001-7089-6840 Dr. Öğr. Üyesi Emre DUMAN, Siirt Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0002-8956-2696 Öğr. Gör. Dr. İrem ŞENGÜN, Ankara Üniversitesi, <i>Türkiye</i> https://orcid.org/0000-0003-2476-7348

YAYIN KURULU ÜYELERİ

Prof. Dr. Ayşe Dilek ÖĞRETİR ÖZÇELİK	<i>Gazi Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Berrin AKMAN	<i>Hacettepe Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Derya DİKMEN	<i>Hacettepe Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Fatma PAKDİL	<i>Eastern Connecticut State University</i>
Prof. Dr. Hakan ACAR	<i>Liverpool Hope University</i>
Prof. Dr. Hüsne DEMİREL	<i>Gazi Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Mevlüde KIZIL	<i>Hacettepe Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Fatma OKLAN	<i>Sağlık Bilimleri Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Nevin A. GÜZEL	<i>Gazi Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Sibel ERKAL İLHAN	<i>Haliç Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Sultan AYAZ ALKAYA	<i>Gazi Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Melek ZUBAROĞLU YANARDAĞ	<i>Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Pinar GÜVEN USLU	<i>University of East Anglia</i>
Doç. Dr. Recı MESERİ	<i>Ege Üniversitesi</i>
Doç. Dr. Yasin YURT	<i>Doğu Akdeniz Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Dilaver TENGİLİMiOĞLU	<i>Atılım Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Fatma NİŞANCI	<i>Kırıkkale Üniversitesi</i>
Dr. Peter FARKAS	<i>Semmelweis University</i>
Dr. Mitchell STOTLAND	<i>Sidra Medicine</i>
Dr. Memoona RAMZAN	<i>Miller School of Medicine</i>

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Araştırma Makalesi/ Research Article

<i>Burcu BÜLBÜN AKTI,
Bahar UYAROĞLU,
Haktan DEMİRCİOĞLU</i>
(46-60)	Gifted and Talented Children in Movies: Analyzing “Little Man Tate”, “Searching For Bobby Fischer”, “Vitus” and “Gifted”
Sinemada Üstün Yetenekli Çocuklar: “Little Man Tate (Küçük Adam Tate)”, “Searching for Bobby Fischer (Masum Hamleler)”, “Vitus” ve “Gifted (Deha)”Filmlerinin Analizi
<i>Lale YACAN,
Özgül EROL,
Serap ÜNSAR,
Ayfer GÜNEŞ</i>
(61-72)	İnmeli Hastalara Bakım Veren Hasta Yakınlarının Bakım Yükü ve İyilik Hallerinin Değerlendirilmesi
Evaluation of the Care Burden and Well-Being of Caregivers of Stroke Patients
<i>Mehtap Metin KARAASLAN,
Zehra AYZ</i>
(73-85)	Beyaz Gürültünün Çocuklar Üzerine Kullanımı: Bibliyometrik Analiz
Use of White Noise in Children: A Bibliometric Analysis
<i>Kübra BUDAL AYTAÇ,
Hilal MERCAN AKÇAY,
Arzu YÜKSELEN</i>
(86-99)	An Investigation of the Relationship Between the Psychosocial Status of Preschool Children and the Family Climate
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Psikososyal Durumları ile Aile İklimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
<i>Fatma BAY,
Hayriye Beyza KÜTÜK, Ayşegül
KÜÇÜKTOKA,
Ebrar KÜÇÜKKÖKTEN</i>
(107-117)	Primigravidalarda Gebelik Algısı ve Emzirme Öz Yeterliliği
Pregnancy Perception and Breastfeeding Self-Efficacy in Primigravidas

Olgu Sunumu/ Case Report

<i>Döndü ŞANLITÜRK,
Özlem SEYMEN,
Hatice DURSUN</i>
(100-106) | Kronik Endokrin Disfonksiyonun Perinatal Sonuçları: Hipotiroidi ve Oligohidramniyoslu Bir Gebenin Olgu Sunumu
Perinatal Outcomes of Chronic Endocrine Dysfunction: A Case Presentation of a Pregnant Woman with Hypothyroidism and Oligohydramnios |
|--|--|

EDİTÖRDEN,

Değerli Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi Okuyucuları,

Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi'nin 2026 yılı Ağustos sayısını sizlerle paylaşmanın memnuniyetini yaşıyoruz. Bu sayımızda, sağlık bilimlerinin farklı disiplinlerinden özgün araştırma ve olgu sunumlarına yer vererek güncel bilimsel bilgi birikimine katkı sağlamayı amaçlıyoruz. Yayımlanan çalışmaların akademik literatüre katkı sunmasının yanı sıra, sağlık bilimleri alanındaki araştırmacılar ve uygulayıcılar için de yararlı ve yol gösterici olmasını diliyoruz.

Bu yıl, Ankara Üniversitesi'nin kuruluşunun 80. yılını kutlamanın gururunu yaşıyoruz. Köklü geçmişi, bilimsel üretkenliği ve topluma katkı misyonu ile ülkemizin önde gelen yükseköğretim kurumlarından biri olan üniversitemizin bu anlamlı yılı, bilimsel yayıncılık faaliyetlerimize de ayrı bir sorumluluk yüklemektedir. Bu bağlamda dergimiz, sağlık bilimleri alanında nitelikli, özgün ve evrensel bilgi üretimine katkı sunma hedefini kararlılıkla sürdürmektedir.

Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi, 2016 yılından bu yana düzenli olarak yayımlanan hakemli bir bilimsel dergi olup, 2026 yılı itibarıyla yayın periyodunu genişleterek yılda üç sayı olarak yayımlanmaktadır. Dergi, yayın süreçlerini DergiPark sistemi üzerinden şeffaflık ve etik ilkeler çerçevesinde yürütmektedir. Dergimiz; DOAJ, CABI/CAB Abstracts, EBSCO, ERIH PLUS, Ulrich's Periodicals Directory, SOBIAD, Türk Medline ve İdealonline gibi saygın indekslerde taranmakta olup, TR Dizin ve ESCI başvuru süreçleri titizlikle takip edilmektedir.

Bilimsel yayıncılıkta kaliteyi artırma hedefimiz doğrultusunda, değerlendirme süreçlerimizi sürekli iyileştirmekteyiz. Bu kapsamda dergimize yapılan başvurularda titiz bir hakemlik süreci yürütülmekte; bilimsel katkı değeri yüksek çalışmaların literatüre kazandırılması öncelik olarak benimsenmektedir. Amacımız, ulusal ve uluslararası düzeyde görünürlüğü yüksek, referans niteliği taşıyan bir dergi olmaktır.

Bu sayının hazırlanmasında emeği geçen tüm yazarlara; değerlendirme süreçlerine katkı sunan alan editörlerine, bilimsel danışma kurulu üyelerine ve hakemlerimize içten teşekkürlerimizi sunarız. Sağlık bilimleri alanında çalışan tüm araştırmacıları, nitelikli çalışmalarını dergimiz aracılığıyla bilim dünyasıyla paylaşmaya davet eder, saygılarımızı sunarız.

Prof. Dr. Emine ÖZMETE

Baş Editör

Prof. Dr. Alev KESER, Prof. Dr. Melahat DEMİRBİLEK

Editörler

EDITORIAL,

Dear Readers of the Journal of Ankara Health Sciences,

We are pleased to present the August 2026 issue of the Journal of Ankara Health Sciences. In this issue, we feature original research articles and case reports from various disciplines within the health sciences, with the aim of contributing to the current body of scientific knowledge. We hope that the articles published in this issue will not only contribute to the academic literature but also serve as valuable and informative resources for researchers and practitioners in the field of health sciences.

This year marks the 80th anniversary of Ankara University. As one of the country's leading higher education institutions with a deep-rooted history, strong scientific productivity, and a commitment to societal contribution, we feel an added sense of responsibility in our scientific publishing activities during this milestone year. In this context, our journal is firmly committed to contributing to the production of original, high-quality, and globally relevant knowledge in the field of health sciences.

The Ankara Journal of Health Sciences is a peer-reviewed scientific journal that has been published regularly since 2016. As of 2026, the journal has expanded its publication frequency to three issues per year. The journal manages its editorial and peer-review processes through the DergiPark system and adheres to principles of transparency and publication ethics. It is indexed in several reputable databases, including DOAJ, CABI/CAB Abstracts, EBSCO, ERIH PLUS, Ulrich's Periodicals Directory, SOBIAD, Türk Medline, and İdealonline. Applications to TR Dizin and ESCI are under review and being monitored closely.

In line with our goal of improving the quality of scientific publishing, we are continuously improving our evaluation processes. Submissions undergo a rigorous peer review, and priority is given to studies offering significant scientific contributions. Our aim is to become a highly visible and widely recognized journal at the national and international levels.

We would like to express our sincere gratitude to the authors who contributed valuable work to this issue, as well as to the section editors, editorial board members, and reviewers for their contributions to the evaluation process. We invite researchers working in the health sciences field to submit their high-quality studies to our journal and share them with the scientific community.

Sincerely,

Prof. Dr. Emine Özmete

Editor-in-Chief

Prof. Dr. Alev Keser, Prof. Dr. Melahat Demirbilek

Editors

Gifted and Talented Children in Movies: Analyzing “Little Man Tate”, “Searching For Bobby Fischer”, “Vitus” and “Gifted”*

Sinemada Üstün Yetenekli Çocuklar: “Little Man Tate (Küçük Adam Tate)”, “Searching for Bobby Fischer (Masum Hamleler)”, “Vitus” ve “Gifted (Deha)” Filmlerinin Analizi

Burcu BÜLBÜN AKTI^{*}, Bahar UYAROĞLU^{*}, Haktan DEMİRCİOĞLU^{*}

Department of Child Development, Faculty of Health Sciences, Hacettepe University, Sıhhiye, Ankara, Türkiye

ABSTRACT

In the current study, films about gifted children were examined from a child development perspective. The portrayal of commonly discussed characteristics of gifted individuals in the literature was analyzed through the lens of clinical experience. This qualitative study aimed to explore how gifted and talented children are represented in films. Content analysis was used as the method of data analysis. The sample was determined through criterion sampling. Based on keyword searches on Google and IMDb, four films meeting the inclusion criteria were selected. The codes derived from these films were grouped into three main categories: professional support-education, family and child. The professional support-education category includes subcategories such as educational models, support for talent areas, and socio-emotional support. The family category includes the family's interaction with the child and professionals. The child category comprises subcategories of overexcitability, social relationships, and coping strategies. This study offers insights, especially for professionals, into how cinema can serve as a tool for raising public awareness. Accordingly, we present several recommendations to experts—our primary audience—on how these films can be utilized in guidance, counseling, and education.

Keywords: Child development, film analysis, gifted education, overexcitabilities, parents of gifted.

ÖZET

Bu çalışmada üstün yetenekli çocukları konu alan filmler çocuk gelişimi perspektifinden incelenmiştir. Literatürde sıkça tartışılan üstün yetenekli bireylere ait özelliklerin filmlerde nasıl yansıtıldığı, klinik deneyimimiz ışığında analiz edilmiştir. Nitel araştırma deseni benimsenen bu çalışmada, üstün yetenekli çocukların filmlerde nasıl temsil edildiği araştırılmıştır. Veri analiz yöntemi olarak içerik analizi kullanılmıştır. Örneklem, ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Google ve IMDb üzerinden yapılan anahtar kelime taramaları sonucunda, dahil edilme kriterlerine uyan dört film seçilmiştir. Bu dört filminden elde edilen kodlar; profesyonel destek-egitim, aile ve çocuk olmak üzere üç ana kategoriye ayrılmıştır. Profesyonel destek-egitim kategorisi; eğitim modeli, yetenek alanlarına destek ve sosyal-duygusal destek alt kategorilerini içermektedir. Aile kategorisi, ailenin çocukla ve profesyonellerle olan etkileşimini kapsamaktadır. Çocuk kategorisi ise aşırı duyarlılık, sosyal ilişkiler ve başa çıkma stratejileri alt kategorilerini içermektedir. Bu çalışma, sinemanın toplumsal farkındalık yaratma aracı olarak nasıl kullanılabileceğine dair özellikle profesyonellere yönelik önemli çıkarımlar sunmaktadır. Bu doğrultuda, filmlerin rehberlik, danışmanlık ve eğitim bağlamında nasıl kullanılabileceğine dair uzmanlara çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çocuk gelişimi, film analizi, üstün yeteneklilerin eğitimi, aşırı duyarlılık, üstün yeteneklilerin ebeveynleri.

*An earlier version of this study, based on a smaller dataset, was presented as an oral presentation at the International Congress on Gifted Education, April 7–9, 2017.

Sorumlu yazar/Corresponding author: Burcu BÜLBÜN AKTI

Department of Child Development, Faculty of Health Sciences, Hacettepe University, Sıhhiye, Ankara, Türkiye

E-mail: burcu_bulbun@hotmail.com

ROR ID: ror.org/04kwvgz42

Geliş Tarihi(Received): 28.04.2026 Kabul Tarihi(Accepted): 23.07.2026 Yayın Tarihi(Published): 31.08.2026

Atıf bilgisi/To cite:

Bülbün Akti, B., Uyaroğlu, B., & Demircioğlu, H. (2026). Gifted and Talented Children in Movies: Analyzing “Little Man Tate”, “Searching For Bobby Fischer”, “Vitus” and “Gifted”. *Journal of Ankara Health Sciences*, 15(2), 46-60. <https://doi.org/10.46971/ausbid.1939281>

Dergimizde CC-BY-NC-ND lisansı kullanılmakta ve yayımlanan makalelerin telif hakkı yazarlara, ticari kullanım hakkı ise dergimize aittir.

The journal operates under the CC BY-NC-ND license. Authors retain the copyright of their published articles, while the rights for commercial use are reserved by the journal.

Introduction

Media representations are considered one of the factors that may influence individuals' perceptions of social reality and everyday life (Bandura, 2001). Diken and Laustsen, in their book *Sociology with Movies*, state that cinema interprets and derives the object of social study. They also argue that cinema does not merely offer an idea about society but is an integral part of the society it portrays (Demerath III, 1981; Diken et al., 2010; Do Nascimento, 2019). It has been observed that children with special needs are not fully represented in movies, and some films include stereotypical misconceptions (Safran, 1998; Cox, 2000). Gifted children are part of the population of children with special needs. It has been observed that children with special needs are not fully represented in movies, and some films include stereotypical misconceptions (Safran, 1998; Cox, 2000). Gifted children are part of the population of children with special needs. Giftedness represents a relatively small but educationally significant proportion of the child population. Under the traditional psychometric definition, which uses an IQ score of 130 as the threshold, approximately 2.3% of the population is classified as gifted (McBee & Makel, 2019). However, prevalence estimates may vary considerably depending on the definition of giftedness, the domains of ability considered, and the identification criteria employed. In Türkiye, approximately 2%–3% of the student population is estimated to be potentially gifted (Türkiye Büyük Millet Meclisi [TBMM], 2012). Given the unique developmental characteristics and support needs of gifted children, it is important to consider how this group is represented in media and cinema.

Gifted students are defined as having higher levels of performance and capability. This definition also emphasizes their educational needs and access to appropriate learning opportunities (NAGC, 2019). Accordingly, various educational strategies have been developed to address these needs, including acceleration, grouping, and enrichment (Öznacar & Bildiren, 2012; Sak, 2012). Professional opinions and support are essential in determining which of these interventions would be most appropriate for the gifted student. Primary school years represent a critical period during which giftedness is often identified and educational and psychosocial support needs become increasingly apparent (NAGC, 2019). Therefore, examining how gifted children in this developmental period are portrayed in movies may

provide valuable insights into the representation of these needs. However, although educational support is often the primary focus in discussions of giftedness, the developmental needs of gifted children extend beyond academic achievement.

Educational interventions primarily focus on fostering gifted children's talents; however, meeting their developmental needs also requires attention to their social and emotional well-being (Baysal-Metin et al., 2018). Gifted children may experience difficulties in some social skills, such as social problem solving, forming friendships, prosocial behaviors, and social competence (Van Tassel-Baska et al., 2021). In recent years, emotional skills have been addressed separately from social skills through the concept of emotional intelligence (Salovey & Mayer, 2004; Van Tassel-Baska et al., 2021). Emotional skills, such as recognizing, expressing, and regulating emotions, are studied in terms of how gifted children manage their emotional hypersensitivity and cope with emotional crises (Van Tassel-Baska et al., 2021). One theoretical framework commonly used to explain these emotional characteristics is Dabrowski's Theory of Positive Disintegration (Mendaglio, 2008).

Emotional hypersensitivity is the most common of the five types of overexcitabilities in Dabrowski's theory, and it is the one that most often makes social cohesion difficult for gifted children. Dabrowski identified five forms of overexcitabilities: psychomotor, sensual, imaginal, intellectual, and emotional (Mendaglio, 2008). Overexcitabilities may contribute to challenges in the social and emotional adjustment of gifted children if they are not appropriately understood and supported. Due to these characteristics, gifted children are often perceived as odd by their peers. However, overexcitabilities in gifted children should not be seen as emotional or behavioral problems, but as a positive way to activate their existing potential (Alias et al., 2013). These developmental characteristics influence not only gifted children themselves but also the experiences and expectations of their families.

Parents of gifted children may have unrealistic expectations, experience power struggles with the gifted child or each other, and place an overemphasis on giftedness (Bourdeau & Thomas, 2002). Gifted children employ various coping strategies, such as denying their giftedness, using humor, and focusing on popularity, to manage intense emotions and high expectations (Swiatek, 2002; Cross & Swiatek,

2009; Thai et al., 2020). A parent's perspective on the concept of giftedness influences the child's coping strategy (Mendaglio & Peterson, 2016). Coping with such difficulties requires parents of gifted children to collaborate with other specialists (such as teachers and counselors) working with the child. In these situations, the search for support for the gifted child and their immediate surroundings begins with awareness."

Increasing awareness of the developmental characteristics and support needs of gifted children requires accessible sources of information for children, families, educators, and professionals.

Movies can serve as an accessible source of information by presenting the developmental characteristics and support needs of gifted children through relatable characters and narratives. In this way, they may help children, parents, teachers, and counselors better understand gifted individuals and appropriate support approaches (Bandura, 2001; Hébert & Sergent, 2005). Additionally, a well-crafted movie can foster a supportive understanding between teachers, counselors, and students who watch the film together (Hébert & Sergent, 2005). Research on how gifted individuals are portrayed in movies is quite limited (Cox, 2000; Burnette, 2013; Topal & Tortop, 2015; Pektaş et al., 2017; Şentürk, 2018; Chung, 2023; Sakar et al., 2023). Analyzing these studies reveals that they often focus on giftedness, developmental characteristics, or developmental asynchrony within educational settings. However, they frequently fall short of providing comprehensive insights from a developmental perspective. Specifically, there is a need to examine in-depth how family and expert support, along with the child's developmental traits, are represented in cinema.

Addressing this gap may contribute to a better understanding of how cinema reflects the developmental experiences of gifted children and the support systems surrounding them. Therefore, the present study aims to examine how gifted children are portrayed in movies from a developmental perspective, with particular attention to developmental characteristics, family support, and expert support.

1.1. Aim of study

This research aims to examine the portrayal of gifted individuals in movies, analyze the roles assigned to families and educators, and explore how the challenges faced by these children are depicted and addressed.

1.2. Importance of study

This study fills a critical gap in the understanding of how gifted individuals are represented in the media. Despite the media's powerful role in shaping public perceptions, the developmental, emotional, and social characteristics of gifted children are frequently overlooked or inaccurately portrayed through stereotypes. Through an analysis of cinematic representations, the study highlights how societal narratives around giftedness are constructed and brings to light the often-invisible roles of families and educators in supporting these children. The findings offer valuable guidance for educators, parents, counselors, and media creators in developing more accurate, comprehensive, and empathetic portrayals. In doing so, the study contributes not only to academic discourse but also to the development of public awareness, social empathy, and informed interventions that can shape more inclusive and supportive environments for gifted individuals.

Method

2.1. Research model

Movies have a significant influence on shaping people's opinions and values. Thus, this research aims to investigate how gifted and talented children are represented in films, focusing on family attitudes, professional support, the children themselves, and their relationships with peers. Therefore, this research follows a "Qualitative Research" approach. Qualitative research is a process in which perceptions and events are observed in a realistic and holistic manner (Neuman, 2010).

The data in this research is analyzed using the 'Qualitative Content Analysis' technique. Qualitative content analysis is a method focused on collecting and analyzing the visual and verbal content of media. As Neuman points out, visual and verbal content refers to words, meanings, drawings, symbols, ideas, themes, etc., that appear in books, newspapers, magazines, articles, advertisements, films or video recordings, songs, and more (Neuman, 2010).

2.2. Sampling

Movies were selected using the criterion sampling method. The inclusion criteria were that (a) the main character was a gifted child of primary school age, (b) giftedness constituted the central theme of the movie,

and (c) the movie was a feature-length fictional film. The study focused specifically on child characters because its purpose was to examine giftedness from a developmental perspective. Primary school years constitute a particularly relevant developmental period, as giftedness is frequently identified during these years and children’s educational, familial, and psychosocial support needs become increasingly apparent. Limiting the sample to this developmental period also enabled the representations to be examined within a relatively comparable developmental and educational context. Feature-length fictional movies were selected because their extended narratives provide sufficient scope to portray gifted children’s developmental characteristics, family relationships, educational experiences, and interactions with professionals across multiple situations. Restricting the sample to a single film format also enhanced comparability across the selected works. The exclusion criteria were as follows: the main character had twice-exceptionality; the main character was younger or older than primary school age; the movie was a cartoon, science-fiction, animated, fantasy, documentary, or short film; or giftedness appeared only as a subtheme.

We used the keywords ‘gifted kid movies’ and ‘genius kid movies’ for the Google search, and ‘gifted child’ and ‘child prodigy’ for the IMDb search. Four movies were found via IMDb, 22 movies were found through the Google search for ‘gifted kid movies,’ and 24 movies were found through the Google search for ‘genius kid movies.’ Ten movies with a main character above the age of primary education, two movies featuring a main character with twice-exceptionality, 11 movies in the genres of cartoons or science fiction, and 16 movies with a subtheme of giftedness were excluded.

Within the scope of this research, the movies *The Little Man Tate*, *Vitus*, *Searching for Bobby Fischer*, and *Gifted*, which focus on gifted children, were analyzed using the content analysis method.

The 1991 U.S. movie *Little Man Tate* tells the story of a mother raising her gifted son alone.

The 2006 Swiss movie *Vitus* follows the life of Vitus, a boy with exceptional musical talent, and his relationship with his family.

In the 1993 U.S. movie *Searching for Bobby Fischer*, the plot revolves around Josh, a young boy with a passion and talent for chess.

In the 2017 U.S. movie *Gifted*, the story centers on Mary, a gifted mathematician, and her life with her uncle.

2.4. Data analysis

The data consisted of both the verbal and visual content of the four selected movies. Verbal data were obtained from publicly available online movie transcripts, which were cross-checked against the movies during repeated viewings to ensure consistency. Visual data included facial expressions, body language, interactions among characters, emotional reactions, and other contextual visual cues relevant to the representation of gifted children. The integration of verbal and visual data enabled a more comprehensive examination of how gifted children and the support systems surrounding them were portrayed in the movies. The unit of analysis consisted of scenes involving the gifted child and interactions with family members, peers, teachers, counselors, and other professionals.

Each movie was watched twice independently by the two researchers. During the first viewing, the researchers familiarized themselves with the storyline, characters, and the overall context of the movie. The second viewing focused on identifying scenes related to the developmental characteristics of gifted children, family support, expert support, peer relationships, and educational experiences. While reviewing the movies, the researchers simultaneously examined the corresponding movie transcripts to ensure that both verbal and non-verbal information was accurately interpreted.

Data was analyzed using the coding procedures proposed by Strauss and Corbin (1998), including open coding, axial coding, and selective coding. The analysis followed a hybrid coding approach. The main analytical categories were established deductively based on the literature and the research questions, whereas the codes were generated inductively from the movie data during the open coding process. During the open coding stage, the researchers independently examined each movie scene by scene using both the transcripts and the visual content. Dialogues, facial expressions, body language, interactions, emotional reactions, and contextual events were coded inductively to generate the initial codes. In the axial coding stage, conceptually related codes were grouped together and organized under the predetermined analytical categories derived

from the literature. Relationships among the codes were examined to refine these categories across the four movies. The researchers compared the coded data across the four movies and refined the analytical categories by identifying common developmental patterns and themes.

Finally, during selective coding, relationships among the categories were reviewed and refined to produce an integrated interpretation of how gifted children were portrayed from a developmental perspective. Throughout this stage, the researchers revisited both the movie transcripts and the visual scenes to ensure that the final interpretations accurately reflected the original context of the films.

To enhance the trustworthiness of the analysis (Lincoln & Guba, 1985), both researchers coded the movies independently. After completing the independent coding process, they compared their codes, discussed any discrepancies, and reached consensus through discussion. This iterative comparison process strengthened the credibility and consistency of the findings.

Findings

The findings are presented under three predetermined analytical categories derived from literature and the research questions: professional support and education, family, and child. Within these categories, inductively generated codes obtained from the verbal and visual analysis of the four movies were organized into relevant sub-categories. Representative quotations and scene descriptions are presented to illustrate how gifted children and their developmental experiences were portrayed across the movies.

Professional support and education

Within the category of professional support and education, the inductively generated codes were organized into three sub-categories: education model, support for talent development, and social-emotional support.

Education model

Fred Tate, the lead actor in the movie *Little Man Tate*, attends a regular class primary school. The teacher is aware that Fred is different than the others. Yet she does not know how to communicate with Fred and how to support his learning. She explained to the

mother that her child is retarded, that this situation would be difficult in America and that he should start from the 3rd grade by skipping grades, and even skipping all classes. Regarding Tate's primary school teacher, in the statement "Then, a week later, she said I should probably skip second grade maybe even skip elementary school altogether." (*Little Man Tate*, 00:04:30-00:04:38), it was seen that the teacher suggested the acceleration (grade skipping) model.

Acceleration as an education model is also discussed in the movie *Vitus*. The expression of the kindergarten teacher "Vitus should go to school, not kindergarten" (*Vitus*, 00:10:38-00:10:42) shows that the teacher's suggestion as an education model is acceleration. It was decided that Vitus would take the high school leaving exams at the age of 12. His father emphasized that he should plan his career now. In the following years, he started to go to high school at a young age by taking advantage of the Vitus acceleration program.

In addition to acceleration, grouping is also discussed in the movie *Vitus*. The school principal wants Vitus to be sent to schools that provide education for gifted children, but the mother opposes this view, describing those schools as "zoological gardens" (*Vitus*, 00:42:11- 00:42:15).

In the movie "Searching for Bobby Fischer" Josh continues regular education with his peers. Acceleration or enrichment as an education model was not discussed in the movie and there was no expression to emphasize them. After it was discovered that he was talented in the field of chess, his father wanted to send him to a private school that also had chess education.

In the movie "The Gifted," Mary was raised by her uncle until she was six and a half years old, without any preschool education. When she was six and a half years old, her uncle thought that she should socialize with her peers and sent her to regular class. It is seen that the classroom teacher gives Mary worksheets appropriate to her level in the classroom. When the child is above the grade level, the teacher notices her and the school administration advises her to go to the gifted school. Uncle says "It's the Oaks. It's a great school. And I think the last thing that little girl needs is reinforcement that she's different" (*Gifted*, 00:21:03-00:21:15) He says that the gifted school is very nice, but that is not what Mary needs, that Mary should stay

in regular class. However, at the end of the movie, it was considered as the most appropriate educational strategy for the child to take part-time acceleration and mathematics lessons from the university and spend the remaining time in regular class with her peers.

Providing support in the field of talent

The person who takes care of Fred in the movie “Little Man Tate” is a psychologist who works with gifted children. This study is in the form of preparation for a competition in advanced mathematics. Fred will thus be able to receive support in the field of talent. The teacher tells “Every year, I take five students to compete in “Odyssey of the Mind”. It’s a kind of mental Olympics, if you will.” (Little Man Tate, 00:20:38-00:20:47) and it is stated that he will be supported in his talent.

Vitus in the movie ‘Vitus’ plays the piano with an extraordinary talent well above his age. He can play the compositions of famous musicians such as Mozart and Bach. His family is very happy with this situation and they talk about this talent of Vitus in every social environment and ask him to play the piano. At a party, Vitus overhears the guests talking to his mother. “You carry a huge responsibility, especially as his mother, -if you know what I mean. -yes. All the world’s great pianists were so-called wunderkinds in their childhood. No exception. You really must foster his talents.” (Vitus, 00:21:35-00:22:00) Under the influence of pressure from the environment, his family decides to enrol Vitus in the music academy. The director of the academy tells “but an academy is for adults (Vitus, 00:22:53-00:22:57) ... However, I have recognized his talent. We will accept him.” (Vitus, 00:23:02-00:23:11) and accepts Vitus to the school. Thus it is emphasized that all other students in this school are adults.

In the movie “Searching for Bobby Fischer”, Josh is sent to a private school with chess classes by his family because he is talented in chess. However, Josh prefers the public school he started earlier. His father tries to persuade him by telling him “It’s a private school (Searching for Bobby Fischer, 00:55:21-00:55:24) ...Your friend Morgan goes there. (Searching for Bobby Fischer, 00:55:44-00:55:45) ... They, um, even have a chess class. (Searching for Bobby Fischer, 00:55:53-00:55:57)” He also takes private lessons from a trainer who is an expert in chess.

In the movie “The Gifted”, the school administration recommends that Mary be educated in a special

education school for gifted children. But Mary’s uncle refuses this telling “I realize, putting that girl in that setting, you know, 99 times out of a 100, that’s what you do. is reinforcement that she is different. I looked into it. And I think the last thing that little girl needs but this family has a history with those schools. It’s the Oaks. It is a great school.” (Gifted, 00:20:56-00:21:04) Later, with the pressure of her grandmother and the guidance of the regular school administration, Mary begins to take advanced mathematics lessons. In this way, the conflicts of opinion between her uncle and grandmother about supporting her in the field she is talented in are emphasized. It is thought that at the end of the movie they reach a midway that gifted children need both accelerated education and interaction with their peers.

Lack of social emotional support

Fred’s mother does not want her son to receive any special support but only wants him to socialize with his peers like a normally developing child. They conflict with the psychologist who wants to support Fred in the field of talent. The psychologist’s words “... your son is starving for stimulation and challenge, and for some order in his life. Things that you don’t provide but that I will. I know that to deny a child’s potential is to smother his true self.” (Little Man Tate, 00:51:47-00:52:00) illustrates the conflict between the mother and the specialist. The mother is focused on social relations and rejects the need for support in the field of talent, while the expert focuses on supporting in the field of talent and ignores the social emotional needs.

While Vitus was in kindergarten, the teacher told the mother that he could not interact with his peers and suggested accelerated education as a solution. His teacher directed them to take Vitus from school by saying “Vitus is wasting his time here and we are wasting our time”. (Vitus, 00:42:04-00:42:11) Thereupon, their parents ignored his social needs and hired a caregiver to take him from school and take care of him at home. This decision of the family made her mother say, “Listen, Vitus, you don’t have to go to kindergarten anymore. while I’m at work, a babysitter will look after you.” (Vitus, 00:11:46-00:11:56) In the following years, his family stopped taking lessons from the teacher who taught Vitus until now and made him love the piano. His mother said to his teacher, “Now, listen! He’s our son, and you’re just not good enough for him!” (Vitus, 00:23:51-00:23:57) and ended the communication between them. Vitus wants to

continue taking lessons from Miss Piantoni (the teacher he loves and communicates with), but his parents forced him to continue with the Music Academy. This situation caused Vitus to leave the environment where he was emotionally accepted and to be negatively affected socially and emotionally.

In the movie “Searching for Bobby Fischer”, in the conversation between Josh’s mother and his teacher, his mother expresses her concerns about his education by saying, “Fred! Is Josh falling behind in his schoolwork? -He is” (Searching for Bobby Fischer, 00:53:24-00:53:28) Josh’s teacher, on the other hand, expresses concern about the neglect of his social emotional needs by saying, “but I’m more concerned about other things... Like his friendships.” (Searching for Bobby Fischer, 00:53:28-00:53:32)

In the movie “The Gifted”, Mary’s uncle ignores her talent area, considering her social and emotional needs. While her grandmother supports her math ability, she overlooks social and emotional needs. The need for social emotional support and meeting with peers is depicted in the movie by her uncle’s expressions: “She has no friends her age. No social skills. She doesn’t know how to be a kid.” (Gifted, 00:03:47-00:03:53)

Family

Within the family category, the inductively generated codes were organized into two sub-categories: family-child interaction and family-professional interaction.

Family - child interaction

In the movie ‘Little Man Tate’, Fred’s mother lives alone (single mom). She ignores his talent field to support Fred being a child and acting childish. Fred, on the other hand, is a child who does not enjoy childish things and feels responsible towards home and his mother. This situation causes Fred to act as the parent and the mother as the child.

His father has an accepting attitude towards Vitus in his interactions with Vitus. He answers his questions and cares about his suggestions. His mother, on the other hand, thinks it is wrong to give Vitus too much information. This contradiction between them is seen in the scene where Vitus asks his father, “Dad, what does “paradoxical” mean?” (Vitus, 00:07:36-00:07:38) When his father starts the sentence to explain, his mother looks at him in a way implying to keep silent.

The father’s closing the issue by saying “I’ll tell you later.” (Vitus, 00:07:43-00:07:45) shows that father and mother do not have the same attitude, but they can show a common behavior. When the parents are alone, they have a dialogue as “Now the world knows we have a real wunderkind” (Vitus, 00:22:14-00:22:17), “we shouldn’t put pressure on him.” (Vitus, 00:22:33-00:22:37) and “It won’t work without a little pressure.” (Vitus, 00:22:40-00:22:43) which reflects their contradictory views. However, they do not reflect this contradiction to the child and they talk when they are alone. The person with whom Vitus can get along best and establish a close relationship in the family is his grandfather. He can also share emotionally with his grandfather.

In the movie Searching for Bobby Fischer, it is seen that the mother takes care of the child’s social and emotional needs and acts accordingly. An example of this is when she says, “You have a good heart and that is the most important thing in the world” (Searching for Bobby Fischer, 00:27:08-00:27:16) in a conversation with Josh. When his chess teacher asks them to forbid Josh from watching and playing chess in the park, she replies, “Not playing in the park would kill him. He loves it.” (Searching for Bobby Fischer, 00:40:06-00:40:09) and opposes it. She doesn’t want to discourage Josh from doing what he loves.

When his father wants to take Josh from his regular school and send him to a private school where chess lessons are also given, his mother says, “It’s a mistake” (Searching for Bobby Fischer, 00:56:37-00:56:38) and states that she does not agree. His father, on the other hand, seems to overemphasize Josh’s chess talent and ignore his social-emotional needs as a child. While his father is talking about his mistakes in the game after a tournament he lost, Josh asks his father, “Why are you standing so far away from me?” (Searching for Bobby Fischer, 01:08:06-01:08:10) His father then hugs Josh. When Josh doesn’t want to participate in tournaments, his mom tells his dad, “He’s not afraid of losing. He is afraid of losing your love” (Searching for Bobby Fischer, 01:16:27-01:16:31) emphasizing that his father only focuses on Josh’s success in chess.

In ‘The Gifted’, Mary’s uncle focuses on Mary acting like a child while ignoring her talent. He emphasizes this saying “Try bein’ a kid” (Gifted, 00:02:37-00:02:38) while putting her on the school bus. Thinking that Mary’s talent area should be supported, Mary’s grandmother says to her uncle, “But you are denying

the girl’s potential. You are. I can provide for her; I can enrich her life.” (Gifted, 00:27:49-00:27:56) She offers to take Mary and enrich her life. On the other hand, her uncle doesn’t want her to deal with math problems saying “Come on. It’s nice out. -I don’t care. -Hey, no more math today.” (Gifted, 00:29:42-00:29:56) He offers to go out instead. Her grandmother makes Mary stay with her by a court decision.

Family - professional interaction

In ‘Little Man Tate’, when Fred’s talent was discovered and directed to pursue further education in mathematics, the mother reacted negatively. His mother wants Fred to live like a normal child instead of being supported in areas where he is ahead. She openly expresses this thought by saying “Why would I let you take my kid on some trip, let alone enroll him anywhere, huh?” (Little Man Tate, 00:21:29-00:21:35) Her rejection can also be seen in the following dialogue: “It’s from the Grierson School. They wanna meet us.” (Little Man Tate, 00:13:21-00:13:25) ... “Yeah, yeah. I can read, Fred.” (Little Man Tate, 00:13:26-00:13:28) At this stage, the conflict between the expert and the parent on whether to get support in the field of talent can be seen in the expert’s words “That’s wrong of her. You must tell her that your intelligence is nothing to hide from.” (Little Man Tate, 00:39:50-00:39:56) As the movie progresses, it is seen that Fred’s mom decides to cooperate saying “I was wonderin’, you know that trip you were talking about?” (Little Man Tate, 00:28:05-00:28:08) The positive effect of the expert and family working together is emphasized in Fred’s words “And once in a while, Dede’d let her take us out to fancy restaurants. Sometimes we even had fun.” (Little Man Tate, 01:34:15-01:34:21)

His mother informs Vitus’ first piano teacher about her decision not to tutor Vitus anymore, saying “... you are not good enough for him” (Vitus, 00:23:54-00:23:57). Her statement indicates that she cannot cooperate with the expert.

In “Searching for Bobby Fischer”, his father makes Josh take private lessons from a chess trainer. Although the trainer and Josh work in harmony at first, Josh is discouraged by the trainer’s ambition and reflects this in the lessons against Josh. He promises Josh in the first lessons that he will earn a certificate if he collects enough points. Josh is disappointed when he later states that the certificate doesn’t matter. As a result of the educator’s attitude and harsh behaviour towards

Josh, his mother says that he wants the educator to leave his house. His father, on the other hand, takes the side of the expert. Thereupon, an argument starts between the parents. The mother says, “He knows you think he’s weak, but he’s not weak. He’s decent. And if you or Bruce or anyone else tries to beat that out of him, I swear to God I’ll take him away.” (Searching for Bobby Fischer, 01:16:46-01:17:02) indicating her attitude towards the father and the expert. After stopping studying with the trainer, the trainer one day goes to his father and asks about Josh. The father invites his trainer to the tournament Josh will attend, saying “You should come down with us. It would mean a lot to him to have you there.” (Searching for Bobby Fischer, 01:25:10-01:25:17) Although the trainer states that he cannot participate, he comes to the tournament to see Josh.

In “The Gifted”, Mary’s uncle chooses to ignore Mary’s special talent. When her teacher says that she was asking hard math questions and that Mary was able to answer those difficult questions, the uncle mentions he himself had learned the same things when he was eight and he has nothing special. “- I think Mary might be gifted. - It’s not gifted. -Really difficult questions. All right. Just that a seven-year-old would... It’s the Trachtenberg method. But she’s... I mean, she’s seven though. I learned it when I was eight. Do I look gifted to you?” (Gifted, 00:08:38-00:09:13)

Child

Within the child category, the inductively generated codes were organized into the sub-categories of overexcitability, social relations, and coping strategies.

Overexcitability

In Little Man Tate, it is seen that Fred is really worried about natural disasters and social problems such as poverty and theft. The newspaper titled “Mother Earth is melting” which he saw on the road, causes anxiety. The doctor they see because of an ulcer in his stomach tells that his stomach is too sensitive for his age. The mother expresses that Fred thinks a lot with her words “About the world. About me.” (Little Man Tate, 00:07:01-00:07:03)

In the movie Vitus, it is observed that areas of over excitability are not emphasized except for a few clues indicating cognitive sensitivity, such as Vitus’s reading the encyclopaedia, his interest in the stock market, etc.

In “Searching for Bobby Fischer”, it is seen that Josh is afraid of losing in the tournaments he participates in and this causes him anxiety. The conversation between Josh and his father can be given as an example of this. Josh says “Everybody will say, well, of course he won. He is a top-ranked player. But if I lose... (Searching for Bobby Fischer, 01:03:02-01:03:03) I am afraid I might.” (Searching for Bobby Fischer, 01:03:18-01:03:20) In the final tournament, Josh expresses to his trainer that he is afraid. His trainer says he knows and hugs Josh.

In “The Gifted”, it is seen that Mary is extremely sensitive to injustice. In the movie, her friend gets bullied by another child and her project is ruined. Mary uses violence to defend her friend and says “Before they ruined it, Justin’s zoo was the best art project. By far. It was awesome.” (Gifted, 00:23:15-00:23:26) It is seen that she emphasizes in the class that her friend’s project was the best.

Social relations

In “Little Man Tate” Fred is alone among his peers and is not happy about this. The phrase “All I want is someone to eat lunch with.” (Little Man Tate, 00:04:43-00:04:46) is coded as the need for social interaction. Fred is seen to have difficulties in communicating with his classmates. Saying “By the time I was in first grade, it was obvious I wasn’t like everybody else” (Little Man Tate, 00:03:48-00:03:53), he shows he is aware of his different developmental characteristics from his peers. He admires a child who has leadership characteristics in his class. He wants to play with other children during the breaks, but is not accepted by his friends, so spends time painting on the school floor. Although Fred wants to interact with his peers, he does not want to give a birthday party. His mother holds the party anyway and Fred is upset as nobody shows up.

It is seen that Fred can get along with his friends from the older age group during his accelerated education, but they also don’t always want Fred with them: “What I’m tryin’ to say is that we can’t hang out together all the time” (Little Man Tate, 01:17:10-01:17:14)

In the movie “Vitus”, Vitus is a preschooler. In the classroom, Vitus sits alone and examines the books while his friends sing along with their teachers. Vitus’ teacher says in a line “The other day, he read about global warming to the children. He told them they would all have to die.” (Vitus, 00:10:17-00:10:22)

This shows he has different interests than his peers. This sentence of Vitus creates a panic among his peers in the class. Since Vitus cannot understand the feelings and thoughts of his peers, he cannot establish social interaction in a way to meet their social needs. On the other hand, Vitus does not make an effort to interact with his peers. He keeps himself separate and does not need to interact with other individuals. The inadequacy of Vitus’ social skills is emphasized. The scene he reads the encyclopaedia alone while his peers sing and his teacher’s line “...and besides, he’s very cheeky” (Vitus, 00:10:43-00:10:46) is coded as an inability to interact socially. Accelerated training causes Vitus to be belittled and ridiculed among his friends. At this point of the movie, accelerated education is shown to have negative effects on social relations. Under these circumstances, Vitus responds by mocking their mental capacities. The school principal expresses this with his lines “we really have to find a solution. Your son sabotages every lesson my teachers refuse to carry on teaching him.” (Vitus, 00:41:35-00:41:51) During the time that Vitus skips grades and goes to university, he also has difficulty communicating with adults. Although his mental potential is appropriate for their level, it is observed that he cannot make friends because his social and emotional needs are compatible with his age. He is enrolled in normal high school while pretending to be normal. There are short scenes emphasizing that he is riding a bicycle and spending time with his friend there.

In “Searching for Bobby Fischer”, Josh seems to communicate well with his peers. When he realizes that his opponent will lose in the final match, he says, “I’m offering you a draw...You’ve lost. You just don’t know it...Take the draw, and we’ll share the championship.” (Searching for Bobby Fischer, 01:40:24-01:40:51) To console another friend who lost in the tournament, he uses these expressions “I’m going to tell you a secret. You’re a much stronger player than I was at your age.” (Searching for Bobby Fischer, 01:44:57-01:45:06)

Mary’s uncle in “The Gifted” expresses Mary’s inadequacy in social relations with his lines “She gotta get out in the world. She has no friends her age, no social skills. She doesn’t know how to be a kid.” (Gifted, 00:03:46-00:03:53) Mary mentions her friends saying, “Idiot friends?” (Gifted, 00:12:03-00:12:04) but then expresses her concern “But what if they don’t like me?” (Gifted, 00:12:15-00:12:17) She identifies herself with her cat and expresses herself with these sentences “He is a smart, smart cat, but no one realizes that.

No one understands him. No one “(Gifted, 00:13:26-00:13:33) She thinks that no one understands her. In a scene where she talks to the psychologist, she mentions that she finds her peers are boring “People my age are boring.” (Gifted, 00:53:07-00:53:10)

Coping strategy

In the movie “Little Man Tate”, it is seen that Fred tries to cope with his overexcitability and social problems. Fred’s high level of anxiety is seen in his mother’s words “He does worry a lot. - About what? About the world. About me.” (Little Man Tate, 00:06:57-00:07:03) We can see that Fred has difficulty in coping with this high anxiety as the doctor says “His allergies might be getting better, but I see no improvement in the stomach” (Little Man Tate, 00:06:19-00:06:23) and his mother says “Yesterday he was having some funny nightmares.” (Little Man Tate, 00:11:05-00:11:07) Fred’s efforts to cope with high expectations can be seen in his avoidance of making a presentation about his talent when he is a guest on a TV show. The host of the show asks, “I thought maybe you could play the piano for us and do a few quick calculations?” (Little Man Tate, 01:26:37-01:26:43) and Fred replies “I’d like to recite a poem.” (Little Man Tate, 01:26:46-01:26:48), which is an effort to protect himself from the expectations brought by his talent.

In the movie “Vitus”; Vitus witnesses the conversation between his parents saying, “Now the world knows we have a real wunderkind” (Vitus, 00:22:11-00:22:17) The perfectionist attitudes and excessive expectations of his parents towards him causes Vitus to worry. During his emotional sharing with his grandfather, he expresses this concern with his words “I’d like to be someone else, ... I don’t know. whoever. Just normal” (Vitus, 00:47:11-00:47:20) His grandfather says, “If you can’t decide, you’ll have to part with things you like.” (Vitus, 00:47:42-00:47:47) In the first meeting they go to take lessons from a famous pianist, Vitus resists playing the piano, influenced by what his grandfather had said. It is evaluated as a strategy to cope with the pressure on the power struggle with his mother. One night, Vitus finds a way to resist his family’s pressure by jumping from the balcony with the wings his grandfather had made and pretends to have lost his abilities. His grandfather says, “what other way is there for a child to escape from a world for which he is too intelligent?” (Vitus, 01:53:30-01:53:36) These lines highlight Vitus’ coping strategy.

In “Searching for Bobby Fischer”, Josh is seen hiding his talent as a strategy to deal with his emotional sensitivity. It is also understood from her mother’s expression “He doesn’t want to beat his daddy” (Searching for Bobby Fischer, 00:16:56-00:16:58) that he is deliberately defeated while playing chess with his father. It is seen that he loses deliberately in the finals. However, playing baseball and fishing with his father, other than chess relaxes him. This can be seen in his words “No chess boards, no chess books. I wasn’t allowed to talk about chess for two whole weeks. Just fish”. (Searching for Bobby Fischer, 01:26:17-01:26:25)

In “The Gifted”, Mary does not hesitate to show her talent area throughout the movie, and she does not feel any pressure because of her talent. For this reason, Mary’s coping strategies related to her talent area are not mentioned in the movie. Mary’s mother is also gifted in mathematics, like Mary. With the guidance of her mother, she devotes her life to solving an unsolved mathematical problem and commits suicide after solving the problem. She leaves the solution of the problem to her brother and wants it to be published after her mother’s death. The fact that Mary’s mother does not want her mother to know that she had solved the problem indicates that she chose to hide her talent to cope with the high expectation.

Discussion

In this research, we aimed to investigate how gifted and talented children are represented in movies in terms of family attitudes, professional support, the children themselves, and their relationships with peers. Rather than examining whether these portrayals reflect objective reality, this study explored how movies construct representations of gifted children, their families, and professional support through recurring developmental themes.

The findings, in line with the content analysis, are discussed under the subcategories of expert support and education, educational model, talent area support, and social-emotional support. The family category is explored through the subcategories of family-child interaction and family-expert interaction. The child category is presented with the subcategories of overexcitability, social relationships, and coping strategies.

Considering the findings of the educational model subcategory in the movies, it is observed that acceleration (e.g., grade skipping, honours classes) and enrichment (e.g., after-school programs, content modification) models are depicted. James Webb recommends using a combination of acceleration, enrichment, and grouping models in his book (Webb et al., 2007). These findings suggest that movies tend to portray an idealized educational approach and can raise awareness among families and educators regarding the education of gifted individuals. In the movies, it is emphasized that while classroom teachers can identify gifted children, they are often insufficient in meeting the needs of these children. Teachers tend to either underestimate or overemphasize the child's talent. When examining the research, it is evident that the knowledge of classroom teachers and teacher candidates about gifted children is limited, and they show lower self-efficacy for teaching gifted students (Matheis et al., 2017). Studies in the literature indicate that in-service training for teachers improves their awareness and competencies in the education of gifted students (Şahin, 2013; Şahin & Kargin, 2013; Baykoç & Özdemir, 2016).

In the movies examined, it is observed that the negative attitudes of the adults responsible for educating gifted children lead these children to abandon their areas of talent and passion. It is also noted that the experts who support children's talent areas in the movies are "specialists" with no pedagogical knowledge about children. This lack of understanding causes children to be neglected socially and emotionally, as their developmental needs are ignored. Therefore, specialists supporting children's talent areas should also possess the necessary knowledge about the children's characteristics, social-emotional needs, and communication techniques. Şirin and Sevilmiş (2020) also emphasize the importance of pedagogical skills for trainers working with young athletes.

The movies portray parents as tending either to overemphasize or to overlook their children's giftedness. This representation constructs family support as a balancing process in which neither excessive pressure nor neglect is presented as desirable. The films highlight a disagreement between the parents and the education experts working with the child regarding the educational model, and this discord negatively affects the child's academic and social life. It is known that gifted children who face extreme

pressure and fail to meet their parents' expectations may develop high standards for themselves and others, leading to feelings of loneliness and making them prone to depression (Weisse, 1990; Levent, 2013). Therefore, it is believed that parents need support in setting more realistic expectations regarding their child's abilities. Many specialists, including psychologists, psychiatrists, and child development experts, work with gifted children, their families, and educators. A multidisciplinary approach is essential to ensure that all the child's needs are met (Renzulli, 2002). In order to address the needs of gifted children, the National Association for Gifted Children (NAGC) stresses the importance of educators collaborating throughout their university education (NAGC, 2014). Consequently, parents, teachers, and child development specialists must work together to support the development of gifted children and plan their education. First, it is crucial to identify the misconceptions and knowledge gaps of parents and teachers regarding gifted children and to develop effective communication skills to ensure cooperation between parents and educators.

Emotional sensitivity, one of the forms of overexcitability, is depicted in the movies. Gifted children with emotional sensitivity often shape their behaviours based on the emotions of others and experience high levels of anxiety (Webb et al., 2007; Oğurlu & Yaman, 2010). We believe that the portrayal of emotional sensitivity in movies about gifted individuals creates an accurate impression and raises awareness among the audience. Studies analysing films about gifted individuals also support this finding (Sakar et al., 2023).

In two of the movies examined, it is emphasized that children desire to be with their peers and be included in a group. In the other two, it is highlighted that children feel different from their peers and do not want to be part of that group. Many gifted children struggle with making friends. It is quite common for these children to feel different from others and to experience a sense of not belonging in school. The games they enjoy, their expressive language skills, and the activities they prefer often differ from those of their peers, creating a barrier that alienates them from their friends (Jackson, 1998; Laycraft, 2012).

When examined in terms of coping strategies, the most prominent theme in the movies is how gifted children cope with high expectations and emotional sensitivity. A common coping strategy used by gifted

children is hiding their talents and avoiding efforts to meet the high expectations placed on them (Swiatek, 2002; Wood & Laycraft, 2020; Thai et al., 2020).

Conclusion

This study examined how gifted children are portrayed in movies from a developmental perspective, focusing on professional support and education, family relationships, and child characteristics. The findings indicate that movies represent gifted children not only through their exceptional cognitive abilities but also through their social-emotional characteristics, family interactions, educational experiences, and relationships with professionals. Across the movies, educational support primarily emphasizes talent development, whereas social-emotional needs are more likely to be portrayed as overlooked or insufficiently addressed. Family members and professionals are represented as playing a central role in either supporting or constraining the developmental experiences of gifted children.

The findings further suggest that movies construct recurring representations of giftedness characterized by emotional sensitivity, challenges in peer relationships, and difficulties in coping with high expectations. Parents are frequently portrayed as either overemphasizing or overlooking their children's giftedness, while professionals are primarily represented as focusing on talent development rather than adopting a holistic developmental perspective. These portrayals may shape audiences' understanding of the developmental characteristics and support needs of gifted children.

Based on these findings, movies about gifted children have the potential to serve as valuable educational resources for families, teachers, and professionals within developmental guidance and bibliotherapy practices (Abedin & Molaie, 2010; Tannous Haddad & Shechtman, 2019). However, because movies present cinematic representations rather than objective realities, they should be used critically and accompanied by guided discussion. Practitioners should first determine the purpose of using a movie—such as raising awareness, encouraging reflection, or promoting behavioural and attitudinal changes and select films that are appropriate for the developmental needs and characteristics of the target group. Structured discussions following the viewing may help participants critically evaluate cinematic portrayals, compare them with real-life experiences,

and reflect on alternative ways of supporting gifted children's developmental, educational, and social-emotional needs. In this respect, movies may contribute not only to increasing awareness but also to strengthening communication and collaboration among families, educators, and professionals. Based on the recurring portrayals identified in the movies, support for gifted children should be planned through systematic collaboration among families, teachers, and relevant professionals. Regular communication and joint decision-making among these stakeholders may help prevent conflicting expectations and enable the development of consistent educational and developmental goals for the child. Furthermore, interventions should not focus exclusively on developing the child's area of talent. Individualized support plans should also include goals related to emotional regulation, peer relationships, coping with high expectations, and participation in age-appropriate social experiences. Such a holistic approach may help ensure that talent development is supported without overlooking the child's broader developmental and social-emotional needs.

Finally, this study contributes to the limited literature on the cinematic representation of gifted children by providing a developmental analysis of how gifted children, their families, and the professionals supporting them are portrayed in movies. By examining these portrayals through a developmental lens, the study extends existing research beyond descriptions of gifted characteristics and highlights the importance of considering educational, familial, and social-emotional dimensions together when interpreting cinematic representations of giftedness.

Limitations

This study has several limitations that should be considered when interpreting the findings. First, the study examined cinematic representations of gifted children rather than the actual developmental experiences of gifted individuals. Therefore, the findings should be interpreted as reflecting how giftedness is portrayed in movies rather than how gifted children experience these developmental processes in real life. Second, although all movies meeting the predetermined inclusion criteria were included in the analysis, the findings are limited to films portraying gifted children in primary school years and may not be transferable to representations of gifted adolescents or adults. Furthermore, the study focused exclusively on

feature films; therefore, portrayals of gifted children in other forms of visual media, such as television series, documentaries, or digital streaming productions, were not examined. Finally, although independent coding, repeated viewings, and researcher consensus were used to enhance the trustworthiness of the analysis, qualitative interpretation inevitably involves researcher judgment. Future studies may expand this line of research by examining different age groups, cultural contexts, and media formats, as well as investigating how cinematic representations influence the perceptions of families, educators, professionals, and gifted individuals themselves.

Declaration of Interests | Çıkar Çatışması

The authors declare that there is no conflict of interest. | Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Author Contributions | Yazar Katkıları

Concept – BA, BU; Design – BA, BU; Data Collection and/or Processing – BA, BU; Analysis and/or Interpretation – BA, BU; Literature Search – BA, BU; Resources – BA, BU; Writing Manuscript – BA, BU; Critical Review – HD. | Fikir – BA, BU; Tasarım – BA, BU; Veri Toplanması ve/veya İşlenmesi – BA, BU; Analiz ve/veya Yorum – BA, BU; Literatür Taraması – BA, BU; Kaynaklar – BA, BU; Makaleyi Yazan – BA, BU; Eleştirel İnceleme – HD.

Data Sharing Statement | Veri Paylaşım Beyanı

Data illustrating findings on this subject may be obtained from the responsible author upon reasonable request. | Bu çalışmanın bulgularını destekleyen veriler, makul bir talep üzerine sorumlu yazardan temin edilebilir.

Informed Consent | Bilgilendirilmiş Onam

This study does not require informed consent, as the data were obtained through a literature review and existing published sources. | Bu çalışma, onam gerektirmeyen nitelikte olup kullanılan veriler literatür taraması/yayınlanmış kaynaklar üzerinden elde edilmiştir.

Peer-review | Hakem Değerlendirmesi

Externally peer-reviewed. | Dış bağımsız.

Acknowledgments | Teşekkür

None. | Yoktur

Ethical Approval of the Study | Etik Kurul Beyanı

This study involved the analysis of publicly available movies and did not involve data collection from human participants or animals. Therefore, ethics committee approval was not required. | Bu çalışma, kamuya açık filmlerin analizini içermekte olup insan katılımcılardan veya hayvanlardan veri toplanmasını kapsamamaktadır. Bu nedenle etik kurul onayı gerekmemiştir.

Declaration of AI | Yapay Zekâ Beyanı

The authors declare that artificial intelligence tools were used solely for language editing (grammar, spelling, and style) during the preparation of this manuscript. No AI tools were used for the generation, analysis, or interpretation of the scientific content. The authors take full responsibility for the accuracy

and integrity of the work. | Yazar, bu çalışmanın hazırlanması sürecinde yapay zekâ araçlarının yalnızca dil düzenlemesi (dilbilgisi, yazım ve üslup) amacıyla kullanıldığını beyan eder. Yapay zekâ araçları, bilimsel içeriğin oluşturulması, analizi veya yorumlanması amacıyla kullanılmamıştır. Yazar, çalışmanın doğruluğu ve bütünlüğü konusunda tüm sorumluluğu üstlenmektedir.

Publisher's Note | Yayıncı Notu

All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher. | Bu makalede ifade edilen tüm görüşler yalnızca yazara aittir ve yazarın bağlı olduğu kuruluşların, yayıncının, editörlerin veya hakemlerin görüşlerini temsil etmeyebilir. Bu makalede değerlendirilen herhangi bir ürün veya üreticisi tarafından ileri sürülen iddialar, yayıncı tarafından garanti edilmez veya onaylanmaz.

References

- Abedin, A., & Molaie, A. (2010). The Effectiveness of Group Movie Therapy (GMT) on Parental Stress Reduction in Mothers of Children with Mild Mental Retardation in Tehran. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 5, 988-993. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.07.223>
- Alias, A., Rahman, S., Abd Majid, R., & Yassin, S. F. M. (2013). Dabrowski's Overexcitabilities Profile among Gifted Students. *Asian Social Science*, 9(16), 120. <https://doi.org/10.5539/ass.v9n16p120>
- Bandura, A. (2001). Social Cognitive Theory of Mass Communication. *Media Psychology*, 3(3), 265-299. https://doi.org/10.1207/S1532785XMEP0303_03
- Baykoç, N., & Özdemir, D. (2016). Sınıftaki Üstün Yetenekli Çocuk Eğitimci Eğitiminin Öğretmen Görüşlerindeki Değişikliklere Katkısı [Exploring The Effects of "Education of Teacher About Gifted Student In My Classroom" on The Differences of Teachers' Views]. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 1. <https://doi.org/10.32568/jfce.710831>
- Baysal-Metin, N., Dağlıoğlu, H., & Saranlı, A. (2018). Çocuk Gelişimi Bakış Açısıyla Üstün Yetenekli Çocuklar [Gifted Children from a Child Development Perspective.]. Hedef CS Yayıncılık.
- Bourdeau, B., & Thomas, V. (2002). Counseling Gifted Clients and Their Families: Comparing Clients' and Counselors' Perspectives. *Journal of Secondary Gifted Education*, 14(2), 114-126.

- <https://doi.org/10.4219/jsge-2006-415>
- Burnette, D. F. (2013). Casting Minority Gifted Students: The Pedagogical Impact of Cinema on the Culture of Schooling Georgia Southern University].
- Chung, D. (2023). Portrayal of Gifted Stereotypes in Disney Channel Media: Harmony or Disharmony? *Journal of Student Research*, 12(3). <https://doi.org/10.47611/jsr.v12i3.2047>
- Cox, J. (2000). Amadeus to Young Einstein: Modern Cinema and Its Portrayal of Gifted Learners. *Gifted Child Today*, 23(1), 14-19. <https://doi.org/10.4219/gct-2000-712>
- Cross, T. L., & Swiatek, M. A. (2009). Social Coping among Academically Gifted Adolescents in a Residential Setting: A Longitudinal Study. *Gifted Child Quarterly*, 53(1), 25-33. <https://doi.org/10.1177/0016986208326554>
- Demerath III, N. J. (1981). Through a Double-crossed Eye: Sociology and the Movies. *Teaching Sociology*, 69-82. <https://doi.org/10.2307/1317013>
- Diken, B., Laustsen, C. B., & Ertekin, S. (2010). Filmlerle sosyoloji [Sociology through movies]. Metis Yayınları.
- Do Nascimento, J. (2019). Art, Cinema and Society: sociological Perspectives. *Global Journal of Human Social Science Research:(C) Sociology & Culture*, 19(5), 19-28. <https://doi.org/10.17406/GJHSS>
- Hébert, T. P., & Sergent, D. (2005). Using Movies to Guide: Teachers and Counselors Collaborating to Support Gifted Students. *Gifted Child Today*, 28(4), 14-25. <https://doi.org/10.1177/107621750502800405>
- Jackson, P. S. (1998). Bright Star—Black Sky A Phenomenological Study of Depression as a Window into the Psyche of the Gifted Adolescent. *Roeper Review*, 20(3), 215-221. <https://doi.org/10.1080/02783199809553894>
- Laycraft, K. C. (2012). The Development of Creativity: A Study of Creative Adolescents and Young Adults
- Levent, F. (2013). Üstün Yetenekli Çocukları Anlamak [Understanding The Gifted Children]. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). Naturalistic inquiry. Sage.
- Matheis, S., Kronborg, L., Schmitt, M., & Preckel, F. (2017). Threat or Challenge? Teacher Beliefs About Gifted Students and Their Relationship to Teacher Motivation. *Gifted and Talented International*, 32(2), 134-160. <https://doi.org/10.1080/15332276.2018.1537685>
- McBee, M. T., & Makel, M. C. (2019). The quantitative implications of definitions of giftedness. *AERA Open*, 5(1), 1–13. <https://doi.org/10.1177/2332858419831007>
- Mendaglio, S. (2008). Dabrowski's Theory of Positive Disintegration: A personality Theory for the 21st Century. Dabrowski's Theory of Positive Disintegration, 13-40.
- Mendaglio, S., & Peterson, J. S. (2016). Models of Counseling Gifted Children, Adolescents and Young Adults [Üstün Yetenekliler Danışmanlık Modelleri Çocuklar, Ergenler ve Genç Yetişkinler] (A. Yıldırım & A. Özbay, Trans.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- NAGC. (2014). Collaboration among All Educators to Meet the Needs of Gifted Learners. Erişim Adresi: <http://www.nagc.org/sites/default/files/Position%20Statement/Collaboration%20Among%20Educators.pdf>
- NAGC. (2019). Key Considerations in Identifying and Supporting Gifted and Talented Learners. Erişim Adresi: [https://www.nagc.org/sites/default/files/Position%20Statement/NAGC%20Gifted%20Definition%20Task%20Force%20Report%20\(3-2019\)\(2\).pdf](https://www.nagc.org/sites/default/files/Position%20Statement/NAGC%20Gifted%20Definition%20Task%20Force%20Report%20(3-2019)(2).pdf)
- Neuman, W. L. (2010). Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar [Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches](5. Baskı). S. Özge, Çev). İstanbul: Yayınodası Yayıncılık.
- Oğurlu, Ü., & Yaman, Y. (2010). Üstün Zekâlı/Yetenekli Çocuklar ve iletişim [Gifted/Talented Children and Communication]. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 213-223.
- Öznacar, M. D., & Bildiren, A. (2012). Üstün zekalı öğrencilerin eğitimi ve eğitsel bilim etkinlikleri [Education of Gifted Students and Educational Science Activities]. Anı Yayıncılık.
- Pektaş, D., Çetin, A., Işık, E., Kirman, A., Metin, N. (2017). Üstün Yetenekli Çocukların Konu Edildiği Filmlerin Gelişimsel ve Eğitsel Açından İncelenmesi [Investigation of the Films which has been the Topic of Gifted Children in Developmentally and Educationally]. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 7(2), 206-228. <https://doi.org/10.21020/husbfd.531398>
- Renzulli, J. S. (2002). A Message from the Guest Editor: Looking at Giftedness Through a Wide Angle Lens. *Exceptionality*, 10(2), 65-66. https://doi.org/10.1207/S15327035EX1002_1
- Safran, S. P. (1998). Disability Portrayal in Film: Reflecting the Past, Directing the Future.

- Exceptional Children*, 64(2), 227-238. <https://doi.org/10.1177/001440299806400206>
- Sak, U. (2012). Üstün zekalılar: Özellikleri, Tanılanmaları, Eğitimleri [Gifted Individuals: Their Characteristics, Identification, and Education]. Vize Yayıncılık.
- Sakar, S., Yazgı Yanık, Z., Avcı, M., Göncü, A., Bulgurcu, S., & Olçay, S. (2023). Examination of Movies About Gifted Individuals. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 24(1), 179-197. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.935326>
- Salovey, P., & Mayer, J. D. (2004). Emotional Intelligence in M. A. P. Salovey & J. D. M. Brackett (Eds.), *Emotional Intelligence: Key Readings on the Mayer and Salovey Model* (pp. 29-57). Dude Publishing.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1998). Basics of qualitative research techniques.
- Swiatek, M. A. (2002). Social Coping Among Gifted Elementary School Students. *Journal for the Education of the Gifted*, 26(1), 65-86. <https://doi.org/10.1177/016235320202600104>
- Şahin, F. (2013). The Effects of Training for Usher Pre-school Candidates' About Characteristics of Talented Students. *Journal of Gifted Education Researches*, 1(3), 166-175.
- Şahin, F., & Kargin, T. (2013). Sınıf Öğretmenlerine Üstün Yetenekli Öğrencilerin Belirlenmesi Konusunda Verilen Bir Eğitimin Öğretmenlerin Bilgi Düzeyine Etkisi [The Impact of Training Provided to Classroom Teachers on Identifying Gifted Students on Their Knowledge Levels]. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 14(02), 1-15. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_00000000181
- Şentürk, Ş. (2018). Little Man Tate ve Gifted Filmleri Üzerinden Üstün Yetenekliliğe Bakış [Perspectives on Giftedness Through the Films Little Man Tate and Gifted]. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(2), 107-122. <https://doi.org/10.7822/omuefd.457656>
- Şirin, E. F., & Sevilmiş, A. (2020). Antrenör Pedagojik Yeterlik Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması ve Genç Sporcuların Algılarına Göre Antrenörlerin Pedagojik Yeterliklerinin İncelenmesi [Adaptation of Trainers' Pedagogical Competencies Scale to Turkish Culture and Examination of Trainers' Pedagogical Competencies According to Perceptions of Young Athletes]. *Spor Bilimleri Dergisi*, 31(3), 106-120. <https://doi.org/10.17644/sbd.670510>
- Tannous Haddad, L., & Shechtman, Z. (2019). Movies as a Therapeutic Technique in School-based Counseling Groups to Reduce Parent-Adolescent Conflict. *Journal of Counseling & Development*, 97(3), 306-316. <https://doi.org/10.1002/jcad.12270>
- Thai, T. T., Nguyen, T. P. V., & Pham, P. T. T. (2020). Perceived Stress and Coping Strategies in High School Gifted Students in Ho Chi Minh City, Vietnam. *International Journal of Mental Health*, 50(2), 98-112. <https://doi.org/10.1080/00207411.2020.1830610>
- Topal, M., & Tortop, H. S. (2015). Film incelemesi: Vitus Filmi'nin Üstün Yetenekliler Eğitimi Açısından İncelenmesi [Movie review: An examination of the movie Vitus in terms of gifted education]. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 2(2), 23-29. <https://doi.org/10.18200/JGEDC.2015214249>
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2012). Üstün yetenekli çocukların keşfi, eğitimleriyle ilgili sorunların tespiti ve ülkemizin gelişimine katkı sağlayacak etkin istihdamlarının sağlanması amacıyla kurulan Meclis Araştırması Komisyonu raporu [Report of the Parliamentary Investigation Commission established to identify issues concerning the identification and education of gifted children and to ensure their effective employment in contributing to the development of the country] (Report No. 427).
- Van Tassel-Baska, J., Cross, T. L., & Olenchak, F. R. (2021). *Social-Emotional Curriculum with Gifted and Talented Students*. Routledge.
- Webb, J. T., Gore, J. L., Amend, E. R., & DeVries, A. R. (2007). *A Parent's Guide to Gifted Children* (1 ed.). Great Potential Press.
- Weisse, D. E. (1990). Gifted Adolescents and Suicide. *The School Counselor*, 37(5), 351-358.
- Wood, V. R., & Laycraft, K. C. (2020). How Can We Better Understand, Identify, and Support Highly Gifted and Profoundly Gifted Students? A Literature Review of the Psychological Development of Highly-Profoundly Gifted Individuals and Overexcitabilities. *Annals of Cognitive Science*, 4(1). <https://doi.org/10.36959/447/348>

İnmeli Hastalara Bakım Veren Hasta Yakınlarının Bakım Yükü ve İyilik Hallerinin Değerlendirilmesi*

Evaluation of the Care Burden and Well-Being of Caregivers of Stroke Patients

Lale YACAN^{1,*}, Özgül EROL², Serap ÜNSAR², Ayfer GÜNEŞ³

¹Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Antalya, Türkiye

²Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Edirne, Türkiye

³Trakya Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi, Edirne Türkiye

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, inmeli bireylere bakım veren hasta yakınlarının bakım yükü ile iyilik halleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışma, bir üniversite hastanesinin nöroloji kliniği ve polikliniğinde tedavi gören inmeli hastalara bakım veren 138 hasta yakını ile yürütülen tanımlayıcı ve ilişkisel tipte kesitsel bir çalışmadır. Veriler "Tanıtıcı Bilgi Formu", "Zarit Bakım Yükü Ölçeği", "WHO-5 İyilik Durumu İndeksi" ve "Barthel Günlük Yaşam Aktiviteleri İndeksi" kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Çalışmada yer alan bireylerin yaş ortalaması 52,35±14,13 yıldır. Katılımcıların %68,1'i kadın, %75,4'ü evli ve çoğunluğu çekirdek aile yapısındadır. Çalışmaya katılan bireylerin %33,3'ünün hastaya bakım verdiği süre boyunca sağlığını etkilenmediğini ve yarıdan fazlasının hastaya bakım vermenin ekonomik durumunu etkilemediğini bildirmiştir. Bireylerin gelir durumu, hasta ile birlikte yaşama durumu, hastaya bakım verilen süre boyunca sağlığın etkilenme durumu ve hastaya bakım vermenin ekonomik durumu etkilemesi ile Zarit Bakım Yükü Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlılık saptanmıştır. Bakım vericilerin çalışma durumu, hastaya bakım vermenin ekonomik durumu etkilemesi ile WHO-5 İyilik Durumu İndeksi toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır. Bakım vericilerin bakım verdikleri süre ile bakım yükleri arasında pozitif yönde, bakım yükleri ile iyilik durumları arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki belirlenmiştir.

Sonuç: Bakım vericilerin bakım yükleri iyilik durumlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bakım vericilerin bakım yüklerinin düşmesi ve iyilik durumlarının artması için sosyal, ekonomik ve psikolojik yönden desteklenmeleri çok önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Bakım verici, Bakım yükü, İnmeli birey, İyilik durumu

ABSTRACT

Aim: The aim of this study is to examine the relationship between caregiver burden and well-being among relatives caring for stroke patients.

Material and Method: This study is a descriptive and correlational cross-sectional study conducted with 138 family caregivers of patients with stroke receiving treatment in the neurology and outpatient clinic of a university hospital. Data were collected using the "Introductory Information Form Survey", "Zarit Caregiver Burden Scale", "WHO-5 Well-Being Index", and "Barthel Index".

Results: The average age of the individuals was 52.35±14.13 years. Among the participants, 68.1% were female, 75.4% were married and the majority were in nuclear family. Of the individuals participating in the study, 33.3% reported that their health was not affected during the time they provided care to the patient, and more than half reported that providing care to the patient did not affect their economic situation. A statistically significant difference was found between the average total scores of Zarit Caregiver Burden Scale and individuals' income status, whether they lived with the patient, the impact on their own health during the period of care, and the economic impact of providing care. A statistically significant difference was found between the caregivers' employment status, the effect of providing care to the patient on the economic situation, and the total mean scores of the WHO-5 Well-Being Index. A positive significant relationship was found between the duration of caregiving and their care burden, and a negative significant relationship was found between their care burden and their well-being.

Conclusion: The care burden of caregivers negatively affects their well-being. It is very important for caregivers need to be supported socially, economically and psychologically in order to reduce their care burden and increase their well-being.

Keywords: Caregiver, Care burden, Stroke patient, Well-being

*Bu çalışma, 19-21 Aralık 2024 tarihleri arasında Isparta'da düzenlenmiş olan 3. Uluslararası/6. Ulusal Sağlık Hizmetleri Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Sorumlu yazar/Corresponding author: Lale YACAN

Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Antalya, Türkiye

E-mail: nursahsahin@gmail.com

ROR ID: ror.org/00yeyhb94

Geliş Tarihi(Received): 20.02.2026 Kabul Tarihi(Accepted): 22.07.2026 Yayın Tarihi(Published): 31.08.2026

Atıf bilgisi/To cite:

Yacan, L., Erol, Ö., Ünsar, S., & Güneş, A. (2026). İnmeli Hastalara Bakım Veren Hasta Yakınlarının Bakım Yükü ve İyilik Hallerinin Değerlendirilmesi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(2), 61-72. <https://doi.org/10.46971/ausbid.1893854>

Dergimizde CC-BY-NC-ND lisansı kullanılmakta ve yayımlanan makalelerin telif hakkı yazarlara, ticari kullanım hakkı ise dergimize aittir.

The journal operates under the CC BY-NC-ND license. Authors retain the copyright of their published articles, while the rights for commercial use are reserved by the journal.

Giriş

İnme, beynin bir bölümüne giden kan akışının engellendiği veya beyindeki bir kan damarının rüptüre olması sonucu gelişen serebrovasküler bir hastalıktır. Bireylerde meydana gelen her iki durumda da beynin bölümleri hasar görmektedir. İnme, bireylerde kalıcı beyin hasarına, uzun süreli sakatlığa ve ölüme neden olabilmektedir (Center for Disease Control and Prevention [CDC], 2024). İnme bu özelliği ile dünya genelinde ölümün önde gelen ikinci nedenidir, ölüm ve sakatlığın birlikte meydana gelmesinde ise üçüncü nedenidir. İnmenin görülme sıklığına bakıldığında, 2019 yılında 12.2 milyon kişi yeni inme tanısı almış ve 2019 yılı itibarıyla inme prevalansı 101 milyona yükselmiştir. Yine aynı yıl inmeye bağlı olarak 6.5 milyon ölüm meydana gelmiştir (GBD 2019 Stroke Collaborators, 2021). Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri verilerine göre Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) 2022 yılında kardiyovasküler hastalıklardan kaynaklanan her altı ölümden biri inme nedeniyle meydana gelmiştir (CDC, 2024). Yine aynı verilere göre ABD'de her kırk saniyede bir kişide inme görülmekte ve her 3.1 dakikada bir kişi inmeye bağlı olarak ölmektedir (CDC, 2024). Türkiye'de inmeye bağlı mortalite incelendiğinde, Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2023 yılı verilerine göre dolaşım sistemi hastalıklarına bağlı ölümlerin %18.6'sının inme kaynaklı olduğu bildirilmektedir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2024).

İnmede ölümlerin meydana gelmesinin yanı sıra ciddi ve uzun süreli sakatlıklar da görülmektedir (Yılmaz, vd., 2019). Aynı zamanda bireylerin hem bilişsel hem de fiziksel fonksiyonlarında çeşitli değişiklikler meydana gelmektedir (Eren, vd., 2024). Hastaya bakım veren bireyler bu hastaların günlük yaşam aktivitelerini yerine getirmelerine, tedavi ve bakımı sırasında semptom yönetimine ve emosyonel durumlarına katkı sağlayarak yardımcı olmaktadır (Balhara vd., 2012; Caro vd., 2017; Fertelli & Tuncay, 2019). Bu durum hastalara bakım veren yakınlarının yükünü de arttırmaktadır (Yılmaz vd., 2019). Özellikle motor ve bilişsel yetersizlik gösteren hastalara verilen bakım fiziksel ve duygusal destek açısından yakınlarında yük oluşturabilmektedir (Caro vd., 2017). Bakımın yük olarak algılanması arttıkça bakım verenlerde psikolojik sorunlar, tükenmişlik, sosyal etkileşimde bozulma ve ekonomik güçlükler artmaktadır (Kol & Karabulut, 2021). Hastanın bakımında etkin rol oynayan yakını/aile üyesi kendi ihtiyaçlarını ertelemekte, kişiler arası ilişkileri azalmakta, fiziksel sağlıkta problemler ortaya çıkabilmektedir (Tuncay vd., 2015). Bu durum

bireylerin fiziksel olduğu kadar mental durumlarını da etkilenmekte ve iyilik hallerinin sürdürülmesinde önemli sorunlar ortaya çıkarabilmektedir (Balhara vd., 2012). İnmeli bireylere bakım verenler ile yapılan bir çalışmada, bakım vericilerde depresyon görülme sıklığı artmış, yaşam kaliteleri ise azalmıştır (Arca & Ceylan, 2020). Oysaki inmesi olan bireylerin başarılı rehabilitasyonları için bakım vericilerin psikolojik, fiziksel ve sosyal durumlarının sağlıklı olması gerekmektedir. Bu nedenle hem hasta hem de bakım vericiler için bakım verenin iyilik durumunun değerlendirilmesi ve artırılması çok önemli rol oynamaktadır (Fertelli & Tuncay, 2019). Bu çalışma, inmeli bireylere bakım veren hasta yakınlarının bakım yükü ile iyilik halleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla planlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, tanımlayıcı ve ilişkisel tipte kesitsel bir çalışmadır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, Temmuz 2019-Haziran 2022 tarihleri arasında bir üniversiteye ait tıp fakültesi hastanesinin nöroloji kliniği ve polikliniğinde yürütülmüştür.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini inmeli hastalara bakım veren hasta yakınları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi, inme tedavisi gören hasta yakınına bakım veren, iletişim güçlüğü yaşamayan, okuma yazma bilen, araştırmaya katılmaya gönüllü olan ve 18 yaşından büyük olan hasta yakınları oluşturmaktadır. Türkçe bilmeyen, psikiyatrik problemi olan, araştırmaya katılmaya gönüllü olmayan hasta yakınları araştırma kapsamına alınmamıştır.

Araştırmanın örneklem büyüklüğü güç analizi temel alınarak belirlenmiştir (Faul vd., 2009). G*Power kullanılarak yapılan hesaplamada, değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla korelasyon analizi (Spearman korelasyon katsayısı temel alınarak) planlanmıştır. Ancak güç analizinde korelasyon için standart yaklaşım olan iki yönlü Pearson korelasyon modeli kullanılmıştır. Orta düzey etki büyüklüğü ($r = 0.30$), %95 güven düzeyi ve %80 güç ($1-\beta = 0.80$) varsayımları altında minimum örneklem büyüklüğü 138 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışma 138 hasta ve hasta yakını ile tamamlanmıştır. Örneklem büyüklüğünün

yeterliliğı post-hoc güç analizi ile değerlendirilmiş ve çalışmanın istatistiksel gücünün yeterli düzeyin üzerinde olduğu belirlenmiştir ($1-\beta = 0.99$).

Veri Toplama Araçları

Araştırmada “Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Zarit Bakım Yüğü Ölçeğı”, “WHO-5 İyilik Durumu İndeksi” ve “Barthel Günlük Yaşam Aktiviteleri İndeksi” kullanılmıştır. Hastaların günlük yaşam aktiviteleri düzeyini değerlendirmek amacıyla Barthel Günlük Yaşam Aktiviteleri İndeksi uygulanmıştır. Hasta yakınlarının bakım yükünü değerlendirmek için Zarit Bakım Yüğü Ölçeğı, iyilik durumlarını değerlendirmek için ise WHO-5 İyilik Durumu İndeksi kullanılmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu

Bu form, hasta yakınının sosyodemografik (yaş, cinsiyet) ve bakım sürecine ilişkin özelliklerini (hasta ile yakınlık durumu, hastaya bakım verdiği süre, hastaya bakım verdiği süre boyunca sağlığın etkilenme durumu, hasta ile birlikte yaşama durumu ve hastaya bakım vermenin ekonomik durum üzerinde etkisi) içeren sorulardan oluşmaktadır.

Zarit Bakım Yüğü Ölçeğı (ZBYÖ)

Ölçek, 1980 yılında Zarit ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir (Zarit & Zarit, 1990). İnci ve Erdem ölçeğın Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğini 2008 yılında yapmıştır (İnci & Erdem, 2008). Ölçek 22 maddeden oluşmakta olup, 5’li likert tiptedir. Ölçekten en az 0, en fazla 88 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan puanın yüksek olması, hissedilen bakım yükünün de yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğın Cronbach alpha değeri 0.75 olarak bulunurken bu çalışmanın Cronbach alpha değeri 0.89 olarak bulunmuştur.

WHO-5 İyilik Durumu İndeksi

Ölçek, 1998 yılında Dünya Sağlık Örgütü tarafından geliştirilmiştir (Psychiatric Research Unit, 2022). Eser ve arkadaşları ölçeğın 2019 yılında Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğini yapmıştır (Eser vd., 2019). Ölçeğın ham puan, beş maddeye ait cevapların toplanması ile hesaplanmaktadır. 0 ile 100 aralığında bir yüzde puanı elde etmek için ham puan 4 ile çarpılmaktadır. %0 olası en kötü yaşam kalitesini ifade ederken, %100 ise olası en iyi yaşam kalitesini ifade etmektedir. Düşük puanlar daha düşük iyilik durumunu, yüksek puanlar ise daha yüksek iyilik durumunu göstermektedir. Ölçeğın Cronbach alpha değeri 0.83 olarak bulunurken

bu çalışmanın Cronbach alpha değeri 0.82 olarak bulunmuştur.

Barthel Günlük Yaşam Aktiviteleri İndeksi (BGYAI)

Ölçek, Barthel ve Mahoney tarafından 1965 yılında geliştirilmiştir (Mahoney & Barthel, 1965). Ölçeğın Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği Küçükdeveci ve arkadaşları tarafından 2000 yılında yapılmıştır (Küçükdeveci vd., 2000). Barthel İndeksi, günlük yaşam aktivitelerinin tüm aşamalarını değerlendiren bir ölçektir. Ölçek, günlük yaşam aktivitelerini; beslenme, tekerlekli sandalyeden yatağı ve tersine geçiş, öz bakım, tuvalet kullanma, yıkanma, düz yüzeyde yürüme, merdiven inip çıkma, giyinip soyunma, bağırsak ve mesane bakımı olmak üzere on temel başlık kapsamında değerlendirmektedir. Ölçekteki sorular farklı puan ağırlıklarına sahip olup 2. ve 6. sorular “15 puan”, 1., 4., 7., 8., 9. ve 10. sorular “10 puan”, 3. ve 5. sorular ise “5 puan” üzerinden puanlanmaktadır. Ölçeğın puanları 0 ile 100 arasında değişmekte olup, 0-20 puan tamamen bağımlılığı, 21-61 puan ileri derecede bağımlılığı, 62-90 puan orta derecede bağımlılığı, 91-99 puan hafif derecede bağımlılığı, 100 puan ise bağımsızlığı ifade etmektedir. Ölçeğın Cronbach alpha değeri 0.93 olarak bulunurken bu çalışmanın Cronbach alpha değeri 0.97 olarak bulunmuştur.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın uygulanabilmesi Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı Bilimsel Araştırmalar 01.07.2019 tarihli ve TUTF-BAEK 2019/275 protokol kodlu Etik Kurulundan yazılı izin alınmıştır. Katılımcılardan sözel onam alınmıştır. Çalışma, Helsinki Deklarasyonu’na uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Verilerin İstatistiksel Değerlendirmesi

Araştırmada sayı, yüzde, ortalama, standart sapma tanımlayıcı istatistiksel yöntemler olarak kullanılmıştır. Verilerin dağılımı için Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır. Parametrik veriler için student t testi ve One-Way ANOVA kullanılmıştır. Non-parametrik veriler için Mann-Whitney U testi ve Spearman korelasyon analizi uygulanmıştır.

Tablo 1. Hastaya Bakım Verenlere Ait Özellikler (n=138)

Özellikler	Ort±SS
Yaş (yıl)	52.35±14.13
n (%)	
Cinsiyet	
Kadın	94(68.1)
Erkek	44(31.9)
Medeni Durum	
Bekar	34(24.6)
Evlü	104(75.4)
Çocuk Varlığı	
Var	106(76.8)
Yok	32(23.2)
Aile Tipi	
Çekirdek aile	121(87.7)
Geniş aile	17(12.3)
Eğitim Durumu	
Okuryazar değil	3(2.2)
İlkokul	60(43.5)
Ortaokul	17(12.3)
Lise	30(21.7)
Üniversite	24(17.4)
Lisansüstü	4(2.9)
Meslek	
Ev hanımı	61(44.2)
Emekli	32(23.2)
Serbest meslek	19(13.8)
Maaşlı çalışan	21(15.2)
Öğrenci	4(2.9)
Çalışmıyor	1(0.7)
Çalışma Durumu	
Tam gün çalışma	34(24.6)
Yarım gün çalışma	4 (2.9)
Çalışmama	100(72.5)
Gelir Durumu	
Geliri giderinden düşük	51(37.0)
Geliri giderine eşit	76(55.0)
Geliri giderinden yüksek	11(8.0)
Hasta ile Yakınlık Durumu	
Hastanın çocuğu	64(46.4)
Hastanın eşi	47(34.1)
Hastanın ebeveyni	4(2.9)
Hastanın kardeşi	3(2.2)
Hastanın diğer akrabası	19(13.8)
*Diğer (hastanın komşusu)	1(0.7)
Hasta ile Birlikte Yaşama Durumu	
Evet	103(74.6)
Hayır	35(25.4)
Hastaya Bakım Verilen Süre Boyunca Sağlığının Etkilenmesi	
Hiç etkilendi	46(33.3)
Biraz etkilendi	40(29.0)
Orta derecede etkilendi	19(13.8)
Etkilendi	16(11.6)
Çok etkilendi	17(12.3)
Hastaya Bakım Vermenin Ekonomik Durumu Etkilemesi	
Evet	54(39.1)
Hayır	84(60.9)

*: Hastanın komşusu

Bulgular

Çalışmaya katılan bireylerin yaş ortalaması 52.35±14.13 yıldır. Katılımcıların %68.1'i kadın, %75.4'ü evli, %76.8'i çocuk sahibi, çoğunluğu çekirdek aile yapısında (%87.7), %4.5'i ilkökul mezunu, %44.2'si ev hanımıdır. Hasta yakınlarının %72.5'inin çalışmadığı, %55.1'inin gelirinin giderine eşit olduğu, yarısına yakınının hastanın çocuğu olduğu saptanmıştır. Çalışmaya katılan bireylerin %74.6'sının hasta ile birlikte yaşadığı belirlenmiştir. Bireylerin hastaya bakım verme sürelerinin ortalama 1.39±1.14 yıl olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %33.3'ü bakım verme sürecinin sağlıkları üzerinde herhangi bir etkisi olmadığını ifade ederken, yarıdan fazlası bakım verme durumunun ekonomik koşullarını etkilemediğini belirtmiştir (Tablo 1).

Hastaya bakım veren bireylerin Zarit Bakım Yüklü Ölçeği puan ortalaması 33.42±16.54 (min=0, max=77) olup, bakım yükünün düşük olduğu saptanmıştır. WHO-5 İyilik Durumu İndeksi puan ortalaması ise 48.14±25.77 (min=0, max=100) olup, bakım vericilerin iyilik durumlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Hastaların Barthel Günlük Yaşam Aktiviteleri İndeksi'ne göre günlük yaşam aktivitelerini yerine getirme durumları Tablo 2'de sunulmaktadır.

Tablo 2. Hastaların Günlük Yaşam Aktivitelerini Yerine Getirme Durumu (n=138)

Barthel İndeksi (Bağımlılık Düzeyleri)	n(%)
Tam bağımlı	61(44.2)
İleri derecede bağımlı	21(15.2)
Orta derecede bağımlı	21(15.2)
Hafif derecede bağımlı	5(3.6)
Bağımsız	30(21.7)

Hastaya bakım veren bireylerin cinsiyeti, medeni durumu, çocuk sahibi olma durumu, eğitim durumu, mesleği ve hasta ile yakınlık durumu ile ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır (p>.05), (Tablo 3).

Bakım veren bireylerin gelir durumu, hasta ile birlikte yaşama durumu, hastaya bakım verilen süre boyunca sağlığın etkilene durumu ve hastaya bakım vermenin ekonomik durumu etkilemesi ile ZBYÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlılık saptanmıştır (p<.05). Geliri giderinden düşük olan hasta yakınlarının bakım yükünün, geliri giderine eşit olanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (F=7.806,

Tablo 3. Hasta Yakınlarının Bazı Özelliklerine Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması (n=138)

Bazı Bireysel Özellikler	ZBYÖ		WHO-5	
	Ort±SS	İstatistik	Ort±SS	İstatistik
Cinsiyet				
<i>Kadın</i>	34.55±17.20	t=1.177	45.66±24.88	Z=-1.686
<i>Erkek</i>	31.00±14.94	p=.241	53.45±27.11	p=.092
Medeni Durum				
<i>Bekar</i>	34.65±14.37	t=0.497	47.06±23.03	Z=-0.240
<i>Evli</i>	33.02±17.24	p=.620	48.50±26.70	p=.810
Çocuk Varlığı				
<i>Var</i>	34.02±16.65	t=-0.772	48.68±25.39	Z=-0.465
<i>Yok</i>	31.44±16.28	p=.441	46.37±27.33	p=.642
Aile Tipi				
<i>Çekirdek aile</i>	33.07±16.54	t=-0.669	48,03±25,47	Z=-0.003
<i>Geniş aile</i>	35.94±16.86	p=.504	48,94±28,65	p=.997
Eğitim Durumu				
<i>Okuryazar değil</i>	28.00±12.28	F=0.950	54.67±28.09	$\chi^2=2.850$
<i>İlkokul</i>	34.78±15.90	p=.451	49.67±23.71	p=.723
<i>Ortaokul</i>	32.35±13.77		48.00±25.57	
<i>Lise</i>	36.23±18.79		42.67±28.11	
<i>Üniversite</i>	29.88±17.37		48.00±28.74	
<i>Lisansüstü</i>	21.75±16.11		63.00±24.52	
Meslek				
<i>Ev hanımı</i>	35.56±17.46		46.03±23.66	$\chi^2=2.774$
<i>Emekli</i>	33.81±16.03	F=0.809	46.38±28.17	p=.735
<i>Serbest meslek</i>	32.42±15.22	p=.545	51.79±27.72	
<i>Maaşlı çalışan</i>	27.24±15.96		55.05±28.16	
<i>Öğrenci</i>	35.00±17.02		41.00±20.75	
<i>Çalışmıyor</i>	33.00±17.02		48.00±	
Çalışma Durumu				$\chi^2=6.789$
<i>Tam gün</i>	28.41±14.54	F=2.194	57.53±27.97 ¹	p=.034
<i>Yarım gün</i>	38.50±20.43	p=.115	32.00±13.85 ²	¹⁻² p=.100
<i>Çalışmama</i>	34.92±16.85		45.60±24.60 ³	¹⁻³ p=.022
				²⁻³ p=.260

Gelir Durumu

<i>Geliri giderinden düşük</i>	40.35±13.42 ¹	F=7.806	41.80±23.23	$\chi^2=4.966$
<i>Geliri giderine eşit</i>	29.32±17.21 ²	p=.001	52.26±26.99	p=.083
<i>Geliri giderinden yüksek</i>	29.64±15.46 ³	¹⁻² p=.001	49.09±24.59	
		¹⁻³ p=.106		
		²⁻³ p=.998		

Hasta ile Yakınlık Durumu

<i>Hastanın çocuğu</i>	33.39±15.97		46.56±26.69	$\chi^2=2.125$
<i>Hastanın eşi</i>	35.34±18.17	F=0.909	46.89±25.90	p=.832
<i>Hastanın ebeveyni</i>	22.50±6.35	p=.478	58.00±27.42	
<i>Hastanın kardeşi</i>	21.67±17.61		49.33±48.05	
<i>Hastanın diğer akrabası</i>	32.26±15.40		53.68±19.74	
<i>Diğer</i>	*46.00±-		*60.00±-	

Hasta ile Birlikte Yaşama Durumu

<i>Evet</i>	35.50±16.08	t=2.591	46.99±25.37	Z=-0.946
<i>Hayır</i>	27.29±16.59	p=.011	51.54±27.00	p=.344

Hastaya Bakım Verilen Süre Boyunca Sağlığının Etkilenmesi

<i>Hiç etkilendi</i>		F=9.758		
		p<.001		$\chi^2=6.136$
<i>Biraz etkilendi</i>	23.20±12.47 ¹	¹⁻² p=.001	54.35±25.72	p=.189
<i>Orta derecede etkilendi</i>	36.28±15.31 ²	¹⁻³ p=.024	47.10±25.59	
<i>Etkilendi</i>	35.42±18.17 ³	¹⁻⁴ p=.001	49.26±27.06	
<i>Çok etkilendi</i>	40.31±13.10 ⁴	¹⁻⁵ p=.000	39.50±24.17	
	45.65±16.46 ⁵	²⁻³ p=1.000	40.71±24.70	
		²⁻⁴ p=.887		
		²⁻⁵ p=.189		
		³⁻⁴ p=.886		
		³⁻⁵ p=.237		
		⁴⁻⁵ p=.838		

Hastaya Bakım Vermenin Ekonomik Durumu Etkilemesi

<i>Evet</i>	43.15±13.96	t=6.236	42.74±23.28	Z=-1.969
<i>Hayır</i>	27.17±15.04	p<.001	51.62±26.81	p=.049

ZBYÖ: Zarit Bakım Yüğü Ölçeğı, WHO-5: WHO-5 İyilik Durumu İndeksi

t: Student t testi, Z: Mann-Whitney U, F: One-Way ANOVA, χ^2 : Kruskal-Wallis Testi

*: Standart sapma, ilgili grupta yalnızca bir katılımcı bulunması nedeniyle hesaplanamamıştır.

Tablo 4. Hastaların Günlük Yaşam Aktivitelerini Yerine Getirme Durumları İle Hasta Yakınlarının Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=138)

Barthel İndeksi (Bağımlılık Düzeyleri)	ZBYÖ		WHO-5	
	Ort±SS	İstatistik	Ort±SS	İstatistik
Tam Bağımlı	39.39±13.41		43.93±23.69	
İleri Derecede Bağımlı	37.71±14.05	F=8.541	43.62±21.35	$\chi^2=7.909$
Orta Derecede Bağımlı	28.57±15.67	p<.001	48.38±26.83	p=.095
Hafif Derecede Bağımlı	36.80±20.52		48.80±37.45	
Bağımsız	21.10±17.13	¹⁻² p=.992	59.60±28.01	
		¹⁻³ p=.039		
		¹⁻⁴ p=.996		
		¹⁻⁵ p<.001		
		²⁻³ p=.283		
		²⁻⁴ p=1.000		
		²⁻⁵ p=.001		
		³⁻⁴ p=.804		
		³⁻⁵ p=.406		
		⁴⁻⁵ p=.198		

ZBYÖ: Zarit Bakım Yükü Ölçeği, **WHO-5:** WHO-5 İyilik Durumu İndeksi

F: One-Way ANOVA, χ^2 : Kruskal-Wallis Testi

p=.001). Hasta ile birlikte yaşayan hasta yakınlarının, hasta ile yaşamayanlara kıyasla daha fazla bakım yükü yaşadığı saptanmıştır (t=2.591, p=.011). Ayrıca, bakım verme sürecinde sağlıklı etkilenmeyen hasta yakınlarının bakım yükünün, çeşitli düzeylerde sağlıklı etkilenenlere göre daha düşük olduğu bulunmuştur (F=9.758, p<.001). Ekonomik durumu bakım verme sürecinden etkilenen hasta yakınlarının ise, ekonomik durumu etkilenmeyenlere göre daha yüksek bakım yüküne sahip olduğu görülmüştür (t=6.236, p<.001).

Bakım vericilerin çalışma durumu, hastaya bakım vermenin ekonomik durumu etkilemesi ile WHO-5 İyilik Durumu İndeksi toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır ($\chi^2=6.789$, p=.034; Z=-1.969, p=.049). Tam gün çalışan hasta yakınlarının iyilik durumunun, çalışmayan bireylere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, bakım verme sürecinde ekonomik durumu etkilenmeyen bireylerin iyilik durumlarının, ekonomik durumu etkilenenlere kıyasla daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Hastaların günlük yaşam aktivitelerini yerine getirme durumları ile hasta yakınlarının ZBYÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlılık saptanmıştır (F=8.541, p<.001), (Tablo 4). Tam bağımlı hastalara bakım veren hasta yakınlarının bakım yükünün, orta derecede bağımlı ve bağımsız hastalara bakım verenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ileri derecede bağımlı hastalara bakım veren hasta yakınlarının bakım yükünün, bağımsız hastalara bakım verenlere kıyasla daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Hastaların günlük yaşam aktivitelerini yerine getirme durumları ile hasta yakınlarının WHO-5 İyilik Durumu İndeksi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır (p>.05), (Tablo 4).

Bireylerin yaşı ile ZBYÖ puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır ($r_s=.089$, p=.299), (Tablo 5). Bireylerin yaşı ve bakım verilen süre ile WHO-5 İyilik Durumu İndeksi puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır (sırasıyla $r_s=-.070$, p=.414; $r_s=-.108$, p=.205), (Tablo 5).

Tablo 5. Hasta Yakınlarına Ait Özellikler İle Ölçekler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (n=138)

Bazı Bireysel Özellikler	ZBYÖ	WHO-5
Yaş (yıl)	$r_s=.089$ p=.299	$r_s=-.070$ p=.414
Bakım Verilen Süre (yıl)	$r_s=.300$ p<.001	$r_s=-.108$ p=.205
ZBYÖ	—	$r_s=-.450$ p<.001
WHO-5	$r_s=-.450$ p<.001	—

ZBYÖ: Zarit Bakım Yükü Ölçeği, **WHO-5:** WHO-5 İyilik Durumu İndeksi

r_s : Spearman korelasyon analizi

Araştırmaya katılan bireylerin hastaya bakım verme süresi ile ZBYÖ puan ortalamaları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r_s=.300$, p<.001), (Tablo 5). Araştırmada yer alan katılımcıların

hastalarına bakım verdikleri süre arttıkça ZBYÖ'den aldıkları puan ortalamasının da arttığı saptanmıştır. Ayrıca katılımcıların ZBYÖ toplam puan ortalamaları ile WHO-5 İyilik Durumu İndeksi toplam puan ortalamaları arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir ($r_s = -.450$, $p < .001$), (Tablo 5). Bu doğrultuda, hasta yakınlarının bakım yükü arttıkça iyilik durumlarının azaldığı belirlenmiştir.

Tartışma

Bu çalışmanın amacı, inmeli bireylere bakım veren hasta yakınlarının bakım yükü ile iyilik halleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu araştırmanın bulguları, inmeli bireylere bakım veren hasta yakınlarında artan bakım yükünün iyilik halini olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu sonuç, bakım verme sürecinin yalnızca fiziksel bir sorumluluk olmadığını, aynı zamanda bireylerin psikolojik dayanıklılıklarını, duygusal durumlarını ve sosyal yaşamlarını da etkileyen çok boyutlu bir deneyim olduğunu göstermektedir. Artan bakım yükü, bireyin kendi ihtiyaçlarına ayırdığı zamanı azaltarak stres düzeyini artırabilir ve bu durum iyilik halinde düşüşe yol açabilir. Bu nedenle bakım yükünün, bakım veren bireylerin genel iyilik hali üzerinde önemli bir belirleyici olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada bakım verici bireylerin cinsiyetleri ile bakım yükleri arasında istatistiksel olarak anlamlılık saptanmamıştır. Onabajo ve arkadaşlarının (2018) Nijerya'da inmeli bireylerin bakım vericileri ile yaptığı çalışmada kadınların erkeklere göre bakım yüklerinin daha fazla olduğu bulunmuştur (Onabajo vd., 2018). Nijerya'da yapılan başka bir çalışmada da aynı şekilde kadınların bakım yüklerinin erkeklere göre daha fazla olduğu saptanmıştır (Oni vd., 2019). Costa ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında da kadınların bakım yükünün daha fazla olduğu belirlenmiştir (Costa vd., 2020). Kronik hastalara bakım veren bireyler ile yapılan bir çalışmada da kadınların bakım yükünün erkeklerden daha fazla olduğu belirlenmiştir (Kol & Karabulut, 2021). Her ne kadar bu çalışmada cinsiyet ile bakım yükü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki gözlenmemiş olsa da, yapılan çalışmalar kadın bakım vericilerinin daha yüksek bakım yüküne sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum, toplumlarda kadınlara atfedilen geleneksel sorumluluk ve rollerin, bakım görevlerinin yoğunlaşmasına neden olmasından kaynaklanabilir.

Bakım vericilerin eğitim durumu ve iyilik halleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark

saptanmamıştır. Palyatif bakım merkezlerinde tedavi gören hastalara bakım veren bireylerin bakım yükleri ve tükenmişlik durumlarını araştırdığı çalışmada bireylerin eğitim durumu ile tükenmişlik durumları arasında anlamlı bir fark bulunmadığı saptanmıştır (Egici vd., 2019). Tsai ve arkadaşlarının (2018) çalışmasında ise üniversite veya üzeri eğitime sahip bakım vericilerin ilköğretim veya altı eğitime sahip olanlara göre daha iyi yaşam kalitesine sahip olduğu belirlenmiştir (Tsai vd., 2018). Bu durumun bireylerin stresle baş etme yöntemlerinin gelişmiş olması ve sosyal, psikolojik destek alma eğilimlerinin daha yüksek olması ile açıklanabilir.

Bu araştırmada geliri giderinden düşük olan bireylerin bakım yüklerinin geliri giderine eşit olan bireylerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan bir çalışmada ise bireylerin gelir durumu arttıkça bakım yüklerinin de arttığı saptanmıştır (Bilgehan & İnkaya, 2021). Çalışmalar arasındaki bu farklılığın, araştırmalarda yer alan bakım vericilerin sosyodemografik özellikleri, bakım verilen bireylerin klinik özellikleri ile bakım sürecinin ve ekonomik koşulların farklılık göstermesinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada, hastayla aynı evde yaşayan bakım verenlerin, hasta ile birlikte yaşamayanlara kıyasla daha yüksek bakım yüküne sahip olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde, literatürde de hasta ile aynı odayı paylaşan bakım verenlerin yüklerinin daha yüksek olduğu ve aynı evde yaşayan bireylerin depresyon ve stres düzeylerinin, ayrı yaşayanlara göre daha fazla olduğu bildirilmiştir (Oni vd., 2019; Malki vd., 2025). Bu bulgular, bakım verenin sürekli hasta ile birlikte olmasının, günlük sorumluluklarını yerine getirme ve kişisel gereksinimlerini karşılama olanaklarını sınırlayabileceğini ve bunun da psikolojik iyilik halleri üzerinde olumsuz etki oluşturabileceğini düşündürmektedir.

Hastaya bakım verilen süre boyunca sağlığı çok etkilenen bireylerin bakım yüklerinin hiç etkilenmeyen, biraz etkilenen, orta derecede etkilenen ve etkilenen bireylere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Dağdeviren ve arkadaşlarının (2020) evde sağlık hizmeti alan hastaların bakım verenlerinde bakım yükünü araştırdığı çalışmada, bakım yükünün bakım vericilerin kendi sağlık kontrollerine etki durumuyla ilişkili olduğu saptanmıştır (Dağdeviren vd., 2020). Kronik hastalığı olan bireylerin bakım vericileriyle gerçekleştirilen bir çalışmada, genel sağlık durumunu

çok iyi olarak algılayan bakım vericilerin bakım yükünü daha düşük düzeyde algıladıkları belirlenmiştir (Kol & Karabulut, 2021). İnmeli hastaların bakım vericileri ile yapılan bir çalışmada, kendi sağlık değerlendirmesini iyi olarak değerlendiren bakım vericilerin kendi sağlık değerlendirmesini orta veya kötü olarak tanımlayan bakım vericilere göre yaşam kalitelerinin daha iyi olduğu belirlenmiştir (Tsai vd., 2018). Aynı çalışmada kendi sağlık değerlendirmesini orta olarak değerlendirenlerin kötü olarak değerlendirenler göre yaşam kalitelerinin daha iyi olduğu bulunmuştur (Tsai vd., 2018). Fertelli ve Tuncay'ın (2019) çalışmasında bakım vericilerin %64.4'ü bakım öncesi sağlık durumunu iyi olarak değerlendirirken, %50.9'u bakım sonrası sağlık durumunu orta olarak değerlendirmiştir (Fertelli & Tuncay, 2019). Bu durumun hastaya bakım verirken sağlık durumunun ne kadar önemli olduğunun ve sağlık durumunun yaşam kalitesi ile ne kadar ilişkili olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir.

Bu çalışmada hastaya bakım verdiği süre boyunca ekonomik durumu etkilenen bireylerin bakım yüklerinin ekonomik durumu etkilenmeyenlere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bulguyla benzer şekilde, Çetinkaya ve Dönmez'in (2023) çalışmasında ekonomik zorluk yaşayan bireylerin yaşamayanlara göre bakım yüklerinin daha fazla olduğu saptanmıştır (Çetinkaya & Dönmez, 2023). Onabajo ve arkadaşlarının (2018) inmeli bireylere bakım veren bireyler ile yaptığı çalışmada, çalışan bireylerin çalışmayan bireylere göre bakım yüklerinin daha fazla olduğu saptanmıştır (Onabajo vd., 2018). Bakım verilen sürenin uzaması ile bireyler ekonomik açıdan problemler yaşayabilir ve bu durum daha fazla bakım yükü oluşturabilir.

Hasta yakınlarının iyilik durumlarına bakıldığında; tam gün işte çalışan bireylerin iyilik durumlarının çalışmayan bireylere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bir çalışmada, bakım vericilerin %67.9'unun işlerini planlamaları nedeniyle kendilerinde yük hissettiklerini ifade etmişlerdir (Kaur vd., 2018). İsveç'te yapılan bir çalışmada, herhangi bir işte çalışmayan bakım vericilerin kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır (Malki vd., 2025). Kanser hastaları ile yapılan bir çalışmada da çalışan bakım vericilerinin yaşam kaliteleri ile çalışma durumları arasında ilişki saptanmıştır (Kilic & Oz, 2019). Bu durumun bireylerin sorumluluklarını yerine getirmede problemler yaşaması ve ihtiyaçlarını gidermede aksaklıklar ile karşılaşması ile ilgili olduğu söylenebilir.

Hastaya bakım verdiği süre boyunca ekonomik durumu etkilenmeyen bireylerin iyilik durumlarının, ekonomik durumu etkilenen bireylere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde yapılan bir çalışmada da ekonomik durum kötüleştiğinde bakım vericilerinin yaşam kalitesinin azaldığı saptanmıştır (Tsai vd., 2018). Bakım sürecinde yaşanan ekonomik değişimlerin bakım vericilerin günlük yaşamını ve kendilerini iyi hissetme durumlarını etkileyebileceği düşünülmektedir. Ekonomik açıdan zorlanmayan bireylerin bakım sürecini daha yönetilebilir algılamalarının, iyilik durumlarının daha yüksek olmasında etkili olabileceği söylenebilir.

Bu çalışmada, tam bağımlı hastası olan bireylerin, orta derecede bağımlı ve bağımsız hastası olan bireylere göre bakım yüklerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. İleri derecede bağımlı hastası olan bireylerin bakım yüklerinin bağımsız hastası olan bireylere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kaur ve arkadaşlarının (2018) inmeli hastaların bakım vericileri ile yaptığı çalışmada, hastaların çoğunluğunun tam bağımlı olduğu ve bakım verenlerin çoğunluğunun ciddi şekilde zorlandığı belirlenmiştir (Kaur vd., 2018). Aynı çalışmada hastaların bağımlılık düzeyi arttıkça, bakım vericiler arasındaki zorlanma düzeyinin de arttığı saptanmıştır (Kaur vd., 2018). Yapılan bir çalışmada hastanın bağımlılık düzeyi arttıkça bakım yükünün de arttığı saptanmıştır (Kaplan Uyan vd., 2024). Bu durum, hastanın bağımlılık düzeyinin artmasının bakım verenin üstlendiği günlük sorumlulukları artırdığını ve buna bağlı olarak fiziksel, duygusal ve zamansal yüklenmenin daha fazla hissedildiğini düşündürmektedir.

Bu çalışmada, bireylerin yaşı ile bakım yükleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır. Literatürde farklı sonuçlar bildiren çalışmalar bulunmaktadır. Onabajo ve arkadaşlarının (2018) inmeli bireylere bakım veren bireyler ile yaptığı çalışmada ise 25-59 yaş aralığındaki bireylerin 19-24 yaş aralığındaki bireylere göre bakım memnuniyetlerinin daha fazla olduğu görülmektedir (Onabajo vd., 2018). Çalışmamız ile bu araştırma arasındaki farklılığı; bakım verilen hasta grubunun özellikleri, bakım vericilerin sosyodemografik yapıları, örneklem özellikleri ve kültürel farklılıklardan kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada yer alan katılımcıların hastalarına bakım verdikleri süre arttıkça bakım yüklerinin de arttığı saptanmıştır. Egici ve arkadaşlarının (2019) çalışmasında da, bakım veren kişinin bakım verdiği süre uzadıkça bakım yükünün de arttığı saptanmıştır (Egici

vd., 2019). Bilgehan ve İnkaya'nın (2021) çalışmasında, bakım vericilerin %52.1'inin hastasına günde beş saat ve üstünde bakım verdiği ve verilen bakım süresi arttıkça bakım yükünün de arttığını bulmuştur (Bilgehan & İnkaya, 2021). Oni ve arkadaşları (2019) çalışmasında, günde on saatten fazla bakım veren bireylerin bakım yüklerinin on saatten az bakım veren bireylere göre daha yüksek olduğunu saptamıştır (Oni vd., 2019). Yapılan bir çalışmada da bakım süresi arttıkça bakım yükünün arttığı belirlenmiştir (Costa vd., 2020). Bakım verilen süre arttıkça bakım vericiler emosyonel, fiziksel ve sosyal açıdan problemler yaşayabilir ve bu durum bakım yüklerinin artmasına sebep olabilir.

Bu çalışmada hasta yakınlarının bakım yükleri arttıkça, iyilik durumlarının azaldığı belirlenmiştir. İnmeli hastaların bakım vericileri ile yapılan bir çalışmada, bakım verenlerin neredeyse yarısının hastalarına bakım sağlamak için kişisel planlarında her zaman değişiklik yapmak zorunda oldukları saptanmıştır (Kaur vd., 2018). Fertelli ve Tuncay'ın (2019) çalışmasında da bakım vericilerin bakım yükü arttıkça yaşam kalitelerinin düştüğü belirlenmiştir (Fertelli & Tuncay, 2019). Oni ve arkadaşları da bakım vericilerin bakım yükü arttıkça yaşam kalitelerinin azaldığını saptamıştır (Oni vd., 2019). Yapılan bir çalışmada da bakım vericilerin bakım yükü arttıkça iyilik hallerinin azaldığı belirlenmiştir (Kaplan Uyan vd., 2024). Bu bulgu, bakım yükü arttıkça bireyin günlük yaşam dengesinin bozulabileceğini ve bunun iyilik halinde azalmaya neden olabileceğini göstermektedir.

Araştırmanın Güçlü Yönleri ve Sınırlılıkları

Araştırmanın Güçlü Yönleri

Bu araştırmanın önemli güçlü yönlerinden biri, inmeli bireylere bakım veren hasta yakınlarının bakım yükü ile iyilik halleri arasındaki ilişkiyi incelemeye odaklanmasıdır. İnme sonrası bakım süreci uzun süreli ve multidisipliner yaklaşım gerektirdiğinden, bakım verenlerin yaşadığı yükün ve iyilik hallerinin belirlenmesi klinik uygulamalar açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın temel sınırlılığı, çalışmanın tek merkezde, yalnızca bir ilde bulunan üniversite hastanesinde yürütülmüş olmasıdır. Bu durum elde edilen bulguların genellenebilirliğini sınırlandırmaktadır. Farklı bölgelerdeki sosyodemografik, sosyokültürel ve sağlık hizmetlerine ilişkin özelliklerin bakım veren

bireylerin bakım yükü ve iyilik halleri üzerinde etkili olabileceği göz önünde bulundurulduğunda, araştırma sonuçlarının tüm bakım veren popülasyonuna genellenebilirliği sınırlı kalmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

İnmeli hastalara bakım veren bireylerin bakım yükleri iyilik durumlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Hasta ile birlikte yaşayan, hastaya bakım vermesi ile ekonomik durumu etkilenen bireylerin bakım yükünün daha yüksek olduğu, hastaya bakım verilen süre boyunca sağlığı etkilenmeyen bireylerin bakım yüklerinin ise daha düşük olduğu bulunmuştur. Tam gün çalışan bireylerin iyilik durumlarının, çalışmayan bireylere göre ve ekonomik durumu bu süreçte etkilenmeyen bireylerin etkilenen bireylere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırma bulguları doğrultusunda, inmeli bireylere bakım veren bireylerin bakım yükü ve iyilik hallerinin klinik süreçte düzenli olarak değerlendirilmesi önerilmektedir. Özellikle ekonomik yönden etkilenen ve hasta ile birlikte yaşayan bakım vericilere yönelik sosyal, ekonomik ve psikolojik destek mekanizmalarının güçlendirilmesi bakım yükünün azaltılmasına katkı sağlayabilir. Ayrıca nöroloji klinikleri ve polikliniklerinde bakım vericilerin gereksinimlerine yönelik multidisipliner destek programlarının geliştirilmesi ve bakım verenlere yönelik eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması önerilmektedir. Bakım vericilerin bakım yüklerinin düşmesi ve iyilik durumlarının artması için sosyal, ekonomik ve psikolojik yönden desteklenmeleri çok önemlidir. Sağlık politikaları bağlamında, bakım verenlerin gereksinimlerini dikkate alan sağlık ve sosyal bakım politikalarının geliştirilmesi, bakım verenlere yönelik psikososyal destek hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve ekonomik destek mekanizmalarının güçlendirilmesi önem taşımaktadır. Ayrıca, bakım verenlerin gereksinimlerinin ulusal inme bakım programları ve evde bakım hizmetleri kapsamında sistematik olarak ele alınması önerilmektedir. Gelecek araştırmalar için farklı bölgelerde yaşayan ve farklı kronik hastalıklara bakım veren bireyleri kapsayan, daha geniş örneklemle yürütülecek çok merkezli çalışmaların planlanması önerilmektedir. Ayrıca bakım yükü ve iyilik durumunu iyileştirmeye yönelik müdahale çalışmalarının etkinliğinin değerlendirilmesi literatüre katkı sağlayacaktır.

Çıkar Çatışması- Declaration of Interest

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

There is no conflict of interest among the authors.

Yazar Katkıları | Author Contributions

Fikir – LY, ÖE; Tasarım – LY, ÖE, SÜ; Veri Toplanması ve/veya işlenmesi – AG; Analiz ve/veya yorum – LY, ÖE; Literatür taraması – LY, AG; Kaynaklar – LY, ÖE; Makaleyi yazan – LY, ÖE; Eleştirel inceleme – LY, SÜ; Concept – LY, ÖE; Design – LY, ÖE, SÜ; Data Collection and/or Processing – AG; Analysis and/or Interpretation – LY, ÖE; Literature Search – LY, AG; Resources – LY, ÖE; Writing Manuscript – LY, ÖE; Critical Review – LY, SÜ.

Veri Paylaşım Beyanı | Data Sharing Statement

Bu çalışmanın bulgularını destekleyen veriler, makul bir talep üzerine sorumlu yazardan temin edilebilir. – Data illustrating findings on this subject may be obtained from the responsible author upon reasonable request.

Bilgilendirilmiş Onam | Informed Consent

Katılımcılardan sözel onam alınmıştır.

Verbal consent was obtained from the participants.

Teşekkür | Acknowledgments

Araştırmaya gönüllü olarak katılım gösteren inmeli hastaların yakınlarına teşekkür ederiz.

We thank the relatives of stroke patients who voluntarily participated in this study.

Etik Kurul Beyanı | Ethical Approval of the Study

Araştırmanın uygulanabilmesi Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı Bilimsel Araştırmalar 01.07.2019 tarihli ve TUTF-BAEK 2019/275 protokol kodlu Etik Kurulundan yazılı izin alınmıştır. Katılımcılardan sözel onam alınmıştır. Çalışma, Helsinki Deklarasyonu'na uygun olarak gerçekleştirilmiştir. |

To conduct the study, written permission was obtained from the Scientific Research Ethics Committee of the Dean's Office of Trakya University Faculty of Medicine (dated July 1, 2019, protocol code: TUTF-BAEK 2019/275). Verbal informed consent was obtained from all participants. The study was conducted in accordance with the Declaration of Helsinki.

Yapay Zekâ Beyanı | Declaration of AI

Yazar, bu çalışmanın hazırlanması sürecinde yapay zekâ araçlarının yalnızca dilbilgisi amacıyla kullanıldığını beyan eder. Yapay zekâ araçları, bilimsel içeriğin oluşturulması, analizi veya yorumlanması amacıyla kullanılmamıştır. Yazar, çalışmanın doğruluğu ve bütünlüğü konusunda tüm sorumluluğu üstlenmektedir.

The author declares that artificial intelligence tools were used solely for grammatical purposes in the preparation of this study. No AI tools were used for the generation, analysis, or interpretation of the scientific content. The author takes full responsibility for the accuracy and integrity of the work.

Yayıncı Notu | Publisher's Note

Bu makalede ifade edilen tüm görüşler yalnızca yazara aittir ve yazarın bağlı olduğu kuruluşların, yayıncının, editörlerin veya hakemlerin görüşlerini temsil etmeyebilir. Bu makalede değerlendirilen herhangi bir ürün veya üreticisi tarafından ileri sürülen iddialar, yayıncı tarafından garanti edilmez veya onaylanmaz. | All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Kaynakça

- Arca, M., Ceylan, A. (2020). İnme tanısı ile hastaneye yatırılan hastalara bakım verenlerin depresyon durumu ve yaşam kalitesi algıları. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(1), 45-54. <https://doi.org/10.26559/mersinsbd.615447>
- Balhara, Y.P.S., Verma, R., Sharma, S., Mathur, S. (2012). A study of predictors of anxiety and depression among stroke patient-caregivers. *Journal of Mid-life Health*, 3(1), 31-35. <https://doi.org/10.4103/0976-7800.98815>
- Bilgehan, T., İnkaya, B. (2021). Palyatif hastalarına bakım veren bireylerin bakım yükü ve etkileyen faktörler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 24(1), 51-58. <https://doi.org/10.17049/ataunihem.748923>
- Caro, C.C., Mendes, P.V.B., Costa, J.D., Nock, L.J., da Cruz, D.M.C. (2017). Independence and cognition post-stroke and its relationship to burden and quality of life of family caregivers. *Topics in Stroke Rehabilitation*, 24(3), 194-199. <https://doi.org/10.1080/10749357.2016.1234224>
- CDC (2024) Centers for Disease Control and Prevention. About stroke. Erişim tarihi 15.11.2024, Erişim Adresi: https://www.cdc.gov/stroke/about/?CDC_AAref_Val=https://www.cdc.gov/stroke/about.htm
- Centers for Disease Control and Prevention. Stroke facts. Erişim tarihi 15.11.2024, Erişim Adresi: <https://www.cdc.gov/stroke/data-research/facts-stats/index.html>
- Costa, T.F., Pimenta, C.J.L., Nobrega, M.M.L., Fernandes, M.G.M., Franca, I.S.X., Pontes, M.L.F., Costa, K.N.F.M. (2020). Burden on caregivers of patients with sequelae of cerebrovascular accident. *Revista Brasileira de Enfermagem*, 73(6), 1-7. <https://doi.org/10.1590/0034-7167-2018-0868>
- Çetinkaya, N., Dönmez, E. (2023). İnmeli hastalara bakım verenlerde bakım yükü, anksiyete ve depresyon düzeyinin incelenmesi. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 10(1), 49-59. <https://doi.org/10.52880/sagakaderg.1179811>
- Dağdeviren, T.S., Demir, N., Adahan, D., Dağdeviren, M., Tekin, O. (2020). Evde sağlık hizmeti alan hastaların bakım verenlerinde bakım yükü. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 14(2), 186-195. <https://doi.org/10.21763/tjfm.730172>
- Egici, M.T., Can, M.K., Toprak, D., Öztürk G.Z., Esen, E.S., Özen, B., Sürekci, N. (2019). Palyatif bakım merkezlerinde tedavi gören hastalara bakım veren bireylerin bakım yükleri ve tükenmişlik durumları. *JAREN*, 5(2), 123-131. <https://doi.org/10.5222/jaren.2019.38247>

- Eren, F., Özkan, D., Elqutob, O., Özdemir, G., Öztürk, Ş. (2024). The evaluation of acute anxiety levels in caregivers of hospitalized stroke patients. *Turkish Journal of Cerebrovascular Diseases*, 30(1), 22-29. <https://doi.org/10.5505/tbdhd.2024.65002>
- Eser, E., Çevik, C., Baydur, H., Güneş, S., Esgin, T.A., Öztekin, Ç.S., ... Özyurt, B. (2019). Reliability and validity of the Turkish version of the WHO-5, in adults and older adults for its use in primary care settings. *Primary Health Care Research & Development*, 20, 1-7. <https://doi.org/10.1017/S1463423619000343>
- Fertelli, T.K., Tuncay, F.Ö. (2019). İnmeli bireye bakım verenlerde bakım yükü, sosyal destek ve yaşam kalitesi arasındaki ilişki. *JAREN*, 5(2), 107-115. <https://doi.org/10.5222/jaren.2019.52386>
- Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A., & Lang, A.G. (2009). Statistical power analyses using G*Power 3.1: Tests for correlation and regression analyses. *Behavior Research Methods*, 41, 1149-1160. <https://doi.org/10.3758/BRM.41.4.1149>
- GBD 2019 Stroke Collaborators. (2021). Global, regional, and national burden of stroke, 1990-2019: A systematic analysis for the global burden of disease study 2019. *Lancet Neurology*, 20, 795-820. [https://doi.org/10.1016/S1474-4422\(21\)00252-0](https://doi.org/10.1016/S1474-4422(21)00252-0)
- İnci, F.H., Erdem, M. (2008). Bakım Verme Yükü Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması geçerlilik ve güvenilirliği. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 11(4), 85-95. Erişim tarihi: 18.04.2026 Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/pub/ataunihem/article/34004>
- Kaplan Uyan, T., Aydın, A., Ağralı, H. (2024). Kronik hastalığı olan bireylere bakım verenlerde bakım yükü, iyilik hali ve sabır düzeyleri arasındaki ilişki. *BANÜ Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 564-574. <https://doi.org/10.46413/>
- Kaur, P., Kaur, S., Bhalla, A., Katyal, P., Raavi, Kaur, R., ... Kaur, R. (2018). Strain among the family caregivers of patients with stroke. *Journal of Perioperative Critical Intensive Care Nursing*, 4(2), 144-148. <https://doi.org/10.4172/2471-9870.10000144>
- Kilic, S.T., Oz, F. (2019). Family caregivers' involvement in caring with cancer and their quality of life. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention*, 20(6), 1735-1741. <https://doi.org/10.31557/APJCP.2019.20.6.1735>
- Kol, R. Karabulut, E.Y. (2021). Kronik Hastalığı Olan Bireylere Bakım Verenlerin Bakım Yükü ve İyilik Halinin Değerlendirilmesi. *Kocaeli Medical Journal*, 10(1), 119-127. <https://doi.org/10.5505/ktd.2021.04764>
- Küçükdeveci, A.A., Yavuzer, G., Tennant, A., Süldür, N., Sonel, B., Arasil, T. (2000). Adaptation of the modified Barthel Index for use in physical medicine and rehabilitation in Turkey. *Scandinavian Journal of Rehabilitation Medicine*, 32, 87-92. <https://doi.org/10.1080/003655000750045604>
- Mahoney, F.I., Barthel, D.W. (1965). Functional evaluation: The Barthel Index. *Maryland State Medical Journal*, 14, 61-65.
- Malki, S.T., Johansson, P., Andersson, G., Andréasson, F., Mourad, G. (2025). Caregiver burden, psychological well-being, and support needs among Swedish informal caregivers. *BMC Public Health*, 25(867), 2-11. <https://doi.org/10.1186/s12889-025-22074-y>
- Onabajo, G.V., Gayus, P.P., Masta, M.A., Ali, M.U., Gujba, F.K., Modu, A., Hassan, S.U. (2018). Caregiving appraisal by family caregivers of stroke survivors in Nigeria. *Journal of Caring Sciences*, 7(4), 183-188. <https://doi.org/10.15171/jcs.2018.028>
- Oni, O.D., Olagunju, A.T., Okpataku, C.I., Erinfolami, A.R., Adeyemi, J.D. (2019). Predictors of caregiver burden after stroke in Nigeria: Effect on psychosocial well-being. *Indian Journal of Psychiatry*, 61(5), 457-464. https://doi.org/10.4103/psychiatry.IndianJPsychiatry_395_18
- Psychiatric Research Unit, WHO Collaborating Centre in Mental Health. WHO (Beş) İyilik Durumu İndeksi (1998 sürümü). Erişim tarihi 27.07.2022, <https://www.psykiatri-regionh.dk/who-5/who-5-questionnaires/Pages/default.aspx>
- Tsai, Y.H., Lou, M.F., Feng, T.H., Chu, T.L., Chen, Y.J., Liu, H.E. (2018). Mediating effects of burden on quality of life for caregivers of first-time stroke patients discharged from the hospital within one year. *BMC Neurology*, 18(50), 1-9. <https://doi.org/10.1186/s12883-018-1057-9>
- Tuncay, F.Ö., Mollaoğlu, M., Fertelli, T.K. (2015). Kronik hastalığı olan bireye bakım verenlerde bakım yükü ve sosyal destek düzeyi. *Sempozyum Psikiyatri/ Nöroloji/Davranış Bilimleri Dergisi*, 8, 5-10.
- Türkiye İstatistik Kurumu. Ölüm ve ölüm nedeni istatistikleri, 2023. Erişim tarihi 15.11.2024, Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Olum-ve-Olum-Nedeni-Istatistikleri-2023-53709>
- Yılmaz, C.K., Aşiret G.D., Çetinkaya, F., Oludağ, G., Kapucu, S. (2019). Effect of progressive muscle relaxation on the caregiver burden and level of depression among caregivers of older patients with a stroke: A randomized controlled trial. *Japan Journal of Nursing Science*, 16(2), 202-211. <https://doi.org/10.1111/jjns.12234>
- Zarit, S.H, Zarit, J.M. (1990). The memory and behavior problems checklist and the burden interview. Pennsylvania State University, Pennsylvania.

Beyaz Gürültünün Çocuklar Üzerine Kullanımı: Bibliyometrik Analiz

Use of White Noise in Children: A Bibliometric Analysis*

Mehtap Metin KARAASLAN¹ , Zehra AYAZ^{2*}

¹Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Rize, Türkiye

²Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Rize, Türkiye

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, Türkiye’de çocuklar üzerinde beyaz gürültü kullanımını konu alan lisansüstü tezlerin bibliyometrik özelliklerini inceleyerek akademik üretimin gelişim eğilimlerini, tematik odaklarını ve metodolojik özelliklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı nitelikteki çalışmada bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Veriler, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nde yapılan tarama sonucunda elde edilmiştir. Sağlık alanında yürütülmüş, çocuk örneklemleri ve deneysel tasarıma sahip 34 lisansüstü tez incelenmiştir. Tezler yıl, tez türü, üniversite, anabilim dalı, araştırma amacı, araştırma deseni, örneklem grubu, veri toplama araçları ve araştırma ortamı açısından değerlendirilmiştir.

Bulgular: Beyaz gürültü ilişkin tezlerin 2006 yılında başladığı, özellikle 2019 sonrasında belirgin bir artış gösterdiği ve en yoğun üretimin 2022 yılında gerçekleştiği belirlenmiştir. Çalışmaların çoğunluğu yüksek lisans düzeyinde, devlet üniversitelerinde ve hemşirelik alanında yürütülmüştür. Araştırmalar ağırlıklı olarak yenidoğan dönemine odaklanmış; en sık incelenen değişkenler ağrı, fizyolojik parametreler, uyku, emme ve konfor olmuştur. Çalışmalarda çoğunlukla randomize kontrollü deneysel desenler ve standart ölçüm araçları kullanılmış, araştırmaların büyük bölümü yenidoğan yoğun bakım ünitelerinde gerçekleştirilmiştir.

Sonuç: Bulgular, beyaz gürültü çalışmalarının büyük ölçüde yenidoğanlarla sınırlı kaldığını göstermektedir. Okul öncesi çocuklar ve özel gereksinimli bireyler gibi farklı popülasyonlara yönelik araştırmaların yetersiz olduğu; ayrıca uzun dönem gelişimsel sonuçlar, davranışsal düzenleme ve ebeveyn-bebek etkileşimi gibi alanların sınırlı ele alındığı belirlenmiştir. Müdahale süresi, frekans ve ses düzeyi gibi standartlaştırma gerektiren değişkenlere ilişkin eksiklikler dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beyaz gürültü, bibliyometrik analiz, çocuk, nonfarmakolojik yöntem

ABSTRACT

Aim: This study aims to identify trends in academic output, thematic focuses, and methodological characteristics by examining the bibliometric features of graduate theses on the use of white noise with children in Türkiye.

Materials and Methods: A bibliometric analysis method was used in this descriptive study. The data were obtained from a search conducted at the Higher Education Council’s National Thesis Center. A total of 34 graduate theses conducted in the field of health, involving child participants and employing an experimental design, were examined. The theses were evaluated in terms of year, thesis type, university, department, research objective, research design, sample group, data collection tools, and research setting.

Results: It has been determined that research on white noise began in 2006, showed a marked increase particularly after 2019, and reached its peak in 2022. The majority of these studies were conducted at the master’s level, at public universities, and in the field of nursing. The research has primarily focused on the neonatal period; the most frequently examined variables have been pain, physiological parameters, sleep, feeding, and comfort. The studies predominantly utilized randomized controlled experimental designs and standardized measurement tools, and the majority of the research was conducted in neonatal intensive care units.

Conclusion: The findings indicate that studies on white noise have largely been limited to newborns. It has been determined that research targeting different populations, such as preschool children and individuals with special needs, is insufficient; furthermore, areas such as long-term developmental outcomes, behavioral regulation, and parent–infant interaction have been addressed only to a limited extent. Gaps regarding variables requiring standardization—such as intervention duration, frequency, and sound level—are notable.

Keywords: White noise, bibliometric analysis, child, non-pharmacological method

*Bu çalışma 07.12.2025 tarihinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti/Girne ilçesinde düzenlenen Akdeniz 15. Uluslararası Uygulamalı Bilimler Kongresi’nde bildiri olarak sunulmuştur.

Sorumlu yazar/Corresponding author: Zehra AYAZ

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Rize, Türkiye

E-mail: zehra_ayaz21@erdogan.edu.tr

ROR ID: ror.org/0468j1635

Geliş Tarihi(Received): 24.03.2026 **Kabul Tarihi(Accepted):** 29.07.2026 **Yayın Tarihi(Published):** 31.08.2026

Atıf bilgisi/To cite:

Metin Karaaslan, M., & Ayaz, Z. (2026). Beyaz Gürültünün Çocuklar Üzerine Kullanımı: Bibliyometrik Analiz. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(2), 73-85.

<https://doi.org/10.46971/ausbid.1915389>

Dergimizde CC-BY-NC-ND lisansı kullanılmakta ve yayımlanan makalelerin telif hakkı yazarlara, ticari kullanım hakkı ise dergimize aittir.

The journal operates under the CC BY-NC-ND license. Authors retain the copyright of their published articles, while the rights for commercial use are reserved by the journal.

Giriş

Beyaz gürültü, geniş bir frekans aralığındaki seslerin aynı düzeyde dağılmasıyla oluşan, kesintisiz ve düzenli işitsel arka plan sağlayan bir sestir. Bu akustik yapısı sayesinde beyaz gürültü, intrauterin dönemde algılanan ses ortamına benzerlik göstermektedir (Ren ve ark., 2022).

Beyaz gürültü, çevredeki ani ve düzensiz seslerin algılanmasını azaltan maskeleyici özelliği nedeniyle günlük yaşamda uykuya geçişi desteklemek, dikkati sürdürmek ve daha kararlı bir işitsel ortam oluşturmak amacıyla kullanılmaktadır. Fan, klima ve havalandırma sistemlerinin oluşturduğu sürekli sesler, beyaz gürültüye benzer günlük yaşam örnekleri arasında yer almaktadır (Riedy ve ark., 2021; Ghasemi ve ark., 2023).

Beyaz gürültünün klinik kullanımıyla ilgili çalışmalar incelendiğinde, farklı yaş gruplarında ağrı, stres ve davranışsal tepkiler üzerinde çeşitli olumlu etkiler bildirilmiştir. Karakoç ve Türker (2014), beyaz gürültü dinleyen sağlıklı yenidoğanların kardiyak ve solunum parametrelerinde olumlu değişiklikler gözlendiğini ve ağlama sürelerinin anlamlı biçimde azaldığını bildirmiştir (Karakoç & Türker, 2014). Benzer şekilde, kolikli bebeklerle yapılan bir araştırmada beyaz gürültü dinletilen grubun günlük ağlama sürelerinin anlamlı biçimde azaldığı ve uyku sürelerinin arttığı bulunmuştur (Sezici & Yiğit, 2018).

Literatürde beyaz gürültünün çocuk sağlığı alanındaki kullanımına ilişkin çalışmalar incelendiğinde, bu uygulamanın özellikle ağrı yönetimi, ağlama süresinin azaltılması, uyku düzeninin desteklenmesi ve konforun artırılması gibi alanlarda ele alındığı görülmektedir. Sağlıklı yenidoğanlarla yapılan çalışmalarda beyaz gürültünün kardiyak ve solunum parametreleri üzerinde olumlu etkiler oluşturabildiği ve ağlama süresini azaltabildiği bildirilmiştir (Karakoç & Türker, 2014). Benzer biçimde kolikli bebeklerde beyaz gürültü uygulamasının günlük ağlama süresini azalttığı ve uyku süresini artırdığı saptanmıştır (Sezici & Yiğit, 2018). Bu bulgular, beyaz gürültünün erken çocukluk döneminde fizyolojik ve davranışsal regülasyonu destekleyebilecek nonfarmakolojik bir yöntem olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir.

Küçüköğlu ve ark. (2016), prematüre bebeklerde aşı uygulaması sırasında beyaz gürültü dinletilmesinin ağrı puanlarını azalttığını bildirmiştir. Topuk delme işlemi sırasında yapılan başka bir çalışmada beyaz gürültü

uygulamasının prematüre bebeklerin ağrısını azalttığı ve konfor düzeyini artırdığı bildirilmiştir (Kahraman ve ark., 2020). Beyaz gürültünün özellikle nöro gelişimsel farklılıkları olan bireylerde, dikkat süresinin ve iyi oluş halinin artmasına katkı sağlayabileceği de belirtilmiştir (Salmerón-Medina ve ark., 2025). Ayrıca beyaz gürültü ile terapötik dokunmanın birlikte uygulanmasının ağrıyı azaltmada ve konfor düzeyini artırmada daha etkili olduğu, bu nedenle kombine nonfarmakolojik yöntemlerin klinik uygulamalarda hemşireler tarafından tercih edilebileceği belirtilmiştir (Erol & Özalp-Gerçeker, 2024). Benzer şekilde prematüre bebeklerde yapılan bir başka çalışmada beyaz gürültünün tek başına orogastrik tüp takılmasıyla ilişkili ağrıyı anlamlı derecede azaltmadığı; ancak kundaklama ile birlikte uygulandığında ağrının ve ilgili fizyolojik tepkilerin belirgin şekilde azaldığı görülmüştür (Kırlı ve ark., 2024).

Beyaz gürültünün bir diğer kullanım alanı ise invaziv işlemlere bağlı ağrının azaltılmasıdır. Prematüre bebeklerde aşı uygulaması sırasında beyaz gürültü dinletilmesinin ağrı puanlarını azalttığı bildirilmiştir (Küçüköğlu ve ark., 2016). Benzer şekilde topuk delme işlemi sırasında beyaz gürültü uygulamasının prematüre bebeklerde ağrıyı azalttığı ve konfor düzeyini artırdığı belirlenmiştir (Kahraman ve ark., 2020). Bununla birlikte bazı çalışmalar, beyaz gürültünün etkisinin uygulama biçimine ve birlikte kullanıldığı diğer nonfarmakolojik yöntemlere göre değişebileceğini ortaya koymaktadır. Örneğin beyaz gürültü ile terapötik dokunmanın birlikte uygulanmasının ağrıyı azaltmada ve konfor düzeyini artırmada daha etkili olduğu belirtilmiştir (Erol & Özalp-Gerçeker, 2024). Benzer şekilde beyaz gürültünün tek başına orogastrik tüp takılmasına bağlı ağrıyı anlamlı düzeyde azaltmadığı; ancak kundaklama ile birlikte uygulandığında ağrı ve fizyolojik tepkiler üzerinde daha belirgin olumlu etkiler oluşturduğu bildirilmiştir (Kırlı ve ark., 2024). Bu sonuçlar, beyaz gürültünün özellikle kombine nonfarmakolojik girişimlerin bir bileşeni olarak klinik bakım uygulamalarında kullanılabileceğine işaret etmektedir.

Beyaz gürültü, farklı yaş gruplarında kullanılan işitsel bir uyaran olarak; sakinleştirme, ağrı azaltma, uyku düzenini destekleme ve davranışsal regülasyona katkıda bulunma gibi çeşitli alanlarda araştırmaların odağı haline gelmiştir (Sezici & Yiğit, 2018; Kahraman ve ark., 2020; Salmerón-Medina ve ark., 2025).

Genel olarak değerlendirildiğinde, beyaz gürültüye ilişkin çalışmaların çoğunlukla ağrı, konfor, uyku, ağlama ve davranışsal düzenleme gibi sonuç değişkenleri

etrafında yoğunlaştığı görülmektedir (Sezici & Yiğit, 2018; Kahraman ve ark., 2020; Salmerón-Medina ve ark., 2025).

Bununla birlikte çalışmaların örneklem grupları, uygulama protokolleri, araştırma desenleri ve kullanılan ölçüm araçları bakımından farklılık göstermesi, bu alandaki bilimsel üretimin sistematik biçimde incelenmesini gerekli kılmaktadır. Özellikle Türkiye’de sağlık bilimleri kapsamında çocuklara yönelik beyaz gürültü uygulamasını ele alan lisansüstü tezlerin hangi yıllarda, hangi üniversitelerde, hangi örneklem gruplarıyla ve hangi yöntemsel yaklaşımlarla yürütüldüğünün ortaya konulması, alanın gelişim eğilimini değerlendirmek açısından önem taşımaktadır.

Bu noktada bibliyometrik analiz, belirli bir alandaki bilimsel yayınların gelişimini ve yönünü ortaya koymak için güçlü bir yöntem sunmaktadır. Bibliyometrik analizler; yayınların sayısal özelliklerini, atıf ilişkilerini, tematik eğilimlerini nesnel biçimde değerlendirmeye olanak sağlar (Quan ve ark., 2024; Korkmaz, 2025).

Bu çalışma, 2025 yılına kadar Türkiye’de sağlık bilimleri kapsamında çocuklara yönelik beyaz gürültü uygulamasını konu alan lisansüstü tezlerin bibliyometrik özelliklerini ortaya koymayı ve söz konusu çalışmaların temel bileşenlerini sistematik biçimde incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

1. Beyaz gürültü konulu tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. Beyaz gürültü konulu tezlerin tez türlerine (yüksek lisans/doktora) göre dağılımı nasıldır?
3. Beyaz gürültü konulu tezlerin amaçlarına göre dağılımı nasıldır?
4. Beyaz gürültü konulu tezlerin araştırma desenlerine göre dağılımı nasıldır?
5. Beyaz gürültü konulu tezlerin örneklem gruplarına göre dağılımı nasıldır?
6. Beyaz gürültü konulu tezlerin anahtar kelimelere göre dağılımı nasıldır?
7. Beyaz gürültü konulu tezlerin araştırmanın yapıldığı yere göre dağılımı nasıldır?

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Tipi

Araştırmada, bibliyometrik analiz yönteminin uygulandığı betimleyici bir araştırma deseni benimsenmiştir. Bibliyometrik analiz, belirli bir araştırma alanındaki yayınların performansını ve etkisini nicel verilerle değerlendirmeyi sağlayan önemli bir yöntemdir. Son yıllarda özellikle sağlık ve tıp bilimlerinde, atıf analizine dayalı bibliyometrik çalışmaların yaygınlaştığı görülmektedir (Quan ve ark., 2024; Rashid & Dudley, 2024).

Çalışmada belirli bir başlangıç yılı sınırlaması yapılmamış; Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında geçmişten veri toplama sürecinin tamamlandığı tarihe kadar çocuklara yönelik beyaz gürültü uygulaması konusunda yapılmış tüm lisansüstü tezlere ulaşılması amaçlanmıştır. Veri toplama işlemi 05.09.2025–30.09.2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Bu tarih aralığı, araştırmanın veri toplama sürecini ve çalışmaya dâhil edilen tez kayıtlarının güncellik sınırını belirtmek amacıyla verilmiştir. Bu çalışmada yalnızca Türkiye’de tamamlanan lisansüstü tezlerin incelenmesinin nedeni, araştırmanın Türkiye’de çocuklara yönelik beyaz gürültü uygulaması konusunda yürütülen lisansüstü çalışmaların gelişimini ve özelliklerini ortaya koymayı amaçlamasıdır. Araştırmanın inceleme birimini lisansüstü tezler oluşturduğundan; makaleler, bildiriler, kitap bölümleri ve uluslararası veri tabanlarında indekslenen diğer yayın türleri çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu sınırlandırma, Türkiye’deki lisansüstü tez üretiminin kendi bağlamı içerisinde sistematik ve karşılaştırılabilir biçimde değerlendirilmesini sağlamak amacıyla yapılmıştır.

Verilerin Toplanması

Literatür taramasında kullanılan anahtar kelimeler “Beyaz Gürültü” ve “Shhh” olarak belirlenmiştir. Bu anahtar kelimeler, beyaz gürültü müdahalesini tanımlamada literatürde yaygın olarak kullanılan temel kavramları temsil etmekte olup, ilgili tüm tezlere ulaşmayı sağlamak amacıyla kapsamlı bir tarama yapılabilmesi için seçilmiştir. Tarama sürecinde “içinde geçsin” ve “tümü” filtreleri kullanılarak anahtar kelimelerin tezlerin herhangi bir bölümünde yer alması durumunda kayıtların değerlendirmeye alınması sağlanmıştır.

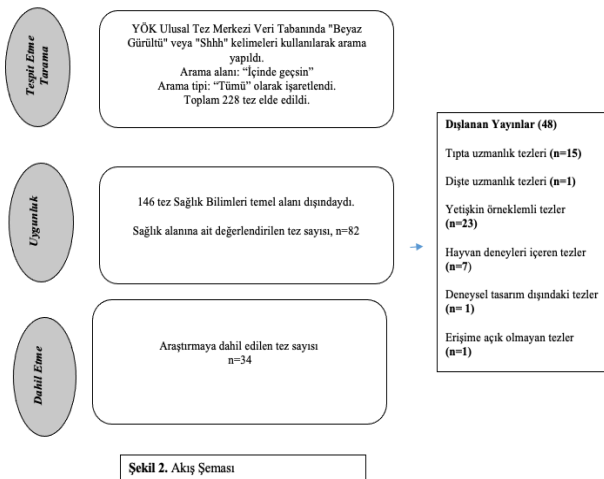
Tarama sonucunda toplam 228 teze ulaşılmıştır. İlk aşamada sağlık alanı dışında yer alan çalışmalar (n=146) araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Kalan 82 tez detaylı incelemeye alınmıştır. Bu aşamada klinik uzmanlık tezleri (n=15), diş hekimliği uzmanlık tezleri (n=1), yetişkin örneklem içeren çalışmalar (n=23), hayvan deneyleri (n=7), sistematik derleme türündeki çalışmalar (n=1) ve tam metin erişimi bulunmayan tezler (n=1) araştırma dışı bırakılmıştır.

Araştırmaya dahil edilen çalışmaların belirlenmesinde dahil edilme ve dışlama kriterleri sistematik olarak uygulanmıştır. Dahil edilme kriterleri; 0–18 yaş arası çocuk örneklemi içeren, beyaz gürültü kullanımını değerlendiren, deneysel, yarı deneysel veya randomize kontrollü tasarıma sahip, yüksek lisans veya doktora düzeyinde hazırlanmış, sağlık alanında yürütülmüş ve tam metin erişimi bulunan tezler olarak belirlenmiştir.

Dışlama kriterleri ise klinik uzmanlık kapsamında hazırlanmış tezler, hayvan deneylerini içeren çalışmalar, yetişkin örneklem içeren araştırmalar, araştırma tasarımı uygun olmayan çalışmalar ve tam metin erişimi bulunmayan tezler olarak tanımlanmıştır.

Uygulanan eleme süreci sonucunda araştırma kapsamına toplam 34 tez dahil edilmiştir. Bu tezlerin 27'si yüksek lisans, 7'si doktora düzeyindedir.

Araştırma süreci akış şemasında sunulmuştur.

Şekil 1. Akış Şeması

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen bir bibliyometrik kayıt formu kullanılmıştır. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal

Tez Merkezinde çocuklarda beyaz gürültü konusuyla ilişkili olan ve erişime açık durumdaki lisansüstü tezler taranmıştır. Veriler Excel dokümanı olarak kaydedilmiştir. Excel tablosunda; tezin yılı ve yazarı, tez türü, üniversite adı, anabilim dalı, araştırmacının amacı, araştırma deseni, örneklem grubu, kullanılan veri toplama araçları, anahtar kelimeler ve araştırmacının yapıldığı yer gibi değişkenler yer almıştır. Tüm bu bilgiler sistematik biçimde kodlanarak analiz sürecine hazır hale getirilmiştir. Bu şekilde oluşturulan veri seti, tezlerin bibliyometrik özelliklerinin analiz edilmesi amacıyla kullanılmıştır ve Tablo 1'de yer almıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Bu çalışma, bilimsel araştırma etiği ilkelerine uygun olarak yürütülmüştür. Araştırmada kullanılan veriler, ikincil veri niteliğinde olup Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖK Tez) veri tabanında yer alan ve tam metin olarak erişime açık tezlerden elde edilmiştir.

Çalışma sürecinde veri toplama, analiz ve raporlama aşamalarında akademik dürüstlük ve kaynak gösterme ilkelerine titizlikle uyulmuştur. Araştırma kapsamında herhangi bir bireysel katılımcıdan veri toplanmamış, kişisel ya da hassas bilgi kullanılmamıştır. Bu nedenle çalışma, etik kurul onayı gerektirmeyen araştırmalar kapsamında değerlendirilmiştir. Erişime kapalı olan veya özel izin gerektiren tezler çalışmaya dâhil edilmemiştir.

Verilerin İstatistiksel Değerlendirmesi

Veri analizinde frekans tabloları ve bu tablolara dayalı interaktif görselleştirmeler kullanılmıştır. Tanımlayıcı özellikler SPSS 26 programı ile analiz edilmiş, verilerin görselleştirilmesinde Excel tablolar kullanılmıştır. Ayrıca kelime bulutu için Word art uygulamasından yararlanılmıştır.

Bulgular

Tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde, beyaz gürültü konusundaki ilk lisansüstü çalışmanın 2006 yılında gerçekleştirildiği belirlenmiştir. 2010 yılında ikinci çalışmanın yapıldığı, 2010–2014 yılları arasında ise herhangi bir tez çalışmasına rastlanmadığı görülmüştür. 2014 yılı itibarıyla alanda yeniden üretim başlamış ve sonraki yıllarda süreklilik kazanmıştır. Bu kapsamda 2014, 2015 ve 2016 yıllarında birer tez (n=1); 2017 yılında iki tez (n=2) ve 2018 yılında bir tez (n=1) tamamlanmıştır.

Tablo 1. Tezlerin Özellikleri

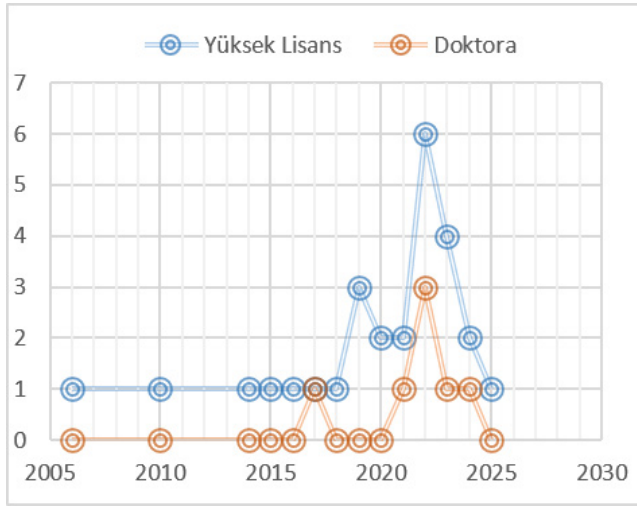
Yılı / Yazar	Tür	Üniversite	Anabilim Dalı	Amaç	Araştırma Veri	Örnekleme Grubu	Araştırma Deseni	Veri Toplama Araçları	Anahtar Kelimeler
2006-Selvinaz Balcı	Yüksek Lisans	Marmara Üni.	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı	Beyaz gürültünün (BG) kolik üzerindeki etkisini belirlemek	Pediatric polikliniği	0-3 ay aylık kolik tanısı almış bebek	Deneysel Tasarım	Ağlama ile İlgili Özellikler Bilgi Formu Kolikli Bebeğin Günlüğü Formu	Kolikli Bebek Beyaz Gürültü Çocuk Hemşireliği Yenidoğan
2010-Funda Türker	Yüksek Lisans	Marmara Üni.	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı	Topuk kanı alma esnasında uygulanan girişimlerin ağlama süresine ve ağrıya etkisini belirlemek	Kadın Hastalıkları ve Doğum Servisi	Term Yenidoğan	Deneysel Tasarım	NIPS	Ağrı Beyaz Gürültü Kucağa Alma
2014-Kamile Akça	Yüksek Lisans	Atatürk Üni.	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı	BG'nin emme başarısı üzerine etkisi belirlemek	Kadın Hastalıkları ve Doğum Servisi	Emzirilmeye başlayan Term Yenidoğan	Deneysel Tasarım	LATCH	Beyaz Gürültü Emme Başarısı Emzirme Yenidoğan Hemşirelik
2015-Melike Yavaş Çelik	Yüksek Lisans	Çukurova Üni.	Hemşirelik Anabilim Dalı	Kolik ağrısını azaltmada BG ve masaj uygulamasının etkililiğini karşılaştırmak	Aile Sağlığı Merkezi	0-12 ay arası kolik tanısı almış bebek	Deneysel Tasarım	Ağlama ile İlgili Özellikler Bilgi Formu Kolikli Bebeğin Günlüğü Formu İnfanitil Kolik Ölçeği	Ağlayan Bebek Beyaz Gürültü Bebek Masajı Çocuk Hemşireliği İnfanitil Kolik
2016-Sevcan Çakı	Yüksek Lisans	Erciyes Üni.	Hemşirelik Anabilim Dalı	Masaj ve BG'nin stres ve davranış üzerine etkisini belirlemek	Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi	28-34 haftalık preterm yenidoğan	Randomize Kontrollü Deneysel Tasarım	Yenidoğan Değerlendirme Veri Formu ABSS YSDF	Yenidoğan Stresi Yenidoğan Davranışı Masaj Müzikterapi
2017-Ayşe Şener Taplak	Doktora	Erciyes Üni.	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı	Endotrakeal aspirasyon işlemi sırasında uygulanan üç farklı yöntemin ağrı, fizyolojik ve davranışsal değişiklikler üzerine etkisini belirlemek	Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi	26-36 haftalık ventile edilen preterm yenidoğan	Randomize Kontrollü Deneysel Tasarım	Yenidoğan Değerlendirme Veri Formu PIPP-R	Ağrı Nonfarmakolojik Yöntem PIPP-R Yenidoğan Yenidoğan
2017-Aylin Çakşak	Yüksek Lisans	Eskişehir Osmangazi Üni.	Hemşirelik Anabilim Dalı	Topuktan kan alma işlemi sırasında bebeğe dinletilen BG'nin, cenin pozisyonunun ve her iki durumda yapılmasının ağrıya etkisini belirlemek	Kadın Hastalıkları ve Doğum Servisi	Term Yenidoğan	Randomize Kontrollü Deneysel Tasarım	Yenidoğan Değerlendirme Veri Formu NIPS	Ağrı Beyaz Gürültü Cenin Pozisyonu Beyaz Gürültü+ Cenin Pozisyonu Topuk Kanı Alımı Yenidoğan
2018-Arzu Çantaş Ayar	Yüksek Lisans	Avrasya Üni.	Hemşirelik Anabilim Dalı	Topuk kanı alma işlemi sırasında BG, kucağa alma ve cenin pozisyonunun ağrı üzerine etkisini belirlemek	Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi	Term Yenidoğan	Deneysel Tasarım	NIPS	Ağrı Anne Kucağı Beyaz Gürültü NIPS
2019-Fetiye Kurnaz	Yüksek Lisans	Düzce Üni.	Hemşirelik Anabilim Dalı	Anne sesi, müzik sesi ve beyaz gürültünün yenidoğan da venöz kan alma girişimi sırasında ağrıya ve fiziksel parametrelere etkisini belirlemek	Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi	Term Yenidoğan	Randomize Kontrollü Deneysel Tasarım	NIPS Yenidoğan Değerlendirme Veri Formu	Ağrı (NIPS) Anne Sesi Beyaz Gürültü Fiziksel Parametreler Hemşirelik Müzik Sesi Yenidoğan
2019-Zeynep Aközlü	Yüksek Lisans	Karabük Üni.	Hemşirelik Bilimi Anabilim Dalı	BG'nin ve anne sesinin apgar skoruna ve bağlanma sürecine etkisini belirlemek	Kadın Hastalıkları ve Doğum Servisi	Term Yenidoğan	Randomize Kontrollü Deneysel Tasarım	APGAR Skorlaması Bağlanma Davranışı Gözlem Formu	Anne Sesi APGAR Bağlanma Beyaz Gürültü Yenidoğan
2019-Seda Soyer	Yüksek Lisans	Balıkesir Üni.	Hemşirelik Anabilim Dalı	BG'nin ve sessiz ortamın yenidoğanın emme başarısına etkisini belirlemek	Kadın Hastalıkları ve Doğum Servisi	Term Yenidoğan	Deneysel Tasarım	LATCH	Beyaz Gürültü Emme Başarısı Emzirme Müzik Yenidoğan
2020-Esma Kır	Yüksek Lisans	Tokat Gaziosmanpaşa Üni.	Ebelik Anabilim Dalı	Yenidoğanlarda ninnilerin ve beyaz gürültünün emzirmenin başlatılması üzerine etkisinin karşılaştırılması	Kadın Hastalıkları ve Doğum Servisi	Term Yenidoğan	Randomize Kontrollü Deneysel Tasarım	LATCH	Beyaz Gürültü Emme Başarısı Ninni Yenidoğan Ebelik

2020- Özge Döral	Yüksek Lisans	Ondokuz Mayıs Üni.	Hemşirelik Anabilim Dalı	Preterm yenidoğanlara uygulanan invaziv girişimde BG ve ninninin ağrı ve yaşam bulgularına etkisini belirlemek	Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi	32-37 haftalık preterm yenidoğan	Yarı Deneysel Tasarım	PIPP-R	Ağrı Beyaz Gürültü Ninni Prem Yenidoğan
2021- Esra Tanrıverdi	Yüksek Lisans	Zonguldak Bülent Ecevit Üni.	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı	BG'nin preterm yenidoğanlarda emme başarısına ve bebek konforuna etkisini belirlemek	Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi	34-37 haftalık preterm yenidoğan	Randomize Kontrollü Deneysel Tasarım	LATCH Prematüre Bebek Konfor Ölçeği (PBKÖ)	Prematüre Bebek Emme Başarısı Beyaz Gürültü Müzik Konfor Yenidoğan
2021- Bahar Nur Kanbur	Doktora	İstanbul Üni	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı	Yenidoğanlarda topuk kanı alma sırasında müzik, beyaz gürültü ve kalp sesi dinletmenin ağrı üzerine etkisini belirlemek	Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi	28- 42 Preterm ve Term Yenidoğan	Randomize Kontrollü Deneysel Tasarım	NIPS NIAPAS	Beyaz Gürültü Topuk Kanı Alma Müzik Kalp Sesi
2021-Nuket Ekici	Yüksek Lisans	Düzce Üni.	Hemşirelik Anabilim Dalı	Vajinal doğum yapan primipar annelerde, beyaz gürültünün emzirme başarısı ve kaygı düzeyine etkisinin belirlenmesi	Kadın Hastalıkları ve Doğum Servisi	Term Yenidoğan	Randomize Kontrollü Deneysel Tasarım	LATCH Durumluk Kaygı Ölçeği	Beyaz Gürültü Emzirme Hemşirelik Kaygı
2022- Narin Betül Erdoğan	Yüksek Lisans	Maltepe Üni.	Disiplinlerarası Hemşirelik Anabilim Dalı	CPAP uygulanan yenidoğanlarda BG, ninni ve örgü ahtapotun sağlık parametreleri ve konfora etkisini belirlemek	Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi	27- 42 Haftalık CPAP uygulanan preterm ve Term Yenidoğan	Randomize Kontrollü Deneysel Tasarım	YKDÖ	Yenidoğan Müzik Terapi Yenidoğanda Konfor CPAP Uygulaması Hemşirelik
2022- Ceyda Kırılı	Yüksek Lisans	Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üni.	Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı	Preterm yenidoğanlarda orogastrik tüp takma ile ilişkili ağrıyı azaltmada BG ve sarmalama yöntemlerinin tek başlarına ve birlikte kullanımının karşılaştırılması	Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi	32-34 haftalık orogastrik tüp ile beslenen preterm yenidoğan	Randomize Kontrollü Deneysel Tasarım	PIPP-R	Ağrı Beyaz Gürültü Orogastrik Tüp Preterm Sarmalama
2022- Dudu Beren Alırcıkıyarşan	Yüksek Lisans	Karamanoğlu Mehmetbey Üni.	Hemşirelik Anabilim Dalı	Term bebeklere venöz kan alma sırasında BG, cenin pozisyonu verilmesi ve iki uygulamanın birlikte yapılmasının bebekte oluşan akut ağrı ve yaşam bulgularına etkisini belirlemek	Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi	Term Yenidoğan	Randomize Kontrollü Deneysel Tasarım	NIPS	Ağrı Beyaz Gürültü Cenin Pozisyon Term Yenidoğan
2022- Tuğba Todil	Doktora	Çukurova Üni.	Hemşirelik Anabilim Dalı	K vitamini enjeksiyonu sırasında BG'nin; ağrı, konfor, ağlama süresi ve fizyolojik parametrelerine etkisini belirlemek	Doğumhane Ünitesi	Term Yenidoğan	Randomize Kontrollü Deneysel Tasarım	NIPS YKDÖ	Ağrı Beyaz Gürültü İnvaziv Girişim Konfor Yenidoğan
2022- Mehmet Emin Düken	Doktora	İnönü Üni.	Hemşirelik Anabilim Dalı	Preterm yenidoğanlara uygulanan masaj ve BG'nin uyku üzerine etkisini belirlemek	Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi	28-37 haftalık preterm yenidoğan	Randomize Kontrollü Deneysel Tasarım	Yenidoğan Değerlendirme Veri Formu	Preterm Bebek Uyku Masaj Beyaz Gürültü
2022- Büşra Özkan Aydemir	Yüksek Lisans	Üsküdar Üni.	Nörobilim Anabilim Dalı	Dikkat eksikliği ve regülasyon bozukluğuna sahip olan çocuklar arasında BG dinletilmesinin etkisini belirlemek	Özel Eğitim Merkezi	Regülasyon ve dikkat problemi yaşayan 60-72 aylık çocuk	Randomize Kontrollü Deneysel Tasarım	Frankfurter Dikkat Testi Okul Öncesi Öz düzenleme Ölçeği	Beyaz Gürültü Regülasyon Dikkat Öz Düzenleme Nörobilim
2022- Elif Çopur	Yüksek Lisans	İzmir Tınaztepe Üni.	Cerrahi Hastalıkları Anabilim Dalı	Yeni doğanlarda ağırlı işlemler sürecinde BG dinletisinin ve emzik uygulamasının ağrıya ve ağlama süresine etkisini belirlemek	Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi	Preterm ve Term Yenidoğan	Randomize Kontrollü Deneysel Tasarım	NIPS Yenidoğan Değerlendirme Veri Formu	Beyaz Gürültü Sesi Emzik Verme Ağrı Ağlama Süresi Yenidoğan
2022- Zeynep Uysal	Yüksek Lisans	İstanbul Okan Üni.	Hemşirelik Anabilim Dalı	Preterm yenidoğanlara periferik intravenöz kateter girişimi sırasında BG eşliğinde terapötik dokunma uygulamanın ağrı düzeyi ve fizyolojik parametreler üzerine etkisini belirlemek	Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi	32-36 haftalık kateter girişim yapılan preterm yenidoğan	Randomize Kontrollü Deneysel Tasarım	Yenidoğan Değerlendirme Veri Formu NIPS	Prematüre Teröpatik Dokunma Beyaz Gürültü Ağrı

2022-Yeliz Suna Dağ	Doktora	İnönü Üni.	Hemşirelik Anabilim Dalı	Cenin pozisyonu ve BG'nin nazal CPAP'daki yenidoğanların stres ve uykularına etkisini belirlemek	Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi	Preterm ve Term Yenidoğan	Randomize Kontrollü Deneyisel Tasarım	Uyku Takip Formu Yenidoğan Stres Ölçeği	Beyaz Gürültü Cenin Pozisyonu Stres Uyku Yenidoğan
2023-Ebru Kaltar	Yüksek Lisans	Çukurova Üni.	Hemşirelik Anabilim Dalı	Uyku bandı ile BG dinletilmesinin; çocukların uykuya geçiş süresine etkisini belirlemek	Çocuk Yoğun Bakım Ünitesi	3-12 aylık bebek	Randomize Kontrollü Deneyisel Tasarım	Bebek Uyku Sorunları Tanılama Formu (BUKF) Uyku Takip Formu	Beyaz Gürültü Uyku Bandı Uyku Çocuk Çocuk Yoğun Bakım Ünitesi
2023-Ecem Öztürk Acar	Yüksek Lisans	Haliç Üni.	Hemşirelik Anabilim Dalı	Konjenital kalp ameliyatı olan yenidoğanlarda endotrakeal aspirasyon sırasında BG ve ninni sesi dinletmenin ağrıya etkisini belirlemek	Pediyatrik Kardiyovasküler Cerrahi Yoğun Bakım Ünitesi	Açık kalp ameliyatı olan term yenidoğanlar	Randomize Kontrollü Deneyisel Tasarım	Yenidoğan Değerlendirme Veri Formu NIPASS	Beyaz Gürültü Endotrakeal Aspirasyon Ninni Yenidoğan
2023-Meltem Aslan	Doktora	Haliç Üni.	Hemşirelik Anabilim Dalı	Konjenital kalp ameliyatı olan yenidoğanlarda sternum pansumani işlemi sırasında BG ve kalp sesi dinletmenin yenidoğanların hissettiği ağrıya etkisini belirlemek	Pediyatrik Kardiyovasküler Cerrahi Yoğun Bakım Ünitesi	Açık kalp ameliyatı olan term yenidoğanlar	Randomize Kontrollü Deneyisel Tasarım	NIPS	Ağrı Beyaz gürültü Kalp sesi Yenidoğan
2023-Burcu Otlı	Yüksek Lisans	Ankara Üni.	Hemşirelik Anabilim Dalı	Preterm yenidoğanlarda, topuktan kan alınması işleminde anne sütü koklatmanın BG dinletmenin ağrı yönetimine olan etkisini belirlemek	Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi	34-37 haftalık preterm yenidoğan	Randomize Kontrollü Deneyisel Tasarım	PIPP-R Yenidoğan Değerlendirme Veri Formu	Ağrı Anne sütü kokusu Beyaz gürültü Prematüre Yenidoğan
2023-Reyhan Tıbbık	Yüksek Lisans	Düzce Üni.	Hemşirelik Anabilim Dalı	Yenidoğanlara orogastrik tüp takma işlemi sırasında anne sesi ve BG' nin ağrı düzeyi ve fizyolojik parametrelere etkisini belirlemek	Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi	28-37 haftalık preterm yenidoğan	Randomize Kontrollü Deneyisel Tasarım	NIPS Yenidoğan Değerlendirme Veri Formu	Ağrı Anne sesi Beyaz gürültü Fizyolojik Parametreler Hemşirelik Prematüre
2024-Gülistan Göktürk	Yüksek Lisans	Atatürk Üni.	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı	Nazal CPAP uygulaması sırasında BG'nin yenidoğanın ağrı ve stres düzeyine, fizyolojik parametrelerine ve ağlama süresine etkisini belirlemek	Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi	CPAP uygulanan term yenidoğanlar	Randomize Kontrollü Deneyisel Tasarım	ALPS Neo Yenidoğan Ağrı ve Stres Değerlendirme Ölçeği Yenidoğan Değerlendirme Veri Formu	Ağrı Beyaz Gürültü Hemşirelik Nazal CPAP Stres Yenidoğan
2024-Selin Kaplan Laço	Doktora	İnönü Üni.	Hemşirelik Anabilim Dalı	Cenin pozisyonunun ve BG'nin nazal CPAP'daki yenidoğanların serebral oksijenlenmesine ve konforuna etkisini belirlemek	Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi	CPAP uygulanan 32-37 Haftalık Preterm yenidoğanlar	Randomize Kontrollü Deneyisel Tasarım	Yenidoğan Değerlendirme Veri Formu YKDÖ	Beyaz gürültü CPAP Cenin Pozisyonu Serebral Oksijenlenme Yenidoğan
2024-Gizem Kıvrak	Yüksek Lisans	Necmettin Erbakan Üni.	Hemşirelik Anabilim Dalı	ROP muayenesi sırasında dinletilen farklı müziklerin preterm yenidoğanların ağrı, konfor ve fizyolojik parametreler üzerine etkisini belirlemek	Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi	İlk ROP muayenesi yapılan 28-36 haftalık preterm yenidoğan	Randomize Kontrollü Deneyisel Tasarım	Yenidoğan Değerlendirme Veri Formu Yenidoğan Ağrı Ajitasyon ve Sedasyon Ölçeği (YAASÖ) Prematüre Bebek Konfor Ölçeği	Ağrı Hemşirelik Müzik Prematüre Prematüre Retinopati Yenidoğan Yoğun Bakım
2025-Zübeyde Çetinbaş	Yüksek Lisans	Biruni Üni.	Ebelik Anabilim Dalı	Fototerapi uygulanan yenidoğanlara dinletilen BG'nin bilirubin düzeyine etkisini belirlemek	Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi	38-42 haftalık fototerapi alan term yenidoğan	Randomize Kontrollü Deneyisel Tasarım	Yenidoğan Değerlendirme Veri Formu LATCH YKDÖ	Beyaz Gürültü Bilirubin Sarılık Yenidoğan

CP: Cenin Pozisyonu; KA: Kucağa Alma Grubu; ASK: Anne Sütü Kokusu; NIPS: Yenidoğan Bebek Ağrı Ölçeği; LATCH: Emzirme Tanılama Ölçüm Aracı; ABSS: Anderson Davranış Durumu Skortlama Sistemi; YSDF: Yenidoğan Stres Değerlendirme Formu; PIPP-R: Prematüre Bebek Ağrı Profili Ölçeği-Revize; NIAPAS: Yenidoğan Bebek Akut Ağrı Değerlendirme Ölçeği; YKDÖ: Yenidoğan Konfor Davranış Ölçeği; YDFV: Yenidoğan Değerlendirme Veri Formu

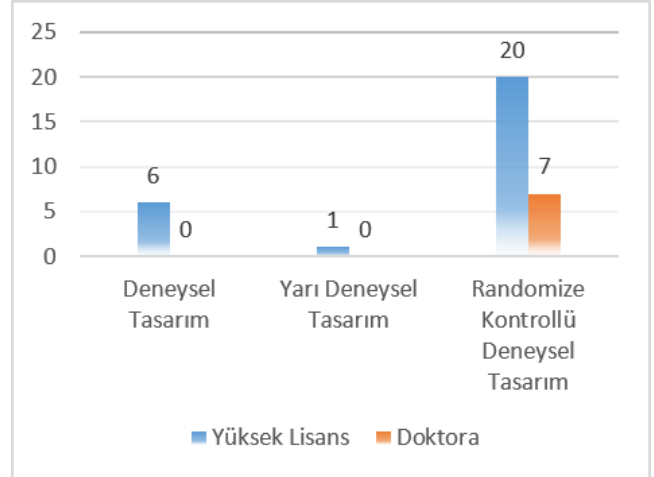
2019 yılından itibaren akademik üretimde belirgin bir artış gözlenmiştir. Bu yıl üç tez (n=3), 2020 yılında iki tez (n=2) ve 2021 yılında üç tez (n=3) hazırlanmıştır. 2022 yılı, konuya ilişkin en yüksek üretimin gerçekleştiği yıl olup dokuz tez (n=9) ile toplam çalışmaların %26,5'ini oluşturmuştur. Artış eğilimi 2023 yılında da devam etmiş ve beş tez (n=5) tamamlanmıştır. 2024 yılında iki tez (n=2) ve 2025 yılında bir tez (n=1) hazırlanmış, böylece üretimde yeniden bir düşüş eğilimi gözlenmiştir. Tezlerin yıllara göre dağılımı Grafik 1'de sunulmuştur.

Grafik 1. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı (n=34)

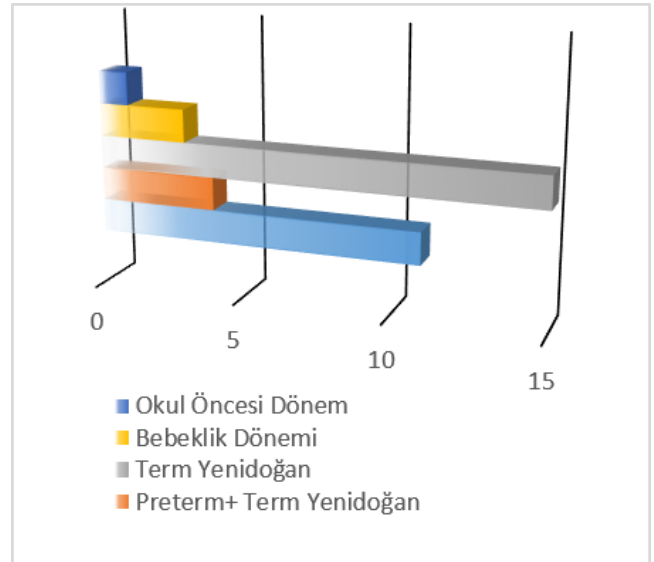
Tezlerin %79,4'ü yüksek lisans (n=27), %20,6'sını doktora tezleri (n=7) oluşturmaktadır. Tezler amaçlarına göre incelendiğinde, çalışmaların %52,9'unun (n=18) ağrı parametresine odaklandığı belirlenmiştir. Bunu %29,4 (n=10) oranıyla beyaz gürültünün fizyolojik parametreler üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalar izlemiştir. Emme ve konfor değişkenlerine odaklanan araştırmaların her biri %14,7 (n=5) oranında yer almıştır. Ayrıca beyaz gürültünün ağlama süresi üzerindeki etkisini değerlendiren çalışmalar %11,8 (n=4), uyku ve stres ile ilişkili çalışmalar ise %8,8 (n=3) oranında bulunmuştur.

Tezlerin araştırma desenlerine göre incelenmesi sonucunda, çalışmaların büyük çoğunluğunun %79,4'ünün (n=27) randomize kontrollü deneysel tasarımla yürütüldüğü belirlenmiştir. Bunu %17,6 (n=6) ile deneysel ve %2,9 (n=1) ile yarı deneysel çalışmalar izlemiştir. Araştırma desenlerine ilişkin dağılım Grafik 2'da gösterilmektedir.

Grafik 2. Tezlerin Araştırma Desenine Göre Dağılımı (n=34)

Tezlerin örneklem gruplarına göre incelenmesi sonucunda, araştırmaların büyük bölümünün %44,1'inin (n=15) term yenidoğanlar üzerinde yürütüldüğü belirlenmiştir. Bunu %32,4 (n=11) ile preterm yenidoğanları içeren çalışmalar izlemiştir. Çalışmaların %11,8'inde (n=4) term ve preterm yenidoğanlar birlikte değerlendirilmiştir. Daha sınırlı sayıda çalışma ise bebekler (%8,8; n=3) ve okul öncesi dönem çocuklar (%2,9; n=1) üzerinde gerçekleştirilmiştir. Tezlerin örneklem gruplarına göre dağılımı Grafik 3'te sunulmaktadır.

Grafik 3. Tezlerin Örneklem Grubuna Göre Dağılımı (n=34)

Tezlerde yer alan anahtar kelimeler incelendiğinde toplam 163 farklı kelimenin kullanıldığı belirlenmiştir.

Elde edilen veriler doğrultusunda anahtar kelime bulutu oluşturulmuştur. En sık kullanılan anahtar kelimeler sırasıyla “beyaz gürültü” %21,5 (n=35), “yenidoğan” %10,4 (n=17), “ağrı” %9,8 (n=16), emme ile ilişkili anahtar kelimeler %4,9 (n=8), “hemşirelik” %4,9 (n=8) ve “müzikterapi/müzik” %3,1 (n=5) olarak belirlenmiştir. Diğer anahtar kelimelere ilişkin dağılım anahtar kelime bulutunda sunulmuştur.

Şekil 2. Tezlerin Anahtar Kelimelerine Göre Dağılımı
(n=34)

Tez araştırmalarının yürütüldüğü ortamlar incelendiğinde, çalışmaların büyük bölümünün yenidoğan yoğun bakım ünitesinde gerçekleştirildiği belirlenmiştir (%58,8; n=20). Bunu kadın doğum ve hastalıkları servisi %20,6 (n=7) ve pediatrik kardiyovasküler cerrahi yoğun bakım ünitesi %5,9 (n=2) izlemiştir. Ayrıca pediatri polikliniği (%2,9; n=1), aile sağlığı merkezi (%2,9; n=1), doğumhane (%2,9; n=1), özel eğitim merkezi (%2,9; n=1) ve çocuk yoğun bakım ünitesi (%2,9; n=1) gibi farklı sağlık ve eğitim ortamlarında da araştırmalar yürütülmüştür.

Tartışma

Bu çalışmada, Türkiye’de çocuklar üzerinde beyaz gürültü kullanımını konu alan lisansüstü tezler, 7 farklı değişken (yıl, tez türü, araştırma amacı, desen, örneklem özellikleri, anahtar kelimeler ve araştırma yeri) açısından bibliyometrik olarak incelenmiştir.

Beyaz gürültü ile ilgili tezlerin 2014 sonrasında belirgin biçimde arttığı ve 2022 yılında zirveye ulaştığı görülmektedir. Bu artışta dijital ses teknolojilerinin ve mobil uygulamaların yaygınlaşması ile danışman-bölüm yönelimlerindeki dönemsel değişimlerin etkili olduğu düşünülebilir. 2024-2025 yıllarında görülen düşüş ise konunun belirli bir doygunluğa ulaşması veya araştırma ilgisinin farklı müdahalelere kaymasıyla

ilişkilendirilebilir. Doktora düzeyindeki üretimin sınırlı olması, konunun ileri ve kapsamlı araştırmalar açısından yeterince gelişmemiş olabileceğini gösterse de sıkça kullanılan randomize kontrol tasarımı desenler araştırma kalitesinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Beyaz gürültünün, özellikle ağrı yönetimi alanında yoğun biçimde araştırıldığı görülmektedir. Klinik uygulamalarda ağrı yönetiminin kritik bir öneme sahip olması, bu alandaki bilimsel ilgiyi artırmıştır. Ağrı; hastalık, travma veya tıbbi girişimler sonucunda ortaya çıkan, çocuk ya da yetişkin tüm bireyleri etkileyebilen, istenmeyen ve çok boyutlu bir deneyim olup beşinci yaşam bulgusu olarak tanımlanmaktadır (İnaç-Yılmaz & Kanan, 2021). Yaşamın ilk günlerinden itibaren yenidoğanların invaziv işlemlere sıkça maruz kaldıkları ve olgunlaşmamış sinir sistemleri nedeniyle ağrıyı daha yoğun algıladıkları bilinmektedir (García-Valdivieso ve ark., 2023). Yenidoğan yoğun bakım ünitelerinde izlenen bebeklerde bu tür işlemlerin sıklığı daha da artmakta ve bu durum önemli bir stres kaynağı oluşturmaktadır (Gündoğdu-Karakaya & Topan, 2022). Kanıt temelli ağrı kontrol yöntemlerinin kullanılmadığı durumlarda, kısa ve uzun dönemde nörogelişimsel sorunların ortaya çıkabileceği bildirilmektedir (Aydın & Karakoç, 2022; García-Valdivieso ve ark., 2023). Bu doğrultuda, Amerikan Pediatri Akademisi (AAP), rutin tıbbi işlemler sırasında nonfarmakolojik yöntemlerin tercih edilmesini önermektedir (Keels ve ark., 2016).

Beyaz gürültünün, endorfin salınımını artırarak katekolamin düzeylerini ve sempatik sinir sistemi aktivitesini azalttığı; buna bağlı olarak kan basıncı, kalp hızı ve serbest yağ asidi düzeylerini düşürdüğü ve bu mekanizmalar aracılığıyla ağrı algısını azalttığı bildirilmektedir (Üstündağ, 2023; Rahimi & ark., 2025). Bu mekanizmalara paralel olarak yapılan çalışmalar, beyaz gürültünün yenidoğanlarda ağrı ve stres düzeylerini azaltarak konforu artırabildiğini ve invaziv işlemler sırasında güvenli bir nonfarmakolojik destek yöntemi olarak kullanılabileceğini göstermektedir (Çetinkaya ve ark., 2022; Ren ve ark., 2022; Shamsaliniya ve ark., 2024).

Fizyolojik parametreler, emme, konfor ve ağlama süresi gibi değişkenlere yönelik bulgular birlikte değerlendirildiğinde, beyaz gürültünün yenidoğanlarda yalnızca ağrıya değil, aynı zamanda fizyolojik stabilite ve davranışsal düzenlemeye de katkı sağlayabilen çok boyutlu bir etki gösterdiği görülmektedir. Literatürde, beyaz gürültü uygulamalarının prematüre yenidoğanlarda kilo alımını destekleyebildiği, uyku

kalitesini iyileştirebildiği ve kalp hızı, solunum hızı ile oksijen saturasyonu gibi yaşamsal bulguların stabilizasyonuna katkı sağlayabildiği bildirilmektedir (Liao ve ark., 2021; Zhang ve He, 2023; Zhang ve ark., 2024). Ayrıca bazı çalışmalarda beyaz gürültünün uyku düzeni ve stres düzeyi üzerinde olumlu etkiler oluşturduğu, invaziv girişimler sırasında ise ağrı ve ağlama süresini azaltarak klinik konforu artırabildiği gösterilmiştir (Üstündağ, 2023; Göktürk & Sarılioğlu, 2024). Bu bulgular, beyaz gürültünün yenidoğan bakımında destekleyici bir nonfarmakolojik yöntem olarak çok yönlü klinik yarar sağlayabileceğini düşündürmektedir.

Beyaz gürültü üzerine yapılan çalışmaların büyük bir bölümünün term ve preterm yenidoğanlara odaklandığı görülmektedir. Yenidoğan bakımında ağrı yönetimi, fizyolojik stabilitenin korunması, konforun sağlanması ve uyku düzeninin desteklenmesinin kritik önem taşıması, araştırmacıların özellikle bu yaş grubuna yönelmesini anlaşılır kılmaktadır. Ayrıca yenidoğanların çevresel uyaranlara karşı oldukça duyarlı olmaları (André ve ark., 2018), beyaz gürültünün etkilerini değerlendirmek için doğal ve uygun bir araştırma ortamı sunmaktadır. İşitsel uyaranlar, yenidoğanların duyuşal düzenleme gereksinimlerini destekleyerek fizyolojik ve davranışsal tepkilerin dengelenmesine katkı sağlayabilmektedir. Bu bağlamda, akustik yapısı sayesinde öne çıkan beyaz gürültü, sakinleştirici etkisiyle duyuşal düzenlemeyi destekleyen bir işitsel uyaran olarak kullanılmaktadır (Erkal-Aksoy & Ekti-Genç, 2019; Nigg ve ark., 2024).

Ancak literatürde yenidoğanlar dışındaki örneklem gruplarını ele alan tez çalışmalarının sınırlı sayıda olduğu dikkat çekmektedir. Oysa beyaz gürültünün, özel eğitim gereksinimi olan çocukların sınıf rutinlerine ve yapılandırılmış terapötik aktivitelerine entegre edilebileceği bildirilmektedir (Salmerón-Medina ve ark., 2025). Ayrıca bazı çalışmalar, beyaz gürültünün çocuklarda dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) semptomlarının hafifletilmesinde olumlu etkiler gösterebileceğini ortaya koymuştur (Pickens ve ark., 2019). Lin (2022) tarafından yapılan bir çalışmada ise beyaz gürültü uyarımının, DEHB tanılı okul öncesi çocuklar için yararlı bir nonfarmakolojik müdahale olduğu vurgulanmaktadır. Bu bulgular, beyaz gürültünün mevcut literatürde ağırlıklı olarak yenidoğanlar üzerinde çalışılmış olsa da farklı yaş gruplarında ve özel gereksinimi olan çocuklarda da potansiyel bir uygulama alanına sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler bir çalışmanın özünü temsil eder. Sıkça geçen anahtar kelimeler genellikle ortaya çıkan eğilimleri vurgular ve araştırma sınırlarını tanımlar (Li ve ark., 2024). Bu çalışmada anahtar kelimelerin büyük ölçüde beyaz gürültü, yenidoğan ve ağrı etrafında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum, araştırmaların temel olarak ağrı yönetimi ve klinik müdahalelerin etkinliği üzerine odaklandığını düşündürmektedir. Anahtar kelime bulutunda yer alan çeşitlilik ise çalışmaların konuya çok yönlü bir perspektifle yaklaştığını işaret etmektedir.

Mevcut çalışmada tezler ağırlıklı olarak yenidoğan yoğun bakım ünitelerinde yürütülmüştür. Araştırmalar, yoğun bakım ünitelerindeki bebeklerin günde ortalama 16 kez ağırlı işlem deneyimlediğini göstermektedir (Rahimi ve ark., 2025).

Ayrıca Amerikan Pediatri Akademisi, bebekler için güvenli ses seviyesinin 60-65 dB arasında olması gerektiğini ve beyaz gürültünün sadece bebekler için uygun olan su, rüzgar, deniz gibi doğal seslerin yer aldığı ses türlerinden oluşması gerektiğini önermektedir (Üstündağ, 2023). Aşırı beyaz gürültüye maruz kalma, yenidoğan ve bebek popülasyonunda gürültü kaynaklı işitme kaybına ve diğer olumsuz sağlık sorunlarına yol açma potansiyeline sahiptir (Hong ve ark., 2021).

Beyaz gürültü cihazları veya mobil uygulamalar aracılığıyla beyaz gürültü kullanımının giderek yaygınlaşması beraberinde ses düzeyleri ve güvenlik açısından dikkat edilmesi gereken bir dizi tartışmayı gündeme getirmiştir. Literatürde, ticari beyaz gürültü cihazlarının düşük (<70 dB), orta (70-80 dB) ve yüksek (>80 dB) düzeylerde ses üretebildiği, hatta bazı cihazların 8 saatlik maruziyet için önerilen 85 dB sınırını aşabildiği bildirilmektedir. Mobil uygulamalar, cihaz donanımının izin verdiği en yüksek çıkışlara ulaşabildiği için yaklaşık 100 dB seviyelerine erişebilmeleri nedeniyle potansiyel olarak daha riskli kabul edilmektedir (Hugh ve ark., 2014). Bu verilerin yetişkin standartlarına göre düzenlenmiş olması, çocuk ve bebekler için gerçek risk seviyelerinin daha düşük olabileceğine de işaret etmektedir. Bu nedenle beyaz gürültü kullanımında ses düzeyinin titizlikle kontrol edilmesi önemlidir. Bazı kaynaklar, beyaz gürültünün 45-55 dB aralığında çalınmasının uygun olduğunu, optimum düzeyin ise 55 dB olduğunu bildirmektedir (Ye ve ark., 2023). Ayrıca yapılan araştırmalarda, cihazların çok yakın mesafelerde yüksek desibel seviyelerine ulaşabildiği gösterilmiştir. Örneğin bir çalışmada, beyaz gürültü cihazlarının 30 cm mesafede 50 dB'nin üzerinde

ses ürettiği belirlenmiş olup, bu durum kontrolsüz ve uzun süreli maruziyetin gürültüye bağlı işitme kaybı riskini artırabileceğini düşündürmektedir (Hugh ve ark., 2014).

Bu çalışma, Türkiye’de çocuklara yönelik beyaz gürültü uygulamasını konu alan lisansüstü tezleri bütüncül biçimde inceleyerek alanın mevcut durumunu ortaya koymaktadır. Bu yönüyle çalışma, Türkiye’deki bilimsel üretimin temel eğilimlerini ve araştırma boşluklarını görünür hâle getirerek gelecekte yürütülecek lisansüstü çalışmalara ve araştırma planlamalarına yol gösterici bir çerçeve sunmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, Türkiye’de çocuklara yönelik beyaz gürültü uygulamasını konu alan lisansüstü tezlerin ağırlıklı olarak yüksek lisans düzeyinde, hemşirelik alanında, term ve preterm yenidoğanlarla ve randomize kontrollü deneysel desenlerde yürütüldüğü belirlenmiştir. Araştırmaların çoğunlukla ağrı, fizyolojik parametreler, konfor ve emme üzerine odaklandığı; farklı yaş grupları ve araştırma ortamlarına yönelik çalışmaların ise sınırlı olduğu görülmüştür.

Gelecek araştırmalarda beyaz gürültünün yalnızca yenidoğan ve prematüre bebeklerde ağrı yönetimi açısından değil, farklı yaş grupları ve kullanım alanları bakımından da incelenmesi önerilmektedir. Özellikle okul öncesi ve okul çağı çocuklarında uyku düzeni, dikkat, stres, davranışsal düzenleme ve iyi oluş üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi yararlı olacaktır. Ayrıca DEHB tanılı ve özel eğitim gereksinimi olan çocuklarda, özel eğitim merkezleri ve okul ortamlarında yürütülecek çalışmaların artırılması önerilmektedir. Beyaz gürültünün ev, okul, özel eğitim merkezi, poliklinik ve yataklı servis gibi farklı ortamlardaki uygulanabilirliği ve güvenliği de karşılaştırmalı araştırmalarla değerlendirilmelidir.

Çıkar Çatışması | Declaration of Interests

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. | The authors declare that there is no conflict of interest.

Yazar Katkıları | Author Contributions

M.M.K., Z.A.; Fikir – M.M.K., Z.A.; Tasarım – M.M.K., Z.A.; Veri Toplanması ve/veya işlenmesi – M.M.K., Z.A.; Analiz ve/veya yorum – M.M.K., Z.A.; Literatür taraması – M.M.K., Z.A.; Kaynaklar – M.M.K., Z.A.; Makaleyi yazan – M.M.K., Z.A.; Eleştirel inceleme – M.M.K., Z.A.; | Concept – M.M.K., Z.A.; Design – M.M.K., Z.A.; Data Collection and/or Processing M.M.K., Z.A.; Analysis and/or Interpretation – M.M.K., Z.A.; Literature Search

– M.M.K., Z.A.; Resources M.M.K., Z.A.; Writing Manuscript – M.M.K., Z.A.; Critical Review M.M.K., Z.A.

Veri Paylaşım Beyanı | Data Sharing Statement

Bu çalışmanın bulgularını destekleyen veriler, makul bir talep üzerine sorumlu yazardan temin edilebilir. ■ Data illustrating findings on this subject may be obtained from the responsible author upon reasonable request.

Bilgilendirilmiş Onam | Informed Consent

Çalışmada insan üzerinden doğrudan veri toplanmamıştır. ■ The study did not collect data directly from human beings.

Hakem Değerlendirmesi | Peer-review

Dış bağımsız. ■ The Externally peer-reviewed.

Etik Kurul Beyanı | Ethical Approval of the Study

Bu araştırma etik kurul onayı gerektirecek şekilde veri toplama süreci içermediğinden etik kurul onayı alınmamıştır. ■ This research did not require ethical committee approval as it did not involve a data collection process that would necessitate such approval.

Declaration of AI | Yapay Zekâ Beyanı

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zekâ tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, yazarlar tarafından bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir. ■ No AI-based tools or applications were used in the preparation of this study. All content of the study was produced by the authors in accordance with scientific research methods and academic ethical principles.

Yayınca Notu | Publisher’s Note

Bu makalede ifade edilen tüm görüşler yalnızca yazarlara aittir ve yazarların bağlı olduğu kuruluşların, yayıncının, editörlerin veya hakemlerin görüşlerini temsil etmeyebilir. Bu makalede değerlendirilen herhangi bir ürün veya üreticisi tarafından ileri sürülen iddialar, yayıncı tarafından garanti edilmez veya onaylanmaz. | All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Kaynakça

- André, V., Henry, S., Lemasson, A., Hausberger, M., & Durier, V. (2018). The human newborn's umwelt: Unexplored pathways and perspectives. *Psychonomic Bulletin & Review*, 25(1), 350–369. <https://doi.org/10.3758/s13423-017-1293-9>
- Aydın, Ö., & Karakoç, A. (2022). Yenidoğan yoğun bakım ünitesinde uygulanan invaziv girişimlerde yenidoğanların ağrı algısının değerlendirilmesi. *Journal of Health Science and Management*, 2(1), 8–13. Erişim adresi: <https://izlik.org/JA88SR66WA> (Erişim tarihi: 15.10.2026)
- Cetinkaya, S., Yavas Celik, M., & Ozdemir, S. (2022). Effect of white noise on alleviating the pain of newborn during invasive procedures. *The Journal of Maternal-Fetal & Neonatal Medicine*, 35(8), 1426–1432. <https://doi.org/10.1080/14767058.2020.1755652>
- Erkal-Aksoy, Y., & Ekti-Genç, R. (2019). Yenidoğanda atravmatik bakım. *Türkiye Klinikleri Journal of Health Sciences*, 4(3), 1-9. Erişim Adresi: <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/337754/yenidoganda-atravmatik-bakim> (Erişim tarihi: 19.10.2026)
- Erol, D. D., & Özalp-Gerçeker, G. (2024). Effects of white noise and therapeutic touch on pain and comfort in newborns during heel lance: A randomized controlled study. *Advances in Neonatal Care*, 24(6), E79–E87. <https://doi.org/10.1097/ANC.0000000000001200>
- García-Valdivieso, I., Yáñez-Araque, B., Moncunill-Martínez, E., Bocos-Reglero, M. J., & Gómez-Cantarino, S. (2023). Effect of non-pharmacological methods in the reduction of neonatal pain: A systematic review and meta-analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(4), 3226. <https://doi.org/10.3390/ijerph20043226>
- Ghasemi, S., Fasih-Ramandi, F., Monazzam, M. R., & Khodakarim, S. (2023). White Noise and Its Potential Applications in Occupational Health: A Review. *Iranian journal of public health*, 52(3), 488–499. <https://doi.org/10.18502/ijph.v52i3.12132>
- Göktürk, G., & Sarılioğlu, A. (2024). Effect of white noise during nasal continuous positive airway pressure application on newborn's pain and stress levels, physiological parameters, and crying durations: A randomized controlled study. *Journal of Pediatric Nursing*, 78, e330–e337. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2024.07.022>
- Gündoğdu-Karakaya, A., & Topan, A. (2022). Yenidoğanlarda ağrının azaltılması ve konforun sağlanmasında kullanılan nonfarmakolojik yöntemler. *Unika Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(2), 296–308. <https://izlik.org/JA68UD77YK> (Erişim tarihi: 10.11.2026).
- Hong, S. A., Kuziez, D., Das, N., Harris, D., & Brunworth, J. D. (2021). Hazardous sound outputs of white noise devices intended for infants. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*, 146, Article 110757. <https://doi.org/10.1016/j.ijporl.2021.110757>
- Hugh, S. C., Wolter, N. E., Propst, E. J., Gordon, K. A., Cushing, S. L., & Papsin, B. C. (2014). Infant sleep machines and hazardous sound pressure levels. *Pediatrics*, 133(4), 677–681. <https://doi.org/10.1542/peds.2013-3617>
- İnaç-Yılmaz, B., & Kanan, N. (2021). Yenidoğanda ağrı yönetimi ve hemşirelerin rolleri. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 273–285. <https://izlik.org/JA32MT84HD> (Erişim tarihi: 20.11.2026).
- Kahraman, A., Gümüş, M., Akar, M., Sipahi, M., Yılmaz, H. B., & Başbakal, Z. (2020). The effects of auditory interventions on pain and comfort in premature newborns in the neonatal intensive care unit: A randomized controlled trial. *Intensive and Critical Care Nursing*, 61, Article 102904. <https://doi.org/10.1016/j.iccn.2020.102904>
- Karakoç, A., & Türker, F. (2014). Effects of white noise and holding on pain perception in newborns. *Pain Management Nursing*, 15(4), 864–870. <https://doi.org/10.1016/j.pmn.2013.09.001>
- Keels, M., Haut, C., & Watterberg, K. (2016). Prevention and management of procedural pain in the neonate: An update. *Pediatrics*, 137(2), Article e20154271. <https://doi.org/10.1542/peds.2015-4271>
- Kirli, C., Kisacik, Ö. G., & Gürel, S. (2024). The effects of white noise and swaddling methods on orogastric tube insertion-related pain in preterm infants: A randomized controlled trial. *International Journal of Nursing Practice*, 30(6), Article e13275. <https://doi.org/10.1111/ijn.13275>
- Korkmaz, B. C. (2025). Türkiye’de yürütülmüş olan engelli kadın konulu tezlerin incelenmesi: Bibliyometrik analiz. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 23–46. Erişim Adresi: <https://izlik.org/JA65RL34RT> (Erişim tarihi: 20.11.2026).
- Kucukoglu, S., Aytekin, A., Celebioglu, A., Celebi, A., Caner, I., & Maden, R. (2016). Effect of white noise in relieving vaccination pain in premature infants. *Pain Management Nursing*, 17(6), 392–400. <https://doi.org/10.1016/j.pmn.2016.08.006>

- Li, X., Liu, X., Wang, F., Zhang, Y., Huang, J., Wang, J., & Zhou, X. (2024). Bibliometric analysis of nurses' moral distress research. *Frontiers in Psychiatry*, 15, Article 1504713. <https://doi.org/10.3389/fpsyt.2024.1504713>
- Liao, J., Liu, G., Xie, N., Wang, S., Wu, T., Lin, Y., ... & He, H. G. (2021). Mothers' voices and white noise on premature infants' physiological reactions in a neonatal intensive care unit: A multi-arm randomized controlled trial. *International Journal of Nursing Studies*, 119, Article 103934. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2021.103934>
- Lin, H. Y. (2022). The effects of white noise on attentional performance and on-task behaviors in preschoolers with ADHD. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(22), 15391. <https://doi.org/10.3390/ijerph192215391>
- Nigg, J. T., Bruton, A., Kozlowski, M. B., Johnstone, J. M., & Karalunas, S. L. (2024). Do white noise or pink noise help with task performance in youth with attention-deficit/hyperactivity disorder or with elevated attention problems? *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 63(8), 778–788. <https://doi.org/10.1016/j.jaac.2023.12.014>
- Pickens, T. A., Khan, S. P., & Berlau, D. J. (2019). White noise as a possible therapeutic option for children with ADHD. *Complementary Therapies in Medicine*, 42, 151–155. <https://doi.org/10.1016/j.ctim.2018.11.012>
- Quan, L., Dai, J., Luo, Y., Wang, L., Liu, Y., Meng, J., ... & You, X. (2024). The 100 top-cited studies in systemic lupus erythematosus: A bibliometric analysis. *Human Vaccines & Immunotherapeutics*, 20(1), Article 2387461. <https://doi.org/10.1080/21645515.2024.2387461>
- Rahimi, O., Roshan, F. S., & Nikrouz, L. (2025). White noise's effect on premature infants' physiological parameters during peripheral intravenous catheter insertion. *BMC Pediatrics*, 25(1), Article 69. <https://doi.org/10.1186/s12887-025-05431-z>
- Rashid, F., & Dudley, J. (2024). Bibliometric analysis of the 100 most-cited articles on the methods of shade matching in dentistry. *Clinical and Experimental Dental Research*, 10(6), Article e70037. <https://doi.org/10.1002/cre2.70037>
- Ren, X., Li, L., Lin, S., Zhong, C., & Wang, B. (2022). Effects of white noise on procedural pain related cortical response and pain score in neonates: A randomized controlled trial. *International Journal of Nursing Sciences*, 9(3), 269–277. <https://doi.org/10.1016/j.ijnss.2022.06.007>
- Riedy, S. M., Smith, M. G., Rocha, S., & Basner, M. (2021). Noise as a sleep aid: A systematic review. *Sleep medicine reviews*, 55, 101385. <https://doi.org/10.1016/j.smr.2020.101385>
- Salmerón-Medina, M., Blázquez, A., Cercos, A., & Calvo, R. (2025). Application of white noise in minors with autism spectrum disorder. *Behavioral Sciences (Basel)*, 15(7), 988. <https://doi.org/10.3390/bs15070988>
- Sezici, E., & Yigit, D. (2018). Comparison between swinging and playing of white noise among colicky babies: A paired randomised controlled trial. *Journal of Clinical Nursing*, 27(3-4), 593–600. <https://doi.org/10.1111/jocn.13928>
- Shamsalinia, A., Fotokian, Z., Jannat Alipour, Z., Zahedpasha, Y., & Mohammadkhah, F. (2024). Effects of White Noise Sound on the Severity of Muscle Vaccination Pain in Children Under Two Years. *Iranian journal of child neurology*, 18(2), 113–125. <https://doi.org/10.22037/ijcn.v18i2.38746>
- Üstündağ, H. (2023). Beyaz gürültünün bebek ve yenidoğanlar üzerindeki etkileri: Uyku kalitesi ve ağrı üzerine bir derleme. *Ağrı Tıp Fakültesi Dergisi*, 1(2), 64–67. <https://izlik.org/JA83DL36KB> (Erişim tarihi: 20.12.2026)
- Ye, X., Chen, J. Q., Zhu, L. L., Chui, L. B., & Xu, H. Z. (2023). Interventional strategies of white noise for relieving procedural pain in neonates: A systematic review. *Journal of Clinical Nursing*, 31(23-24), 4265–4282. <https://doi.org/10.1111/jocn.16601>
- Zhang, Q., Huo, Q., Chen, P., Yao, W., & Ni, Z. (2024). Effects of white noise on preterm infants in the neonatal intensive care unit: A meta-analysis of randomized controlled trials. *Nursing Open*, 11(1), Article e2094. <https://doi.org/10.1002/nop2.2094>
- Zhang, S., & He, C. (2023). Effect of the sound of the mother's heartbeat combined with white noise on heart rate, weight, and sleep in premature infants: a retrospective comparative cohort study. *Annals of palliative medicine*, 12(1), 111–120. <https://doi.org/10.21037/apm-22-1269>

An Investigation of the Relationship Between the Psychosocial Status of Preschool Children and the Family Climate*

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Psikososyal Durumları ile Aile İklimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*

Kübra BUDAL AYTAÇ^{*} , Hilal MERCAN AKÇAY , Arzu YÜKSELEN ,

İstanbul Medipol University, Vocational School, Child Development, İstanbul, Türkiye

ABSTRACT

Aim: A positive and supportive family environment constitutes a critical factor in promoting healthy psychosocial development during early childhood. Accordingly, the aim of this study was to examine the relationship between the psychosocial status of preschool children and family climate.

Subjects and Method: This study was conducted using the correlational survey model, one of the quantitative research methods, and convenience sampling was employed to determine the study group. The sample consisted of 178 mothers residing in Istanbul who had preschool-aged children. Data were collected using the Demographic Information Form, the Psychosocial Status Assessment Scale for Children Aged 3–6 Years (Parent Form), and the Family Climate Scale. Since the data did not show a normal distribution, Mann–Whitney U and Kruskal–Wallis H tests, as well as correlation analyses, were used. Pairwise comparisons with Bonferroni correction were conducted as post-hoc analyses to determine significant differences.

Results: The findings showed a significant difference in family relationality between children who attended preschool education and those who did not. Family relationality and family climate scores differed significantly according to mothers' perceived economic status. A significant difference was found in children's psychosocial status according to maternal employment status. Significant differences were also found in family relationality and family climate scores according to the number of children. In addition, significant differences were observed in both children's psychosocial status and family relationality according to maternal educational level. Furthermore, negative, low-level significant relationships were found between maternal age and family relationality ($r=-0.241$, $p<0.001$), cognitive cohesion ($r=-0.237$, $p<0.001$), and overall family climate ($r=-0.277$, $p<0.001$). In addition, a negative, moderate-level significant relationship was found between children's psychosocial risk levels and family relationality ($r=-0.331$, $p<0.001$), while a negative, low-level significant relationship was found between children's psychosocial risk levels and overall family climate ($r=-0.206$, $p<0.01$).

Conclusion: These findings suggest that family climate may be an important factor associated with the psychosocial well-being of preschool children. Strengthening family relationships and improving the family environment, particularly among socioeconomically disadvantaged and high-risk groups, may support more positive psychosocial outcomes in early childhood.

Keywords: Family climate, preschool years, psychosocial status

ÖZET

Amaç: Olumlu ve destekleyici bir aile ortamı, erken çocukluk döneminde sağlıklı psikososyal gelişimin desteklenmesinde kritik bir faktör oluşturmaktadır. Bu doğrultuda, bu çalışmanın amacı okul öncesi dönemdeki çocukların psikososyal durumları ile aile iklimi arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Örneklem ve Yöntem: Bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ilişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilmiş olup, çalışma grubunun belirlenmesinde kolayda örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmanın örneklemi, İstanbul'da ikamet eden ve okul öncesi dönemde çocuğu bulunan 178 anne oluşturmaktadır. Veriler, Demografik Bilgi Formu, 3-6 Yaş Çocuklar İçin Psikososyal Durum Değerlendirme Ölçeği (Ebeveyn Formu) ve Aile İklimi Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle analizlerde Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testleri ile korelasyon analizleri kullanılmış, anlamlı farklılıkların belirlenmesi amacıyla Bonferroni düzeltmeli ikili karşılaştırmalar post-hoc analiz olarak gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Okul öncesi eğitime devam eden ve etmeyen çocuklar arasında aile ilişkileri açısından anlamlı farklılık olduğunu göstermiştir. Annelerin algıladıkları ekonomik duruma göre aile ilişkileri ve aile ortamı puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Anne çalışma durumuna göre çocukların psikososyal durumları arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Çocuk sayısına göre aile ilişkileri ve aile ortamı puanlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca anne öğrenim düzeyine göre hem çocukların psikososyal durumları hem de aile ilişkileri açısından anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra, anne yaşı ile aile ilişkileri ($r=-0.241$, $p<0.001$), bilişsel uyum ($r=-0.237$, $p<0.001$) ve genel aile ortamı ($r=-0.277$, $p<0.001$) arasında negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Ayrıca çocukların psikososyal risk düzeyleri ile aile ilişkileri arasında negatif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki ($r=-0.331$, $p<0.001$), genel aile ortamı ile ise negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r=-0.206$, $p<0.01$) belirlenmiştir.

Sonuç: Bu bulgular, aile ikliminin okul öncesi dönem çocuklarının psikososyal iyi oluşuyla ilişkili önemli bir faktör olabileceğini düşündürmektedir. Özellikle sosyoekonomik açıdan dezavantajlı ve yüksek riskli gruplarda aile içi ilişkilerin güçlendirilmesi ve aile ortamının iyileştirilmesi, erken çocukluk döneminde daha olumlu psikososyal sonuçları destekleyebilir.

Anahtar Kelimeler: Aile iklimi, okul öncesi dönem, psikososyal durum

*This study was presented as an oral presentation at the 5th International Congress on Child Development, held in Ankara in November 2023.

Sorumlu yazar/Corresponding author: Kübra BUDAL AYTAÇ

İstanbul Medipol University, Vocational School, Child Development, İstanbul, Türkiye

E-mail: kbudal@medipol.edu.tr

ROR ID: ror.org/037jwzz50

Geliş Tarihi(Received): 10.03.2026 Kabul Tarihi(Accepted): 29.07.2026 Yayın Tarihi(Published): 31.08.2026

Atıf bilgisi/To cite:

Budal Aytaç, K., Mercan Akçay, H., & Yükselen, A. (2026). An Investigation of the Relationship Between the Psychosocial Status of Preschool Children and the Family Climate. *Journal of Ankara Health Sciences*, 15(2), 86-99. <https://doi.org/10.46971/ausbid.1906650>

Dergimizde CC-BY-NC-ND lisansı kullanılmakta ve yayımlanan makalelerin telif hakkı yazarlara, ticari kullanım hakkı ise dergimize aittir.

The journal operates under the CC BY-NC-ND license. Authors retain the copyright of their published articles, while the rights for commercial use are reserved by the journal.

Introduction

Psychosocial development is an important domain of development that examines how an individual's lifelong personality formation is shaped under the influence of social and cultural factors. It encompasses the process through which individuals acquire the social skills necessary to adapt to social life from birth onward. This developmental domain is not limited to observable behavioral patterns; it also seeks to explain changes in the underlying social–cognitive processes that shape these behaviors (Metin et al., 2023). In this context, psychosocial status emerges as another closely related concept reflecting individuals' emotional, behavioral, cognitive, and social functioning within their environmental context.

Psychosocial status is considered a multidimensional indicator of well-being that reflects the dynamic interaction between psychological functioning and social experiences (Vasireddy et al., 2023). Contemporary developmental research suggests that children's psychosocial adjustment cannot be explained solely through individual characteristics, as family relationships, caregiving environments, social support systems, and broader contextual factors may also play critical roles in shaping developmental outcomes. Particularly during early childhood, psychosocial difficulties such as emotional dysregulation, anxiety, behavioral problems, social withdrawal, and attention difficulties may negatively affect later developmental trajectories if not identified and addressed at an early stage (Klein-Tasman & Lee, 2017). Therefore, understanding the contextual factors associated with children's psychosocial well-being has become an important focus of developmental and mental health research.

At this point, Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory provides an important framework emphasizing the determining role of environmental conditions in individual development (Bradley & Corwyn, 2002). According to this theory, the child exists within multiple systems, and development is shaped through reciprocal interactions among these systems (Metin et al., 2023). Within this framework, the family constitutes the microsystem, which is the closest and most influential environment where the foundations of children's emotional, social, cognitive, and behavioral development are established (Ar et al., 2022; Toran & Özgen, 2018). Contemporary ecological perspectives similarly emphasize that children's

psychosocial adjustment is strongly shaped by the quality of relational experiences within their immediate caregiving environments. In particular, emotionally supportive and cohesive family environments have been associated with more favorable psychosocial and developmental outcomes in early childhood (Bradley & Corwyn, 2002; Houweling et al., 2022). Recent international studies have further suggested that positive family climates may support children's emotional regulation, social competence, and psychological resilience, whereas conflictual or emotionally distant family environments may increase psychosocial vulnerability (Luo et al., 2023; Xu et al., 2024). From an ecological perspective, the quality of family interactions and the emotional atmosphere within the home environment may therefore play a significant role in shaping children's psychosocial well-being during the preschool years.

The family is a social unit composed of individuals connected through blood ties, marriage, adoption, or other close relationships. Although the family is considered as a whole, its members possess individual characteristics and may mutually influence one another's thoughts, emotions, and behaviors. These reciprocal interaction processes may contribute to changes in family relationships over time (Metin et al., 2023). Such dynamics can be better understood through theoretical approaches that conceptualize the family as a system. In this regard, Murray Bowen's Family Systems Theory highlights the importance of intra-family relationality and interaction patterns in shaping individual development. From a family systems perspective, emotional closeness, communication quality, relational cohesion, and role distribution within the family may function as important protective factors for children's psychosocial adjustment, whereas conflictual or emotionally distant family environments may increase psychosocial vulnerability (Esandi et al., 2021; Semerci et al., 2023). According to Bowen, the family is a living system composed of interconnected subsystems that continuously interact with one another and respond to environmental pressures (Metin et al., 2023). Accordingly, changes occurring within one part of the family system may influence the functioning of other family members, potentially affecting children's psychosocial well-being through broader relational processes.

Family systems are shaped not only by psychological processes but also by the cultural and societal contexts in which they exist. In collectivist cultures

such as Türkiye, family relationships, intergenerational connectedness, emotional interdependence, and social solidarity may play particularly important roles in children's developmental experiences (Güveli, 2019; Sarı et al., 2022). However, contemporary social transformations, changing parenting practices, economic pressures, and the increasing influence of digitalization may alter family interaction patterns and overall family climate (Aslan, 2024). These contextual changes have increased scholarly interest in the concept of family climate, which refers to the emotional atmosphere, communication patterns, relational cohesion, and mutual support processes within the family environment. Previous studies have consistently demonstrated that positive family climates are associated with stronger emotional adjustment, better psychological resilience, and more adaptive social functioning in children (Boyacı & Özhan, 2018; Kutlu & Kundak, 2016). Similarly, supportive family environments have been linked to more favorable developmental outcomes, whereas negative family climates have been associated with anxiety, behavioral difficulties, and social adjustment problems (Esandi et al., 2021). Nevertheless, findings regarding the relative influence of different family-related variables on children's psychosocial functioning remain partially inconsistent across studies. While some studies primarily emphasize socioeconomic and structural family characteristics, others highlight emotional closeness, communication quality, and relational cohesion as more influential factors. These inconsistencies suggest that the multidimensional nature of family climate requires further investigation, particularly during early childhood when family relationships may exert especially strong developmental influences. Early childhood, particularly the preschool period between the ages of 3 and 6, represents a sensitive developmental stage during which personality structures, emotional regulation skills, social competencies, and behavioral patterns rapidly develop (Metin et al., 2023). According to Erikson's psychosocial development theory, this developmental period is characterized by children's increasing efforts to develop autonomy, initiative, and social competence (Şirin & Çelikkıran, 2021). Within this process, family climate may function either as a supportive or inhibiting developmental context influencing children's psychosocial adjustment and emotional development (Elmaoğlu & Özdemir, 2023).

Taken together, Bronfenbrenner's ecological perspective and Bowen's family systems approach suggest that children's psychosocial well-being should be understood within the broader context of family relationships and family climate. Although previous studies have examined family functioning, parenting practices, and child adjustment, relatively limited research has specifically focused on the relationship between multidimensional family climate and psychosocial status during the preschool period, particularly within non-Western cultural contexts. Moreover, existing findings regarding the influence of family-related variables on children's psychosocial functioning remain partially inconsistent across studies. By focusing on multidimensional family climate within a Turkish preschool sample, the present study may contribute to the cross-cultural literature on early childhood psychosocial development and provide a theoretically grounded understanding of how family-based relational processes are associated with children's psychosocial adjustment. The findings may also contribute to the development of preventive family-centered mental health and early intervention practices.

Therefore, the present study aims to examine the relationship between psychosocial status and family climate among preschool children. Accordingly, the following research questions were addressed:

1. Is there a significant relationship between family climate and children's psychosocial status?
2. Do family climate and psychosocial status levels differ according to:
 - attendance in preschool education,
 - the mother's educational level,
 - the mother's employment status,
 - perceived socioeconomic level,
 - the number of children in the family?

Subjects and Methods

Research Model

This study was designed using a correlational research design to examine the relationship between the psychosocial status of children aged 3–6 years and family climate. Correlational designs are used to determine whether and to what extent variables are related without manipulating them. In this study,

children's psychosocial status, family climate, and selected demographic variables were examined through self-report data obtained from mothers.

Population and Sample

The study population consisted of mothers residing in Istanbul who had preschool-aged children. The inclusion criteria were being the mother of a child aged 3–6 years, residing in Istanbul during the data collection period, reporting that the child showed typical development, voluntarily agreeing to participate in the study, and completing the online questionnaire. The exclusion criteria were having a child older than six years, reporting that the child did not show typical development, and submitting an incomplete questionnaire. Following the evaluation of the submitted forms according to these criteria, the final sample consisted of 178 mothers of children aged 4–6 years who participated in the study during July–August 2023. The minimum sample size required for the study was estimated using G*Power analysis. Accordingly, assuming a medium effect size, 95% confidence level, and 80% statistical power, the required minimum sample size was calculated to be lower than the number of participants reached in the present study. Therefore, the final sample size of 178 mothers was considered sufficient for the planned statistical analyses. Participants were selected through non-probability convenience sampling, which involves including individuals who are accessible to the researchers and meet the inclusion criteria. This sampling method was preferred because the study aimed to reach mothers of preschool-aged children who voluntarily agreed to participate through online data collection within a limited time period. Therefore, although the sample size was adequate for the planned analyses, the findings should be interpreted within the limitations of convenience sampling and cannot be generalized to the entire population of mothers with preschool children.

Data Collection

The data were collected using three instruments:

- a Demographic Information Form,
- the Psychosocial Status Assessment Scale for Children Aged 3–6, and
- the Family Climate Scale.

The Demographic Information Form, developed by the researchers, included variables such as the

mother's age, the child's age, perceived socioeconomic status, the mother's educational level, the mother's employment status, and the number of children. Since the data were obtained only from mothers and the study was based on mothers' reports regarding children's psychosocial status and family climate, maternal educational level and maternal employment status were included as parental demographic variables. Paternal educational level and employment status were not assessed in the present study.

The Psychosocial Status Assessment Scale for Children Aged 3–6 was developed and validated by Şan and Altay (2021). The scale consists of 6 subdimensions (Factor 1–Factor 6), with 31 items in total, structured on a 5-point Likert scale. In the original study, the scale demonstrated good internal consistency, with a Cronbach's alpha coefficient of .83, item-total correlation coefficients of $r > .20$, and test-retest reliability of .95. In the present study, the internal consistency reliability of the scale was recalculated, and the Cronbach's alpha coefficient was found to be .93, indicating high reliability for the current sample. A lower total score indicates a low risk of psychosocial problems in the child, while a higher score suggests a greater risk. The scale does not include any reverse-coded items.

The Family Climate Scale was adapted into Turkish by Gönül, Işık Baş, and Şahin Acar (2018). It includes three subdimensions: Intra-family relationality, Intergenerational authority, and Cognitive cohesion. The scale consists of 34 items, 8 of which are reverse-coded, and is structured on a 5-point Likert scale. In the original adaptation study, the total Cronbach's alpha coefficient of the scale was reported as .91. For the subdimensions, the internal consistency coefficients were .95 for intra-family relationality, .87 for intergenerational authority, and .87 for cognitive cohesion. The test-retest reliability coefficients were reported as .79, .80, and .82, respectively. In the present study, the Cronbach's alpha coefficients were calculated as .78 for intra-family relationality, .77 for intergenerational authority, .73 for cognitive cohesion, and .87 for the total Family Climate Scale. These values indicate that the scale and its subdimensions demonstrated acceptable to good internal consistency in the current sample. Higher scores on the scale indicate a more positive family climate.

Data Collection Procedure

Permissions for the Psychosocial Status Assessment Scale for Children Aged 3–6 and the Family Climate Scale were obtained via email from the original scale developers. To facilitate access to mothers residing in different districts of Istanbul and to ensure standardized data collection, all data collection tools were transferred to Google Forms by the researchers. The first page of the form included information about the purpose of the study, voluntary participation, confidentiality, inclusion criteria, and informed consent. Participants were able to proceed to the questionnaire only after confirming that they had read the information and voluntarily agreed to participate. The Google Form link was distributed to mothers via email and text message. After data collection was completed, the submitted forms were evaluated according to the inclusion and exclusion criteria. Once the target sample size was reached, data collection was concluded.

Assumption of the Study

It was assumed that participants responded sincerely to the Demographic Information Form, the Psychosocial Status Assessment Scale, and the Family Climate Scale.

Data Analysis

Before the analysis, the submitted forms were reviewed for eligibility, completeness, and data quality in accordance with the predefined inclusion and exclusion criteria. Only eligible and complete forms were included in the final dataset. All analyses were performed using Jamovi software (Version 2.6).

The normality of the scale scores was evaluated using the Shapiro–Wilk test together with skewness and kurtosis values. The Shapiro–Wilk test results indicated that the total scale scores did not meet the assumption of normal distribution ($p < .05$). In addition, although skewness and kurtosis values between -1 and $+1$ are generally considered to indicate normal distribution (Tabachnick & Fidell, 2013), the values in the present study ranged from -0.23 to 3.37 . Therefore, the data were considered non-normally distributed, and nonparametric statistical tests were preferred. Descriptive statistics, skewness-kurtosis values, and Cronbach's alpha coefficients of the measurement instruments are presented in Table 1.

The Mann–Whitney U test was used to compare scale scores according to two-category independent variables, including preschool attendance, perceived economic status, and maternal employment status. The dependent variables in these analyses were the Psychosocial Status Assessment Scale score, the Family Climate Scale total score, and its subdimension scores. The Kruskal–Wallis H test was conducted to examine differences in scale scores according to independent variables with more than two categories, namely the number of children and maternal educational level. For variables showing significant differences in the Kruskal–Wallis H test, pairwise comparisons were performed using the Dunn–Bonferroni correction. Spearman's rank-order correlation analysis was used to examine the relationships among maternal age, children's psychosocial status scores, the Family Climate Scale total score, and its subdimension scores. In addition, the internal consistency reliability of the measurement instruments was evaluated using Cronbach's alpha coefficients.

Table 1. Descriptive Statistics and Reliability Coefficients of The Measurement Instrument

Variables	Median	Min.	Max.	Skewness	Kurtosis	α
Psychosocial Status	26.0	3	112	1.57	3.37	0.93
FCS Intra-family Relationality	74.0	52	95	-0.23	-0.11	0.78
FCS Intergenerational Authority	22.0	15	35	0.89	1.03	0.77
FCS Cognitive Cohesion	21.0	15	30	0.75	0.92	0.73
FCS Total	124.0	102	166	0.40	0.41	0.87

Note: FCS: Family Climate Scale

Ethical Considerations

Ethical approval for the study was granted by the Scientific Research Ethics Committee of Istanbul Medipol University, Faculty of Social Sciences, dated August 1, 2023, and numbered 103 (Decision No: E-43037191-604.01.01-47945). Prior to completing the Google Form, participants were provided with an informed consent form. Access to the survey was granted only after participants checked the consent box. No personally identifiable information was collected at any stage of the study.

Results

The sociodemographic characteristics of the mother-child pairs who participated in the study are presented in Table 2. Among the 178 children in the sample, more than half were six years old (56.2%), whereas the proportion of four-year-old children was relatively limited (9.0%). Therefore, the age distribution of the sample was not balanced across the preschool period. A total of 41% of the mothers reported having two children, and 52.8% stated that the child who participated in the study was their firstborn. Regarding economic status, 55.1% of the mothers described their situation as moderate. Additionally, 56.7% reported holding a university degree, and 58.4% indicated that they were not employed. Moreover, 67.4% of the mothers stated that their child was not attending a preschool institution at the time of the study. Finally, 93.3% of the participants reported living in a nuclear family structure.

Information regarding the comparison of children's psychosocial status and family climate levels based on preschool attendance, perceived economic status, and mother's employment status is presented in Table 3. In the intra-family relationality subdimension, children who attended a preschool institution (Median=76.00) scored significantly higher than those who did not (Median=72.50) ($U=2792$, $p=.033$). This difference represents a small effect size ($r=-0.197$). No statistically significant differences were found between the groups in the other variables.

Regarding perceived economic status, no significant difference was found between groups in psychosocial status scores ($U=3224$, $p=0.060$). However, a significant difference was observed in the Family Climate Scale (FCS) subdimension of Intra-family Relationality ($U=3192$, $p<.05$). Specifically, participants who perceived their economic status as good to very good demonstrated higher levels of intra-family relationality compared to those who perceived their economic status as low to moderate. Similarly, a statistically significant difference was found in the total FCS scores between groups ($U=3061$, $p<.05$), with participants perceiving their economic status as good to very good reporting higher overall family climate scores. The fact that effect sizes are small in the sub-fields where significant differences were found suggests that the practical significance of these differences may be limited in field applications. No significant differences were detected between groups

in the other subdimensions, namely Intergenerational Authority ($p=0.093$) and Cognitive Cohesion ($p=0.124$).

Table 2. Sociodemographic Characteristics of the Participants

Variables	n	%
Child's Age		
4	16	9.0
5	62	34.8
6	100	56.2
Number of Children		
1	64	36.0
2	73	41.0
3 and above	41	23.0
Birth Order		
1.	94	52.8
2.	49	27.5
3. and above	35	19.7
Perceived Economic Status		
Low	5	2.8
Medium	98	55.1
Good	67	37.6
Very good	8	4.5
Mother's Educational Status		
Primary school	12	6.7
Middle school	19	10.7
High school	46	25.8
University	101	56.7
Family Type		
Nuclear family	166	93.3
Extended family	9	5.1
Divorced	2	1.1
Single-parent	1	0.6
Mother's Employment Status		
Employed	74	41.6
Unemployed	104	58.4
Attendance Status at Preschool Institution		
Attending	120	67.4
Not attending	58	32.6

Note: n= 178

Based on mother's employment status, a significant difference was found in psychosocial status scores. Children of non-working mothers had significantly higher psychosocial status scores (Median=29.00) compared to children of working mothers (Median=24.00), with this difference representing a small effect size ($U=3143$, $p=0.038$, $r=0.183$). Regarding intra-family relationality scores, working parents scored higher (Median=77.50), although this difference was marginally significant ($U=3188$,

Table 3. Comparison of Psychosocial Status and Family Climate Scores by Selected Demographic Variables

Variables	Psychosocial Status		FCS Intra-family Relationality		FCS Intergenerational Authority		FCS Cognitive Cohesion		FCS Total	
	Mdn (IQR)	Analysis	Mdn (IQR)	Analysis	Mdn (IQR)	Analysis	Mdn (IQR)	Analysis	Mdn (IQR)	Analysis
Preschool Attendance										
Attendees (n = 120)	24.5/19.25	U: 3047 p: 0.060	76.0/11.00	U: 2792 p: 0.033	21.0/4.25	U: 3002 p: 0.136	21.0/3.00	U: 3335 p: 0.650	125.0/16.00	U: 3207 p: 0.397
Non-attendees (n = 58)	27.5/19.75	r: 0.124	72.5/10.00	r: -0.197	22.0/5.00	r: 0.137	21.0/3.75	r: 0.041	122.0/15.75	r: -0.078
Perceived Economic										
Low-medium (n=103)	30/22.00	U: 3224 p: 0.060	73/10.00	U: 3192 p: 0.048	21/5.00	U: 3294 p: 0.093	21/3.00	U: 3344 p: 0.124	122/14.00	U: 3061 p: 0.018
Good-very good (n=75)	23/14.00	r: -0.165	77/11.50	r: 0.174	22/5.00	r: 0.147	22/3.50	r: 0.134	128/16.50	r: 0.208
Mother's Employment										
Employed mothers (n=74)	24.0/15.00	U: 3143 p: 0.038	77.5/12.00	U: 3188 p: 0.051	22.0/4.75	U: 3828 p: 0.954	21.0/3.00	U: 3801 p: 0.889	125.5/16.50	U: 3322 p: 0.120
Unemployed mothers (n = 104)	29.0/21.00	r: 0.183	73.5/10.00	r: -0.171	21.5/4.00	r: -0.005	21.0/3.00	r: -0.012	123.0/14.00	r: -0.136

Note. FCS = Family Climate Scale; Mdn = median; IQR = interquartile range; U = Mann-Whitney U test; r = effect size. Values are presented as Mdn (IQR)

p=0.051). No statistically significant differences were found between groups for the other variables, including Intergenerational Authority (U=3828, p=0.954), Cognitive Cohesion (U=3801, p=0.889), and total Family Climate Scale (FCS) scores (U=3322, p=0.120).

Information regarding the comparison of children's psychosocial status and family climate levels according to the number of children and mothers' education levels is presented in Table 4.

According to the number of children, significant differences were found in total Family Climate Scale (FCS) scores and the Intra-family Relationality subdimension. Parents with three or more children had significantly lower scores in the Intra-family Relationality subdimension (Median=71.00) compared to parents with one (Median=76.00) or two children (Median=76.00) ($\chi^2=9.077$, $p=0.011$, $\varepsilon^2=0.051$). Similarly, a significant difference was observed in total FCS scores ($\chi^2=7.716$, $p=0.021$, $\varepsilon^2=0.043$), with parents having three or more children scoring lower (Median=119.00) than those with one (Median=125.00) or two children (Median=126.00). The effect sizes for the significant differences observed in the Intra-family Relationality ($\varepsilon^2=.051$) and total Family Climate ($\varepsilon^2=.043$) scores were found to be small, indicating that although the differences between the groups are statistically significant, their practical significance

may be limited. In contrast, no significant differences were observed between groups in Psychosocial Status ($\chi^2=0.312$, $p=0.856$), Intergenerational Authority ($\chi^2=0.385$, $p=0.825$), and Cognitive Cohesion ($\chi^2=2.432$, $p=0.296$) subdimensions.

According to mothers' education levels, significant differences were found in some variables. A significant difference was observed between groups in psychosocial status scores ($\chi^2=14.633$, $p=0.002$, $\varepsilon^2=0.083$). Children of mothers with middle school education showed higher psychosocial risk (Median=36.00) compared to those of university graduate mothers (Median=24.00). Similarly, a significant difference was found in the Intra-family Relationality subdimension of the Family Climate Scale (FCS) ($\chi^2=15.462$, $p=0.001$, $\varepsilon^2=0.087$). University graduate mothers had significantly higher relationality scores (Median=78.00) than mothers with middle school (Median=71.00) or high school education (Median=71.00). The effect sizes for the significant differences observed in psychosocial status and intra-family relationality were found to be at a moderate level, indicating that the differences between the groups are of a notable magnitude. No significant differences were found according to maternal education level in Intergenerational Authority ($\chi^2=1.608$, $p=0.658$),

Table 4. Comparison of Psychosocial Status and Family Climate Subdimensions by Family Characteristics

Variables	Psychosocial Status		FCS Intra-family Relationality		FCS Intergenerational Authority		FCS Cognitive Cohesion		FCS Total	
	Mdn (IQR)	Analysis	Mdn (IQR)	Analysis	Mdn (IQR)	Analysis	Mdn (IQR)	Analysis	Mdn (IQR)	Analysis
Number of Children										$\chi^2: 7.716$
1 ^a (n=64)	27/15.25	$\chi^2: 0.312$	76/11.25	$\chi^2: 9.077$	22/4.00	$\chi^2: 0.385$	22/3.00	$\chi^2: 2.432$	125/16.25	$p: 0.021$
2 ^b (n=73)	25/20.00	$p: 0.856$	76/11.00	$p: 0.011$	22/4.00	$p: 0.825$	21/3.00	$p: 0.296$	126/14.00	$\epsilon^2: 0.043$
3 or more ^c (n=41)	26/21.00	$\epsilon^2: 0.001$	71/10.00	$\epsilon^2: 0.051$	21/6.00	$\epsilon^2: 0.002$	22/2.00	$\epsilon^2: 0.013$	119/15.00	$c < a, b$
Mother's Education										
Primary school ^a (n=12)	23/27.25	$\chi^2: 14.633$	72.5/10.75	$\chi^2: 15.462$	22/5.50	$\chi^2: 1.608$	20.5/5.00	$\chi^2: 0.123$	121.5/19.75	$\chi^2: 7.222$
Middle school ^b (n=19)	36/30.50	$p: 0.002$	71/5.00	$p: 0.001$	21/4.50	$p: 0.658$	21/3.00	$p: 0.989$	117/10.00	$p: 0.065$
High school ^c (n=46)	30.5/21.50	$\epsilon^2: 0.082$	71/10.50	$\epsilon^2: 0.087$	23/5.00	$\epsilon^2: 0.009$	21.5/3.00	$\epsilon^2: 6.94e-4$	120.5/13.50	$\epsilon^2: 0.040$
University ^d (n=101)	24/16.00	$d < b$	78/10.00	$d > b, c$	21/5.00		21/3.00		128/14.00	

Note. FCS = Family Climate Scale; Mdn = median; IQR = interquartile range; χ^2 : Chi-Square, ϵ^2 : Epsilon-squared

Cognitive Cohesion ($\chi^2=0.123$, $p=0.989$), and total FCS scores ($\chi^2=7.222$, $p=0.065$).

When Table 5 is examined, no significant relationship was found between maternal age and children's psychosocial status scores ($r=-.046$, $p>.05$). However, negative and statistically significant relationships were found between maternal age and FCS Intra-family Relationality ($r=-.241$, $p<.001$), Cognitive Cohesion ($r=-.237$, $p<.001$), and total FCS scores ($r=-.277$, $p<.001$). These findings indicate that as maternal age increases, intra-family relationality, cognitive cohesion, and overall family climate tend to decrease slightly. Regarding the relationship between children's psychosocial status and family climate, children's psychosocial status scores were negatively and significantly associated with FCS Intra-family Relationality ($r=-.331$, $p<.001$) and total FCS scores ($r=-.206$, $p<.01$). Accordingly, higher psychosocial risk in children was associated with lower intra-family relationality and a less positive overall family climate. No significant relationships were found between psychosocial status and FCS Intergenerational Authority ($r=.098$, $p>.05$) or Cognitive Cohesion ($r=-.017$, $p>.05$).

Discussion

This study examined the relationship between the psychosocial status of preschool children and family climate. Because the study employed a cross-sectional correlational design, all findings reflect associations between variables and do not establish causal relationships. The findings suggest that preschool attendance may be more closely related to the relational dimension of family climate than to other aspects of family functioning. Previous studies have shown that preschool attendance and early childhood education experiences are associated with children's socio-emotional development, school readiness, and social competence (Bierman et al., 2023; Neal et al., 2021; Sheridan et al., 2010). In addition, research on family engagement in early childhood education suggests that cooperation between preschool settings and families may be related to children's socio-emotional skills and parent-child interaction processes (Ansari & Gershoff, 2016; Cohen & Anders, 2019; Pilarz et al., 2024). The association observed between preschool attendance and intra-family relationality is consistent with previous findings on preschool attendance, family engagement, and children's

Table 5. Relationship Between Mother's Age, Psychosocial Status, Family Climate Scale, and Its Subdimensions

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1. Mother's age	-					
2. Psychosocial Status	-0.046	-				
3. FCS Intra-family Relationality	-0.241***	-0.331***	-			
4. FCS Intergenerational Authority	-0.123	0.098	0.234**	-		
5. FCS Cognitive Cohesion	-0.237***	-0.017	0.365***	0.299***	-	
6. FCS Total	-0.277***	-0.206**	0.882***	0.559***	0.608***	-

Not: n= 178, FCS: Family Climate Scale, * p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001

socio-emotional development. In this context, the association between preschool attendance and intra-family relationality should be interpreted in line with previous findings on preschool attendance and children's socio-emotional development. However, the present study did not examine the specific mechanisms through which preschool attendance may be related to family relationality. The unequal age distribution of the sample should also be considered when interpreting the findings. More than half of the children were six years old, whereas four-year-old children were represented by a relatively small number of participants. Since developmental characteristics may differ considerably between four- and six-year-old children during the preschool period, the findings should be interpreted cautiously without assuming that they equally represent all preschool age groups.

Perceived socioeconomic status appears to be an important contextual factor in understanding family relational patterns and the overall emotional climate of the family. Consistent with the present results, prior studies have reported associations between socioeconomic status, the quality of family relationships, positive family environments, and favorable developmental outcomes (Bradley & Corwyn, 2002; Xu et al., 2024).

Maternal employment status may represent a contextual variable that intersects with family resources, parental roles, and children's psychosocial functioning. The association between maternal employment and children's psychosocial outcomes may involve various contextual and family-level factors that were not directly examined in the present study. Previous research has documented mixed findings regarding the relationship between maternal employment and children's developmental or psychosocial outcomes. Some studies suggest that maternal employment, particularly when associated

with long working hours or early return to work, may be related to reduced mother-child interaction time and emotional availability (Brooks-Gunn et al., 2010; Huerta et al., 2011; Nair et al., 2014). Conversely, other studies indicate that maternal employment may be associated with improved household resources, higher maternal education, access to non-maternal childcare or preschool experiences, and more favorable developmental outcomes in some contexts (Bue, 2023; Fiori, 2020; Luo et al., 2023). Therefore, the relationship between maternal employment and children's psychosocial functioning should be interpreted as context-dependent rather than uniformly positive or negative. In addition, maternal employment has been linked to parental emotional availability and relationship satisfaction, which may be reflected in more positive family interactions (Bird et al., 2020; Sorhagen et al., 2019). Overall, these findings indicate that the relationship between maternal employment status and children's psychosocial functioning requires further investigation using designs that can examine possible explanatory variables.

Family size may be considered an important contextual factor in understanding the distribution of parental attention, family interaction patterns, and perceived family climate. Previous research similarly suggests that the number of children in a household may be related to family relationship dynamics, parental attitudes, and the broader family climate (Borualogo et al., 2024; Hadley et al., 2024). Previous studies suggest that family size may be related to parental resources, sibling interactions, and family relationship dynamics; however, these mechanisms were not directly examined in the present study. The present findings do not provide evidence regarding the specific parenting or family mechanisms underlying this association (Hadley et al., 2024). At the same time, some studies indicate that cooperative

and communicative dynamics can also develop in larger families, potentially buffering adverse effects, particularly among older siblings (Niermann et al., 2018). In the present study, families with one or two children reported more positive intra-family relationality and overall family climate than families with three or more children. Given the relatively small magnitude of the observed associations, further research with larger samples would help clarify these relationships.

Maternal education may be an important contextual indicator associated with both children's psychosocial functioning and the quality of intra-family relationality. Previous studies suggest that maternal education is associated with children's developmental and psychosocial outcomes, possibly through broader socioeconomic and family-related factors (Houweling et al., 2022; Mahadevan & Fan, 2021). Supporting this perspective, Karaoğlu et al. (2024), using data from the Turkey Demographic and Health Survey with a sample of 1,071 mother-child dyads, reported that maternal education was positively associated with mothers' evaluations of their children's psychosocial status, with higher scores observed among children of mothers who had at least a high school education.

Research on maternal age and family dynamics is widespread. However, findings regarding maternal age's impact on specific aspects, such as family climate, intra-family relationality, and cognitive cohesion are mixed. Some studies are consistent with the current results, reporting lower levels of intra-family relationality, cognitive cohesion, and positive family climate among older mothers (Bayram & Ergin, 2024; Sher-Censor & Mizrahi-Zinman, 2020). However, the present study did not assess factors that may explain this association.

Some studies have discussed maternal sensitivity and parent-child engagement as factors related to family interaction quality (Ispa et al., 2017). However, maternal sensitivity and parent-child engagement were not directly assessed in the present study and therefore cannot explain the observed relationship between maternal age and family climate.

On the other hand, Kalus and Tukaj (2019) suggest a more complex picture. Their findings indicate that younger mothers may face greater challenges and experience more complicated family dynamics compared to older mothers. This could affect intra-family relationality and family climate differently.

Children's psychosocial risk appears to be more closely connected with the emotional and relational aspects of the family environment than with structural or authority-based dimensions. In contrast, psychosocial risk does not seem to be meaningfully related to intergenerational authority or cognitive cohesion. These patterns suggest that children's psychosocial difficulties may be more closely associated with the emotional and relational dimensions of family functioning than with hierarchical or authority-based structures. Previous research similarly indicates that children's psychosocial challenges are often accompanied by increased family conflict and elevated parental stress levels (Wannapaschaiyong et al., 2024). Previous research has linked children's psychosocial difficulties with parental stress and challenges in family relationships (Tso et al., 2020). Furthermore, insufficient parental support has been reported to be associated with weaker family relationships and lower emotional bonding (Wannapaschaiyong et al., 2024). Taken together, these findings suggest that children's psychosocial risks and family relational processes may be interconnected within the broader family system.

Conclusion and Recommendations

Overall, the findings indicate that children's psychosocial status is associated with selected aspects of family climate, particularly intra-family relationality. Perceived socioeconomic status, maternal employment, maternal education, family size, and maternal age were also associated with family climate or children's psychosocial status. Given the cross-sectional correlational design of the study, these findings reflect associations between variables and should not be considered evidence of causal relationships.

These findings suggest that preschool attendance among children aged 4–6 may be associated not only with developmental and educational indicators but also with more positive family interaction patterns. Therefore, it is recommended that preschool institutions be supported by national and local government initiatives. Expanding access to early childhood education, especially in socioeconomically disadvantaged regions, is also advised. Future family-centered support programs may consider the needs of families with lower socioeconomic resources, lower parental education, or multiple children. These could include family counseling, parent education, and access to social support services.

The relationship between family climate and children's psychosocial well-being is of particular importance. Patterns of communication, modes of interaction, intergenerational respect-based relationships, and shared approaches to life events among family members appear to be important components of family climate and may be associated with children's psychosocial well-being. These findings highlight the importance of considering family relational processes in preventive and supportive services for preschool children and their families. Additionally, in line with the study's findings, promoting women's employment and arranging maternal working conditions in a family-sensitive manner is strongly recommended.

This study contributes to the understanding of how psychosocial development during early childhood relates to the quality of intrafamilial relationships and overall family climate. To further advance the field, future research should consider employing diverse research designs, incorporating in-depth qualitative analyses, targeting culturally varied populations, and including paternal involvement as a significant factor.

The present study has several limitations. First, the study was conducted with 178 mothers who met the inclusion criteria and voluntarily agreed to participate, and the participants were selected through convenience sampling. Therefore, the findings should be interpreted with caution in terms of generalizability. Second, the data were obtained only from mothers and were based on self-report measures, which may have introduced response bias. Since fathers were not included as informants, paternal educational level, employment status, and fathers' perceptions of family climate and children's psychosocial status could not be evaluated. In addition, the findings are limited to the characteristics measured by the Psychosocial Status Assessment Scale for Children Aged 3–6 and the Family Climate Scale. Therefore, although the overall sample size was considered sufficient for the planned analyses, the statistical power for detecting differences in some subgroup comparisons may have been limited. In addition, the number of participants varied across demographic subgroups, and some groups had unequal or relatively small sample sizes. In particular, the final sample did not include three-year-old children, the number of four-year-old children was limited, and more than half of the sample consisted of six-year-old children. Therefore, although the overall sample size was considered sufficient for the planned

analyses, the findings should be interpreted cautiously in terms of representing the entire preschool age range.

Declaration of Interests | Çıkar Çatışması

The authors declare that there is no conflict of interest. | Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Author Contributions | Yazar Katkıları

Concept - KBA, HMA; Design - KBA, HMA; Literature review - KBA, HMA; Data collection - KBA, HMA; Statistical analysis - KBA; Writing - KBA, HMA; Critical review - KBA, HMA, AY | Fikir - KBA, HMA; Tasarım - KBA, HMA; Literatür taraması - KBA, HMA; Veri toplanması - KBA, HMA; Analiz - KBA; Makaleyi yazan - KBA, HMA; Eleştirel inceleme - KBA, HMA, AY

Data Sharing Statement | Veri Paylaşım Beyanı

Data supporting the findings of this study are available from the corresponding author upon reasonable request. | Bu çalışmanın bulgularını destekleyen veriler, makul bir talep üzerine sorumlu yazardan temin edilebilir.

Informed Consent | Bilgilendirilmiş Onam

Written informed consent was obtained from all participants before participation. Participants were assured that their responses would remain confidential and would be used solely for research purposes. No identifying personal information was collected, and all data were anonymized prior to analysis. | Tüm katılımcılardan yazılı bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Katılımcılara, verdikleri yanıtların gizli kalacağı ve yalnızca araştırma amaçlı kullanılacağı konusunda güvence verilmiştir. Kimlik bilgisi niteliğinde hiçbir kişisel bilgi toplanmamış ve tüm veriler analizden önce anonimleştirilmiştir.

Acknowledgments | Teşekkür

We sincerely thank all the volunteer mothers who participated in this study. | Bu çalışmaya katılan tüm gönüllü annelere içtenlikle teşekkür ederiz.

Ethical Approval | Etik Kurul Onayı

This study was approved by the Social Sciences Ethics Committee of Istanbul Medipol University on August 14, 2023, with decision number 103 (Approval No: E-43037191-604.01.01-47945). | Bu çalışma, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu tarafından 14. 08.2023 tarih ve 103 sayılı kararı ile onaylanmıştır (Onay No: E-43037191-604.01.01-47945).

Declaration of AI | Yapay Zekâ Beyanı

The authors declare that artificial intelligence tools were used solely for language grammar and style editing, academic language improvement, and translation of the article. No AI tools were used for the generation, analysis, or interpretation of the scientific content. The author takes full responsibility for the accuracy and integrity of the work. | Yazarlar, yapay zekâ araçlarının yalnızca dilbilgisi ve üslup düzeltmeleri, akademik dilin iyileştirilmesi ve makalenin çevirisi için kullanıldığını beyan eder. Yapay zekâ araçları, bilimsel içeriğin oluşturulması, analizi veya yorumlanması amacıyla kullanılmamıştır. Yazarlar, çalışmanın doğruluğu ve bütünlüğü konusunda tüm sorumluluğu üstlenmektedir.

Publisher's Note | Yayıncı Notu

All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors

and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher. | Bu makalede ifade edilen tüm görüşler yalnızca yazara aittir ve yazarın bağlı olduğu kuruluşların, yayıncının, editörlerin veya hakemlerin görüşlerini temsil etmeyebilir. Bu makalede değerlendirilen herhangi bir ürün veya üreticisi tarafından ileri sürülen iddialar, yayıncı tarafından garanti edilmez veya onaylanmaz.

References

- Ansari, A., & Gershoff, E. T. (2016). Parent involvement in Head Start and children's development: Indirect effects through parenting. *Journal of Marriage and Family*, 78(2), 562–579. <https://doi.org/10.1111/jomf.12266>
- Ar, Ö. F., Şen, M., & Melekoğlu, M. (2022). Erken çocuklukta özel eğitimde ailenin rolü. *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(2), 637–646. <https://doi.org/10.24315/tred.916749>
- Ardıç, T., & Selvi, Ö. (2022). Teknoloji bağımlılığı ve aile içi iletişim ilişkisi üzerine teorik ve uygulamalı bir çalışma. *Middle Black Sea Journal of Communication Studies*, 7(2), 241–254. <https://doi.org/10.56202/mbsjcs.1194419>
- Arslan, A., & Ulaş, A.H. (2022). Değer odaklı aile eğitim programının anne babalık becerilerine, aile iklimine ve değer odaklı yaşama etkisi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi (IJONASS)*. <https://doi.org/10.38015/sbyy.1097582>
- Aslan, B.Ö.E. (2024). Teknolojik gelişmeler bağlamında kuşak çatışması: bir derleme çalışması. *Van İnsani ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (7), 114–129. <https://doi.org/10.62068/visbid.1458630>
- Bayram, A. & Ergin, F. (2024). Farklı kuşaklardan anneye sahip bireylerin aile iklimleri ile çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anatolian Journal of Health Research*, 5(3), 204–210. <https://doi.org/10.61534/anatoljhr.1480223>
- Bierman, K. L., Heinrichs, B. S., Welsh, J. A., Nix, R. L., & Gest, S. D. (2023). Preschool programs that help families promote child social-emotional school readiness: Promising new strategies. *Prevention Science*, 24, 865–876. <https://doi.org/10.1007/s11121-023-01532-z>
- Bird, L., Sacker, A., & McMunn, A. (2020). Relationship satisfaction and concordance in attitudes to maternal employment in british couples with young children. *Journal of Social and Personal Relationships*, 37(7), 2184–2204. <https://doi.org/10.1177/0265407520919987>
- Borualogo, I. S., Varela, J. J., & Tezanos-Pinto, P. D. (2024). Sibling and school bullying victimization and its relation with children's subjective well-being in indonesia: the protective role of family and school climate. *Journal of Interpersonal Violence*, 40(5-6), 1433–1458. <https://doi.org/10.1177/08862605241259412>
- Boyacı, M., & Özhan, M. B. (2018). The role of hope and family relations of school burnout among secondary school students: A structural equation modeling. *TED Eğitim ve Bilim*. <https://doi.org/10.15390/eb.2018.7536>
- Bradley, R.H. and Corwyn, R.F. (2002). Socioeconomic status and child development. *Annual Review of Psychology*, 53(1), 371–399. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.53.100901.135233>
- Brooks-Gunn, J., Han, W.-J., & Waldfogel, J. (2010). First-year maternal employment and child development in the first seven years. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 75(2), 1–147. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5834.2010.00562.x>
- Cohen, F., & Anders, Y. (2019). Family involvement in early childhood education and care and its effects on the social-emotional and language skills of 3-year-old children. *School Effectiveness and School Improvement*, 31(1), 125–142. <https://doi.org/10.1080/09243453.2019.1646293>
- Elmaoğlu, E., & Özdemir, S. (2023). The relationship between the parents' attitudes on raising children with children aged 3–6 and the psychosocial status of the child: Cross-section study. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 15(1), 64–71. <https://doi.org/10.5336/nurses.2022-91337>
- Esandi, N., Nolan, M., Canga-Armayor, N., Pardavila-Belio, M. I., & Canga, A. (2021). Family dynamics and the Alzheimer's disease experience. *Journal of Family Nursing*, 27(2), 124–135. <https://doi.org/10.1177/1074840720986611>
- Fiori, F. (2020). Maternal employment and the well-being of children living with a lone mother in Scotland. *Demographic Research*, 43, 1685–1738. <https://doi.org/10.4054/DemRes.2020.43.57>
- Gönül, B., Işık-Baş, H., & Şahin-Acar, B. (2018). Aile İklimi Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(50), 165–200.
- Güveli, A. (2019). 2.000 aile araştırması: Bazı sonuçlar ve gelecek araştırmalar için potansiyeli. *Journal of Economy Culture and Society*, (60), 87–104. <https://doi.org/10.26650/jecs2019-0041>
- Hadley, W., McWhirter, A.C., Franz, D., Bogner, J.,

- Barker, D., Rizzo, C. J., ... & Houck, C. (2024). The moderating role of poverty on parenting, family climate, and early adolescent emotion regulation. *The Journal of Early Adolescence*, 45(3), 341-365. <https://doi.org/10.1177/02724316241249486>
- Halisdemir, D., & Nazlı, S. (2023). Boşanmaya uyum programının velayeti* üstlenmiş anne ve çocuklarının boşanmaya uyum, psikolojik sağlık ve aile yaşam doyumlarına etkisi. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 6(1), 1-36. <https://doi.org/10.58434/apdad.1273362a>
- Houweling, T.A.J., Oude Groeniger, J., Jansen, P.W., van Lier, P.A.C., Horoz, N., Serra Buil, M., & van Lenthe, F.J. (2022). Trajectories of socioeconomic inequality in early child development: a cohort analysis. *International Journal for Equity in Health*, 21(1). <https://doi.org/10.1186/s12939-022-01675-8>
- Huerta, M. C., Adema, W., Baxter, J., Corak, M., Deding, M., Gray, M. C., Han, W.-J., & Waldfogel, J. (2011). *Early maternal employment and child development in five OECD countries* (OECD Social, Employment and Migration Working Papers No. 118). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/5kg5dlmtxvh-en>
- Ispa, J.M., Su-Russell, C., Palermo, F., & Carlo, G. (2017). The interplay of maternal sensitivity and toddler engagement of mother in predicting self-regulation.. *Developmental Psychology*, 53(3), 425-435. <https://doi.org/10.1037/dev0000267>
- Kabasakal, Z., & Aktaş, A. R. (2021). Covid-19 pandemi sürecinde bireylerin sosyal destek ve aile iklimi algılarının incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(1), 145-157. <https://doi.org/10.51460/baebd.910925>
- Kalus, A. and Tukaj, M. (2019). Teenage motherhood and the evaluation of relationships in the family of origin in mothers in their early adulthood. *Health Psychology Report*, 7(2), 103-112. <https://doi.org/10.5114/hpr.2019.85658>
- Karaoğlu, D., Dayıoğlu, M., Saracoğlu, D.Ş., & Sağır, S. (2024). Unlevel Playing Field: Socioeconomic Determinants of Early Childhood Development in Türkiye. *Child Indicators Research*. <https://doi.org/10.1007/s12187-024-10139-0>
- Klein-Tasman, B.P., & Lee, K. (2017). Problem behaviour and psychosocial functioning in young children with Williams syndrome: Parent and teacher perspectives. *Journal of Intellectual Disability Research*, 61, 853-865.
- Kutlu, A. & Kundak, S. (2016). Family functioning, psychopathology and quality of life in children and adolescents with alopecia areata. *Journal of Dr. Behcet Uz Children's Hospital*. <https://doi.org/10.5222/buchd.2016.135>
- Lo Bue, M. C., Perova, E., & Reynolds, S. (2023). *Maternal work and children's development: Examining 20 years of evidence* (Policy Research Working Paper No. 10305). World Bank. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-10305>
- Luo, J., Grieken, A. v., Kruizinga, I., & Raat, H. (2023). Longitudinal associations between socioeconomic status and psychosocial problems in preschool children. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 33(4), 1029-1038. <https://doi.org/10.1007/s00787-023-02217-5>
- Mahadevan, R., & Fan, S. (2021). Differential Effects of Parents' Education on Adolescent Well-being Outcomes. *Child Indicators Research*, 14(6), 2495-2516. <https://doi.org/10.1007/S12187-021-09856-7>
- Metin, N., Aral, N., Baran, G., Turan, F.F., Akoğlu, G., Elibol, F. (2023) *Çocuk Gelişimi Terimler Sözlüğü*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Nair, M., Ariana, P., & Webster, P. (2014). Impact of mothers' employment on infant feeding and care: a qualitative study of the experiences of mothers employed through the mahatma gandhi national rural employment guarantee act. *BMJ Open*, 4(4), e004434. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2013-004434>
- Neal, J.W., Brutzman, B., & Durbin, C.E. (2021). The role of full- and half-day preschool attendance in the formation of children's social networks.. <https://doi.org/10.31234/osf.io/mkt8z>
- Niermann, C., Gerards, S.M.P.L., & Kremers, S. (2018). Conceptualizing family influences on children's energy balance-related behaviors: levels of interacting family environmental subsystems (the lifes framework). *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(12), 2714. <https://doi.org/10.3390/ijerph15122714>
- Pilarz, A. R., Ansari, A., & Reardon, S. F. (2024). Family engagement practices and children's attendance and early learning skills in preschool. *Children and Youth Services Review*, 161, Article 107647. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2024.107647>
- Şan, E.G., & Altay, N. (2021). 3-6 yaş çocuklar için psikososyal durum değerlendirme ölçeği-ebeveyn formunun geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 12(2), 132-139. <https://doi.org/10.14744/phd.2021.70037>

- Sarı, T.Z., Can, Y., & Polat, S. (2022). Intergenerational relationship quality in terms of lifelong learning: the effect of family climate on the quality of intergenerational relationship. *International Journal on Lifelong Education and Leadership*, 8(1), 22-35. <https://doi.org/10.25233/ijlel.1082768>
- Semerçi, M., Bayram, M.N., & Koçak, O. (2023). Genç yetişkinlerin aile aidiyeti ve sosyal medya bağımlılığı ilişkisinde yalnızlığın aracı rolü. *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 4(3), 273–288. <https://doi.org/10.52108/2757-5942.4.3.4>
- Sher-Censor, E. and Mizrahi-Zinman, A. (2020). Mothers' narratives on their immigration experiences: associations with maternal relatedness and adolescent adjustment. *Journal of Research on Adolescence*, 31(2), 351-367. <https://doi.org/10.1111/jora.12601>
- Sheridan, S. M., Knoche, L. L., Edwards, C. P., Bovaird, J. A., & Kupzyk, K. A. (2010). Parent engagement and school readiness: Effects of the Getting Ready intervention on preschool children's social-emotional competencies. *Early Education and Development*, 21(1), 125–156. <https://doi.org/10.1080/10409280902783517>
- Şirin, E., & Çelikkıran, A.T. (2021). Investigation of the effects of entrepreneurship-oriented STEM activities on 7th grade students' entrepreneurship skills and perceptions. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 50(2), 1263–1304. <https://doi.org/10.14812/cuefd.858527>
- Sorhagen, N., Keiffer, J.N., & Weinraub, M. (2019). Intergenerational transmission of maternal employment moderated by recollections of early maternal availability. *Developmental Psychology*, 55(7), 1537-1547. <https://doi.org/10.1037/dev0000743>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson.
- Toran, M., & Özgen, Z. (2018). Family involvement in preschool education: What do teachers think and do? *Journal of Qualitative Research in Education*, 6(3), 1–17. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.6c3s11m>
- Vasireddy, N., Koilada, P., Gottumukkula, V., & Sathi, V. (2023). A cross-sectional observational study to estimate the psychosocial adjustment in patients with schizophrenia. *Archives of Mental Health*. https://doi.org/10.4103/amh.amh_53_23
- Wannapaschaiyong, P., Penphattarakul, A., Rojmahamongkol, P., & Sutthritpongsa, S. (2024). Sleep habits and behavioral problems in preschool-aged children with adhd. *Siriraj Medical Journal*, 76(3), 116-124. <https://doi.org/10.33192/smj.v76i3.267462>
- Xu, Y., Meng, Y., Dong, X., Wang, S., & Yu, L. (2024). Relationship between family socioeconomic status and toddlers' social-emotional development: the mediation effects of home rearing environment. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-4725276/v1>

Kronik Endokrin Disfonksiyonun Perinatal Sonuçları: Hipotiroidi ve Oligohidramniyoslu Bir Gebenin Olgu Sunumu*

Perinatal Outcomes of Chronic Endocrine Dysfunction: A Case Presentation of a Pregnant Woman with Hypothyroidism and Oligohydramnios

Döndü ŞANLITÜRK^{ID}, Özlem SEYMEN^{ID}, Hatice DURSUN^{ID}

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Erbaa Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik, Tokat, Türkiye

ÖZET

Hipotiroidi, tiroid hormonlarının yetersizliği ya da hedef dokulara etkisizliği sonucu gelişen, gebelik sürecini hem maternal hem fetal açıdan etkileyebilen önemli bir endokrin bozukluktur. Gebelikte görülen fizyolojik değişikliklerin hipotiroidi bulgularıyla benzerlik göstermesi tanı ve taramayı güçleştirmekte; bu durum komplikasyon riskini artırmaktadır. Tiroid disfonksiyonları, gebelikte diyabetten sonra en sık görülen endokrin sorunlar arasında yer almakta olup, kontrolsüz hipotiroidi gebelik hipertansiyonu, preeklampsi, anemi, intrauterin büyüme geriliği ve erken doğum gibi olumsuz sonuçlarla ilişkilendirilmektedir. Oligohidramniyos ise gebelik haftasına göre azalmış amniyotik sıvı hacmiyle karakterize olup, artmış perinatal morbidite ile bağlantılıdır ve çoğu zaman multifaktöriyel bir etiyolojiye sahiptir. Bu olguda, gebelik öncesi primer hipotiroidi tanısı bulunan 28 yaşındaki 38 haftalık gebe, amniyotik sıvı indeksinin 4.5 cm ölçülmesi üzerine oligohidramniyos tanısıyla izleme alınmıştır. Tiroid hormon düzeylerindeki değişiklikler doğrultusunda levotiroksin tedavisi trimesterlere göre düzenlenmiş; vital bulguları stabil olan hastada pretibial ödem, fetal hareketlerde azalma, dispne, uyku bölünmesi, iştahsızlık ve fetüse zarar gelmesine yönelik anksiyete belirlenmiştir. Hastanın gereksinimleri doğrultusunda sıvı dengesi, solunum, anksiyete, uyku, beslenme ve bilgi eksikliğine yönelik hemşirelik tanıları konulmuş ve uygun bakım girişimleri planlanarak uygulanmıştır. Gebelik 39. haftada sezaryen ile sonlandırılmış, anne ve yenidoğan stabil izlenmiş ve taburculuk öncesi evde bakım ile ilaç kullanımına yönelik eğitim verilmiştir. Sunulan olgu, prekonsepsiyonel dönemde var olan hipotiroidinin gebelik süresince etkin izlenmemesinin oligohidramniyos gibi obstetrik komplikasyonlara zemin hazırlayabileceğini göstermekte; multidisipliner yaklaşım ve bütüncül hemşirelik bakımının maternal ve fetal sonuçların iyileştirilmesinde kritik rol oynadığını vurgulamaktadır. Bu olgu, gebelik öncesi hipotiroidi tanısı olan bir hastada gebelik sürecinde gelişen oligohidramniyosu kavram haritasıyla sunmayı amaçlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Hipotiroidi, oligohidramniyos, gebelik, hemşirelik bakımı, olgu sunumu

ABSTRACT

Hypothyroidism is a significant endocrine disorder resulting from insufficient thyroid hormones or their ineffectiveness in target tissues, and it can affect both the mother and the foetus during pregnancy. The similarity between the physiological changes seen in pregnancy and the symptoms of hypothyroidism complicates diagnosis and screening, thereby increasing the risk of complications. Thyroid dysfunction is among the most common endocrine problems during pregnancy after diabetes, and uncontrolled hypothyroidism is associated with adverse outcomes such as pregnancy-induced hypertension, pre-eclampsia, anaemia, intrauterine growth restriction, and preterm birth. Oligohydramnios is characterised by a reduced amniotic fluid volume relative to gestational age and is often associated with increased perinatal morbidity, which has a multifactorial aetiology. In this case, a 28-year-old woman at 38 weeks of gestation, who had been diagnosed with primary hypothyroidism prior to pregnancy, was followed up with a diagnosis of oligohydramnios after an amniotic fluid index of 4.5 cm was measured. Levothyroxine treatment was adjusted according to changes in thyroid hormone levels during each trimester; the patient's vital signs were stable, but pretibial oedema, decreased foetal movements, dyspnoea, sleep disturbance, loss of appetite, and concern for foetal harm were observed. Nursing diagnoses related to fluid balance, respiration, anxiety, sleep, nutrition, and lack of information were made according to the patient's needs, and appropriate nursing interventions were planned and implemented. The pregnancy was terminated by caesarean section at 39 weeks, the mother and newborn were monitored and found to be stable, and education on home care and medication use was provided before discharge. This case demonstrates that failure to actively monitor pre-existing hypothyroidism during the pre-pregnancy period may predispose to obstetric complications such as oligohydramnios; it emphasises the critical role of a multidisciplinary approach and holistic nursing care in improving maternal and foetal outcomes. This case aims to present a concept map of oligohydramnios developing during pregnancy in a patient diagnosed with pre-pregnancy hypothyroidism.

Keywords: Hypothyroidism, oligohydramnios, pregnancy, nursing care, case presentation

*Bu çalışma 14 Kasım 2025 tarihinde Ankara ilinde düzenlenen Lokman Hekim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi 1. öğrenci kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Sorumlu yazar/Corresponding author: Özlem SEYMEN

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Erbaa Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik, Tokat, Türkiye

E-mail: kayabasiozlem@hotmail.com

ROR ID:ror.org/01rpe9k96

Geliş Tarihi(Received): 19.02.2026 **Kabul Tarihi(Accepted):** 01.08.2026 **Yayın Tarihi(Published):** 31.08.2026

Atıf bilgisi/To cite:

Şanlıtürk, D., Seymen, Ö., & Dursun, H. (2026). Kronik Endokrin Disfonksiyonun Perinatal Sonuçları: Hipotiroidi ve Oligohidramniyoslu Bir Gebenin Olgu Sunumu. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(2), 100-106. <https://doi.org/10.46971/ausbid.1886962>

Dergimizde CC-BY-NC-ND lisansı kullanılmakta ve yayımlanan makalelerin telif hakkı yazarlara, ticari kullanım hakkı ise dergimize aittir.

The journal operates under the CC BY-NC-ND license. Authors retain the copyright of their published articles, while the rights for commercial use are reserved by the journal.

Giriş

Riskli gebelikler; anne, fetüs veya yenidoğanın sağlığını olumsuz etkileyebilecek mevcut ya da gebelik sırasında gelişen tıbbi, obstetrik veya fetal durumların eşlik ettiği gebelikler olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde maternal ve perinatal morbidite ile mortalitenin önemli nedenleri arasında yer alan riskli gebelikler, anne ve fetüs sağlığının korunması açısından yakından izlem ve uygun bakım gerektirmektedir. Gebelikte görülen endokrin bozukluklar da riskli gebelik nedenleri arasında yer almakta olup, maternal ve fetal sonuçlar üzerinde önemli etkiler oluşturmaktadır (Khawale ve ark., 2024; Tingi ve ark., 2016).

Hipotiroidi, temel olarak vücutta tiroid hormonlarının yetersizliği, nadiren de hedef dokulara etki edememesi nedeniyle meydana gelen endokrin bir bozukluktur (Bakır & Şahin, 2019). Tiroid hormonları metabolizmanın devamı için büyük önem taşıdığından, yetersizliği durumunda vücuttaki pek çok sistem etkilenmekte ve hastalığın düzeyine göre şiddeti değişebilen bulgular meydana gelmektedir (Bakır & Şahin, 2019). Hipotiroidizmin belirtileri genellikle yorgunluk, kilo alımı, soğuk intoleransı, konstipasyon, kuru cilt, saç dökülmesi ve adet düzensizlikleri şeklindedir. Gebelik sırasındaki fizyolojik değişiklikler, kilo alımı, yorgunluk, saç dökülmesi gibi birçok semptomun her iki durumda da ortak olması nedeniyle gebelikteki hipotiroidizmin tespitini ve taramasını zorlaştırmaktadır (Gupta ve ark., 2021).

Gebelik sırasında tiroid disfonksiyonu, diyabetten sonra ikinci en yaygın endokrin disfonksiyondur ve gebeliklerin %3'ünden fazlası bundan etkilenmektedir (Tingi ve ark., 2016). Hindistan'da 705 gebenin incelendiği bir çalışmada gebelerin %13.9'unda tiroid fonksiyon bozukluğu olduğu, bunların %12.76'sını hipotiroidi, %1.13'ünü ise hipertiroidi olduğu raporlanmıştır (Korde ve ark., 2018). Khawale ve arkadaşlarının (2024) yakın zamandaki çalışmasında ise gebelerde hipotiroidi prevalansı %11.14 olarak bildirilmiştir.

Gebeliğin fizyolojik değişiklikleri de tiroid fonksiyonunu önemli ölçüde değiştirmektedir. Gebelik, anne tiroid bezine ek fizyolojik stres yükleyerek anne ve bebek üzerinde çeşitli sorunların yaşanmasına neden olmaktadır (Korde ve ark., 2018; Khawale ve ark., 2024). Gebelik hipertansiyonu, preeklampsi ve anemi gibi maternal komplikasyonların yanı sıra intrauterin büyüme geriliği, düşük doğum ağırlığı ve erken doğum gibi fetal komplikasyonlar gebelikteki hipotiroidinin

olumsuz sonuçları arasında yer almaktadır (Khawale ve ark., 2024).

Gebelik öncesinden tanımlı hipotiroidi durumunda, gebelik boyunca levotiroksin tedavisiyle Tiroid Stimulan Hormon (TSH) ve serbest tiroksin (T4) seviyelerinin trimester spesifik referans aralıklarında tutulması gerekmektedir; bu sayede maternal komplikasyonların yanı sıra fetal büyüme geriliği ve amniyotik sıvı volümü anomalileri gibi olumsuz sonuçların azaltılabileceği bildirilmiştir. Bunun yanında aşırı tedavinin de fetal gelişim üzerinde olumsuz etkileri olabileceğine de dikkat çekilmiştir (Tena Vivó ve ark., 2025).

Oligohidramniyos, gebelik yaşına göre azalmış amniyotik sıvı hacmi olarak tanımlanmakta olup en yaygın olarak amniyotik sıvı indeksinin (AFI) 5 cm'nin altında veya tek en derin cebin 2 cm'nin altında olması şeklinde değerlendirilmektedir (Zilberman Sharon ve ark., 2022). Yenidoğan morbidite oranlarında artışla ilişkili olan oligohidramniyos, amniyotik sıvı hacmini düzenleyen mekanizmaların bozulması sonucu gelişmektedir. Çoğu durumda bu durum fetal idrar çıkışının azalması, uteroplasental yetmezlik veya membran rüptürüne bağlı amniyotik sıvı kaybından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte, vakaların önemli bir kısmında etiyoloji belirlenememektedir (Bynarowicz ve ark., 2025). İkinci trimesterde oligohidramniyos tanısı alan gebelerin yaklaşık %50'sinde konjenital anomaliler saptanmaktadır (Bynarowicz ve ark., 2025).

Hipotiroidinin gebelikte düşük, preeklampsi, erken doğum ve intrauterin büyüme geriliği gibi olumsuz maternal ve fetal sonuçlarla ilişkili olduğu bilinmektedir (Khawale ve ark., 2024). Ayrıca tiroid hormon düzeylerinin gebelik boyunca uygun aralıklarda tutulmasının fetal büyüme ve amniyotik sıvı volümüne ilişkin olumsuz sonuçların azaltılmasında önemli olduğu bildirilmektedir (Tena Vivó ve ark., 2025). Bu nedenle gebelik öncesi hipotiroidi tanısı bulunan kadınların gebelik süresince yakından izlenmesi önem taşımaktadır.

Gebelik öncesi hipotiroidi tanısı bulunan ve gebelik sürecinde oligohidramniyos gelişen olgularda, hemşirelik bakımının kavram haritası temelinde bütüncül olarak ele alındığı olgu sunumları literatürde sınırlı sayıdadır. Bu olgu, gebelik öncesi hipotiroidi tanısı olan bir hastada gebelik sürecinde gelişen oligohidramniyosu kavram haritasıyla sunmayı amaçlamıştır.

Olgu Sunumu

Gebelik öncesinde primer hipotiroidi tanısı bulunan 28 yaşındaki G2P1 gebe H.B., 15 yaşından itibaren levotiroksin tedavisi ile izlenmektedir. Ailesinde bilinen kronik hastalık öyküsü bulunmamaktadır. Gebeliğin erken döneminde yapılan değerlendirmede TSH düzeyi 7,2 µIU/mL, serbest T4 düzeyi ise 0,68 ng/dL olarak saptanmıştır. İkinci trimesterde TSH düzeyinin 7,3 µIU/mL olarak belirlenmesi üzerine levotiroksin dozu yeniden düzenlenmiştir. Gebeliğin 30. haftasında gerçekleştirilen ultrasonografik değerlendirmede amniyotik sıvı indeksi (AFI) 4,5 cm olarak ölçülmüş, AFI değerinin oligohidramniyos tanı eşiği (≤ 5 cm) ile uyumlu olması nedeniyle oligohidramniyos tanısı konulmuştur. Fetal Doppler incelemesinde hafif direnç artışı saptanmış ve fetal biyometrinin gebelik haftasına göre alt sınırdaki olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular doğrultusunda olgu, maternal ve fetal durumunun yakından değerlendirilmesi amacıyla yakın obstetrik izleme alınmış ve antenatal kontrolleri sürdürülmüştür. Gebeliğin 38. haftasında bebek hareketlerinde azalma yakınmasıyla kontrol amacıyla başvuran olguda yapılan ultrasonografik değerlendirme değerlendirmede oligohidramniyosun devam ettiği belirlenmiş ve kadın doğum servisine yatırılarak izleme alınmıştır. Olgu, 20.10.2025–24.10.2025 tarihleri arasında serviste izlenmiş, bakım süresince veriler hasta dosyası incelemesi, fizik değerlendirme ve yüz yüze görüşmeler yoluyla toplanmıştır.

Servise yatışında vital bulguları şu şekildedir:

Kan basıncı: 110/70 mmHg

Nabız: 86 atım/dk

Solunum sayısı: 20/dk

Vücut ısı: 36.7°C

SpO₂: %98

Anne adayı bebeğin hareketlerinde azalma hissettiğini, ilaçlarını düzenli kullandığını ancak 30. gebelik haftasında oligohidramniyos saptanmasının ardından bebeğinin sağlığına ilişkin endişelerinin arttığını ifade etmiştir. Gebeliğin ilk haftalarında şiddetli bulantı ve kusma yaşadığını, halen iştahsızlığının sürdüğünü belirtmiştir. Ayrıca dışkılama sıklığının 2–3 günde bir olduğunu, zaman zaman nefes darlığı ve uyku bölünmeleri yaşadığını ifade etmiştir. Fizik muayenede pretibial bölgede +1 ödem saptanmıştır. Olguya ait

sorunların birbirleriyle ilişkileri ile hemşirelik tanılarının yer aldığı kavram haritası Şekil 1’de sunulmuştur.

Elde edilen veriler doğrultusunda gebeye aşağıdaki hemşirelik tanıları konulmuştur:

- Sıvı volüm dengesizliği (fazla): ödem (pretibial bölge +1) ve tiroid fonksiyon bozukluğu ile ilişkili
- Solunum örüntüsünde bozulma riski: dispne ve sıvı retansiyonu ile ilişkili
- Korku: fetal hareketlerde azalma ve bebeğin sağlığına ilişkin endişelerle ilişkili
- Anksiyete: hipotiroidi hastalık sürecine ve fetal komplikasyon riskine bağlı belirsizlikle ilişkili
- Konstipasyon: azalmış sıvı alımı ve iştahsızlıkla ilişkili
- Uyku örüntüsünde rahatsızlık: gece sık idrara çıkma ve solunum güçlüğü ile ilişkili
- Konforda bozulma: fiziksel rahatsızlık, dispne ve uykusuzlukla ilişkili
- Beslenmede dengesizlik: vücut gereksiniminden az beslenme, bulantı ve iştahsızlıkla ilişkili
- Yorgunluk: uykunun bölünmesi ve solunum güçlüğü ile ilişkili
- Bilgi eksikliği: gebelikte hipotiroidi ve tedavi süreci hakkında yetersiz bilgiyle ilişkili
- Etkin olmayan baş etme: gebelik sürecine ve fetal risklere yönelik aşırı kaygı ile ilişkili

Ayrıca hastaya konulan hemşirelik tanılarına göre aşağıdaki girişimler uygulanmıştır:

- Hidrasyonun dengelenmesi ve ödemin kontrolü amacıyla sıvı aldığı çıkardığı takibi yapılmıştır.
- Solunum sıkıntısı olan hastaya yarı oturur pozisyon verilmiş, nefes egzersizleri öğretilmiş, dispne ataklarında destek sağlanmıştır.
- Gebeye gevşeme teknikleri öğretilmiş, korku ve anksiyeteyi azaltmaya yönelik duygusal destek verilmiştir.
- Uyku hijyeni eğitimi verilmiş, dinlenme süreleri düzenlenmiştir.
- Bulantıyı azaltacak beslenme önerileri verilmiş, az ve sık öğünler önerilmiştir.
- Konstipasyonun önlenmesi için sıvı ve lifli gıda tüketimi artırılmıştır.
- Tiroid hormon tedavisinin düzenli kullanımı ve kontrollerin aksatılmaması konusunda bilgilendirme yapılmıştır.

Veri Toplama

20.10.2025-24.10.2025 tarihleri arasında kadın doğum servisinde oligohidramniyos tanısı ile yatarak tedavi gören olgunun verileri yüz yüze görüşme yöntemi ile bakım verme süresi boyunca toplanmıştır.

Tartışma

Gebelik öncesinde tanı almış hipotiroidi olgularında tiroid fonksiyonlarının gebelik süresince düzenli ve yakın takip edilmesi, olası fetal komplikasyonların önlenmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu olgu, gebelik öncesi tanı almış hipotiroidinin eşlik ettiği gebeliklerde oligohidramniyos gelişimi açısından dikkatli klinik izlemin önemini ortaya koymaktadır.

Hipotiroidi, gebelikte sık karşılaşılan endokrin bozukluklardan biri olup maternal ve fetal komplikasyon riskini artırmaktadır. Bu komplikasyonlar arasında düşük, preeklampsi, erken doğum, düşük doğum ağırlığı ve oligohidramniyos gibi obstetrik sorunlar yer almaktadır (Khawale ve ark., 2024). Gebelikte ortaya çıkan endokrin bozuklukların fetal gelişim ve doğum sonuçları üzerinde önemli etkileri olabileceği belirtilmekte ve bu tür olgularda multidisipliner yaklaşımın önemi vurgulanmaktadır (Tingi vd., 2016). Bu bağlamda gebelik takibinin düzenli yapılması ve maternal ile fetal parametrelerin yakından izlenmesi gerekmektedir. American College of Obstetricians and Gynecologists (ACOG, 2020), her gebede tiroid hastalığı taramasını önermemekte; ancak anamnezinde tiroid hastalığı öyküsü veya ilişkili semptomlar bulunan gebelerde tiroid fonksiyonlarının değerlendirilmesini önermektedir. Buna karşın Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği, Türkiye'nin iyot eksikliği açısından riskli bir bölge olması ve tiroid hormon eksikliğinin gebelikte birçok olumsuz sonuca yol açabilmesi nedeniyle gebe kalmayı planlayan kadınlarda ve gebelerin ilk değerlendirilmesinde TSH ölçümü yapılmasını önermektedir (Aliyev ve ark., 2025).

Olguya özgü olarak, H.B. isimli hasta, 15 yaşından itibaren primer hipotiroidi tanısı ile levotiroksin tedavisi almakta olup, gebelik öncesi ve gebelik sürecinde tiroid hormon düzeyleri düzenli olarak takip edilmiştir. Gebeliğin erken döneminde TSH düzeyinin yüksek (7.2 µIU/mL) ve serbest T4 düzeyinin düşük (0,68 ng/dl) saptanması, tiroid hormon gereksiniminin arttığını göstermektedir. Bu durum, gebelikte tiroid hormonlarının fizyolojik olarak artan gereksinimiyle uyumludur (Kothari & Girling, 2008). İkinci trimesterde

de tiroid hormon düzeylerinde düzensizlik devam etmiş ve ilaç dozu yeniden ayarlanmıştır. Bu süreçte, hastanın düzenli kontrollerinin yapılması ve ilaç tedavisinin optimize edilmesi, maternal ve fetal komplikasyonların önlenmesi açısından önemlidir. Gebelik sürecinde tiroid hormon düzeylerine göre ilaç dozunun yeniden düzenlenmiş olması, hastanın gebelik izlemi sırasında tiroid fonksiyonlarının takip edildiğini göstermektedir.

Gebeliğin 30. haftasında yapılan ultrasonografide amniyotik sıvı indeksi 4.5 cm olarak ölçülmüş ve oligohidramniyos tanısı konmuştur. Gebeye oligohidramniyos nedeniyle yakın fetal izlem, hidrasyon ve yatak istirahati uygulanmıştır. Ancak literatürde, hidrasyonun oligohidramniyos üzerinde olumlu etkilerinden bahsedilirken yatak istirahati için güçlü kanıtlar bulunmamaktadır (Cicily ve ark., 2017; Zafar ve ark., 2020). Bu nedenle, olguda gözlenen klinik seyir literatürde bildirilen yaklaşımlarla uyumlu görünmekle birlikte hastanın hekim hemşire iş birliği içerisinde yakın takibi önemlidir.

Hasta gebeliğin 38. Haftasında bebek hareketlerinde azalma hissettiğini buna bağlı endişe duyduğunu ayrıca yorgunluk, iştahsızlık ve uykusuzluk sorunları olduğunu ifade etmiştir. Hastanın hipotiroidi öyküsü ve mevcut semptomları (yorgunluk, iştahsızlık, konstipasyon) literatürde hipotiroidinin gebelikte görülen nonspesifik semptomlarıyla örtüşmektedir (Araji ve ark., 2020). Olguya mevcut sorunlara yönelik konulan hemşirelik tanılarına göre hemşirelik girişimleri uygulanmıştır.

Hastanın ilk gebeliği normal doğum ile sonuçlanmış olup, bu gebeliğinde ise 39. haftada sezaryen ile doğum gerçekleşmiştir. Doğum sonrası yapılan kontrollerde, bebeğin doğum kilosunun gebelik haftasına uygun olduğu ve kan değerlerinde anormal bir bulgu saptanmadığı belirlenmiştir. Gebelikte doğum şeklinin maternal ve fetal risk faktörlerine göre belirlendiği ve bazı durumlarda sezaryen doğumun maternal ve fetal sağlığı korumak amacıyla tercih edilebildiği bilinmektedir. Ayrıca, doğum sonrası dönemde anne ve bebeğin yakın takibi, olası komplikasyonların erken saptanması açısından önemlidir. Bu kapsamda anneye evde bebek bakımı ile ilgili eğitim verilmiştir. Bu eğitimde, bebeğin beslenmesi, hijyen bakımı, göbek bakımı, uyku düzeni, emzirme teknikleri ve anne sütü ile beslenmenin önemi üzerinde durulmuştur. Bunun yanı sıra annenin kendi sağlığını koruması için yeterli dinlenme, dengeli beslenme ve ilaçlarını düzenli kullanmasının önemi vurgulanmıştır. Doğum sonrası dönemde hipotiroidi nedeniyle hem annenin hem de bebeğin tiroid hormon

düzeylerinin izlenmesinin gerekliliği ve zamanı hakkında da bilgilendirme yapılmıştır. Literatürde, doğum sonrası dönemde annelere verilen eğitimin, anne ve bebek sağlığının korunmasında önemli olduğu, hemşirelerin bu süreçte aktif rol alması gerektiği belirtilmiştir (McCarter ve ark., 2022). Bununla birlikte eğitim tek başına tüm riskleri ortadan kaldırmamaktadır; anne ve bebek sağlığının korunması için multidisipliner yaklaşım, düzenli izlem ve annenin özel sağlık durumu göz önünde bulundurularak bireyselleştirilmiş eğitimin verilmesi gerekmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu olgu, gebelik öncesi hipotiroidi tanısı bulunan kadınlarda gebelik süresince tiroid fonksiyonlarının düzenli izlenmesinin maternal ve fetal komplikasyonların önlenmesi açısından önemli olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, gebelik planlayan veya gebelik sürecinde olan kadınlarda tiroid fonksiyonlarının düzenli olarak değerlendirilmesi, ilaç tedavisinin uygun şekilde düzenlenmesi ve multidisipliner bir yaklaşımla izlenmesi önem taşımaktadır. Ayrıca maternal ve fetal parametrelerin yakından izlenmesi ile doğum sonrası dönemde anneye yönelik eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin sunulması, anne ve bebek sağlığının korunmasına katkı sağlayabilir.

Riskli gebeliklerin yönetiminde multidisipliner ekip içerisinde hemşirelerin erken değerlendirme, bireyselleştirilmiş bakım planı oluşturma, eğitim, danışmanlık ve yakın izleme yönelik rollerinin etkin biçimde yürütülmesi önem taşımaktadır. Ayrıca kavram haritası temelli hemşirelik bakım yaklaşımı, karmaşık klinik durumlarda bakımın sistematik olarak planlanmasını ve bütüncül bakımın sürdürülmesini kolaylaştırabilir.

Bu olgu sunumunun en önemli sınırlılığı, tek bir olguya dayanması nedeniyle bulgularının genellenebilir olmamasıdır. Ayrıca olgunun tek merkezde izlenmiş olması ve uzun dönem maternal ile neonatal sonuçların değerlendirilememiş olması çalışmanın diğer sınırlılıklarını oluşturmaktadır. Bununla birlikte, olgunun ayrıntılı biçimde sunulması ve hemşirelik bakım sürecinin sistematik olarak raporlanması, benzer klinik durumların yönetimine ilişkin farkındalık oluşturmada bakımından önem taşımaktadır.

Çıkar Çatışması | Declaration of Interests

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. The authors declare that there is no conflict of interest.

Yazar Katkıları | Author Contributions

Fikir – DŞ, ÖS, HD; Tasarım – ÖS, HD; Veri Toplanması ve/veya işlenmesi – DŞ, ÖS, HD; Analiz ve/veya yorum – DŞ, ÖS, HD; Literatür taraması – DŞ, ÖS, HD; Kaynaklar – DŞ, ÖS, HD; Makaleyi yazan – DŞ, ÖS; Eleştirel inceleme – DŞ, ÖS | Concept – DŞ, ÖS, HD; Design – ÖS, HD; Data Collection and/or Processing – DŞ, ÖS, HD; Analysis and/or Interpretation – DŞ, ÖS, HD; Literature Search – DŞ, ÖS; Resources – DŞ, ÖS, HD; Writing Manuscript – DŞ, ÖS; Critical Review – DŞ, ÖS.

Veri Paylaşım Beyanı | Data Sharing Statement

Bu çalışmanın bulgularını destekleyen veriler, makul bir talep üzerine sorumlu yazardan temin edilebilir. Data supporting the findings of this study are available from the corresponding author upon reasonable request.

Bilgilendirilmiş Onam | Informed Consent

Görüşme öncesinde hastaya çalışma hakkında bilgi verilmiş ve hastaya ilişkin özel bilgilerin gizliliğinin korunacağı belirtilmiştir. Bu olgunun yazımı için hastadan yazılı bilgilendirilmiş onam alınmıştır. | The patient was informed prior to the study and assured that the confidentiality of his or her personal information would be protected. Written informed consent was obtained from the patient for the reporting of this case.

Etik Kurul Beyanı | Ethical Approval of the Study

Bu çalışma bir olgu sunumu niteliğinde olup hastadan yazılı bilgilendirilmiş onam formu ile izin alınmıştır. | This study is a case report, and written informed consent was obtained from the patient.

Yapay Zekâ Beyanı | Declaration of AI

Yazarlar, yapay zekâ araçlarının dilbilgisi ve üslup düzenleme ve öz/abstract yazımı/çevirisi amacıyla kullanıldığını beyan eder. Yapay zekâ araçları, bilimsel içeriğin oluşturulması, analizi veya yorumlanması amacıyla kullanılmamıştır. Yazarlar, çalışmanın doğruluğu ve bütünlüğü konusunda tüm sorumluluğu üstlenmektedir. | The authors declare that they have used AI tools for grammar and style editing, as well as for writing and translating abstracts. No AI tools were used for the generation, analysis, or interpretation of the scientific content. The author takes full responsibility for the accuracy and integrity of the work.

Yayıncı Notu | Publisher's Note

Bu makalede ifade edilen tüm görüşler yalnızca yazarlara aittir ve yazarların bağlı olduğu kuruluşların, yayıncının, editörlerin veya hakemlerin görüşlerini temsil etmeyebilir. Bu makalede değerlendirilen herhangi bir ürün veya üreticisi tarafından ileri sürülen iddialar, yayıncı tarafından garanti edilmez veya onaylanmaz. | All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Kaynakça

- Aliyev, K., Akkuş, F., Doğru, Ş., Ezveci, H., & Gezginç, K. (2025). İlk trimester tiroid stimulan hormon değerlerine göre maternal, fetal ve perinatal sonuçlar: Retrospektif bir kohort çalışması. *Jinekoloji-Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi*, 22(1), 12-18. <https://doi.org/10.38136/jgon.1495381>
- American College of Obstetricians and Gynecologists' Committee on Practice Bulletins-Obstetrics. (2020). Thyroid Disease in Pregnancy: ACOG Practice Bulletin, Number 223. *Obstetrics and gynecology*, 135(6), e261–e274. <https://doi.org/10.1097/AOG.0000000000003893>
- Araji, S., Griffin, A., Dixon, L., Spencer, S. K., Peavie, C., & Wallace, K. (2020). An overview of maternal anxiety during pregnancy and the post-partum period. *Journal of Mental Health & Clinical Psychology*, 4(4). <https://doi.org/10.29245/2578-2959/2020/4.1221>
- Bakır, B., & Şahin, H. (2019). Hipotiroidi ve Beslenme. *ERÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 6(1), 59-72. <https://izlik.org/JA74FP95JT>
- Bynarowicz, T., Jenkins, S. M., & Shanks, A. L. (2025). Oligohydramnios. In *StatPearls*. StatPearls Publishing. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK562326/>
- Cicily, T. J., Sams, S., & Gopal, A. K. (2017). Effect of hydration therapy on oligohydramnios. *International Journal of Reproduction, Contraception, Obstetrics and Gynecology*, 6(5), 1800–1805. <https://doi.org/10.18203/2320-1770.ijrcog20171538>
- Gupta, P., Jain, M., Verma, V., & Gupta, N. K. (2021). The study of prevalence and pattern of thyroid disorder in pregnant women: A prospective study. *Cureus*, 13, e16457. <https://doi.org/10.7759/cureus.16457>
- Khawale, R., Kanetkar, S. R., & Patil, M. (2024). Impact of hypothyroidism in pregnancy on feto-maternal outcomes: A prospective observational study. *Cureus*, 16(11), e74494. <https://doi.org/10.7759/cureus.74494>
- Korde, V. R., Barse, S. P., & Barla, J. S. (2018). Prevalence of thyroid dysfunctions in pregnant women: A prospective study in a tertiary care hospital in Maharashtra, India. *International Journal of Reproduction, Contraception, Obstetrics and Gynecology*, 7, 3211–3215. <https://doi.org/10.18203/2320-1770>
- Kothari, A., & Girling, J. (2008). Hypothyroidism in pregnancy: pre-pregnancy thyroid status influences gestational thyroxine requirements. *BJOG : an international journal of obstetrics and gynaecology*, 115(13), 1704–1708. <https://doi.org/10.1111/j.1471-0528.2008.01901.x>
- McCarter, D., Law, A. A., Cabullo, H., & Pinto, K. (2022). Scoping Review of Postpartum Discharge Education Provided by Nurses. *Journal of obstetric, gynecologic, and neonatal nursing: JOGNN*, 51(4), 377–387. <https://doi.org/10.1016/j.jogn.2022.03.002>
- Tena Vivó, G., Cunillera Puértolas, O., Albareda Riera, M., Parellada Esquius, N., Isidro Albaladejo, M., Rodríguez Palomar, G., Palmero Aliste, S., & Vila, L. (2025). Hypothyroidism monitoring and control during the first trimester of pregnancy in Catalonia. *Frontiers in endocrinology*, 16, 1445977. <https://doi.org/10.3389/fendo.2025.1445977>
- Tingi, E., Syed, A., Kyriacou, A., Mastorakos, G., & Kyriacou, A. (2016). Benign thyroid disease in pregnancy: A state of the art review. *Journal of Clinical & Translational Endocrinology*, 6, 37–49. <https://doi.org/10.1016/j.jcte.2016.11.001>
- Zafar, H., Naz, M., Fatima, U., Shahzad, U., Fatima, A., & Yasmeen, A. (2020). Oral versus intravenous maternal hydration in isolated third trimester oligohydramnios. *International Journal of Research in Medical Sciences*, 8(10), 3449–3452. <https://doi.org/10.18203/2320-6012.ijrms20204214>
- Zilberman Sharon, N., Pekar-Zlotin, M., Kugler, N., Accart, Z., Nimrodi, M., Melcer, Y., Cuckle, H., & Maymon, R. (2022). Oligohydramnios: how severe is severe?. *The journal of maternal-fetal & neonatal medicine : the official journal of the European Association of Perinatal Medicine, the Federation of Asia and Oceania Perinatal Societies, the International Society of Perinatal Obstetricians*, 35(25), 5754–5760. <https://doi.org/10.1080/14767058.2021.1892068>

Primigravidalarda Gebelik Algısı ve Emzirme Öz Yeterliliği

Pregnancy Perception and Breastfeeding Self-Efficacy in Primigravidas

Fatma BAY^{*}, Hayriye Beyza KÜTÜK, Ayşegül KÜÇÜKTOKA, Ebrar KÜÇÜKKÖKTEN

KTO Karatay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik, Konya, Türkiye

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, primigravidalarda gebelik algısı ile prenatal emzirme öz-yeterliliği arasındaki ilişkiyi ve bu değişkenleri etkileyen faktörleri incelemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı-ilişkili arayıcı tipte yürütülen araştırmanın evrenini, 22.04.2025-30.05.2025 tarih aralığında, Konya ilinde bir özel hastaneye başvuran, 311 primigravida kadın oluşturmıştır. Veriler, Tanıtıcı Bilgi Formu, Negatif Gebelik Algısı Ölçeği (NGAÖ) ve Prenatal Emzirme Öz Yeterlilik Ölçeği (PEÖYÖ) ile toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, grup karşılaştırmaları, korelasyon ve çoklu doğrusal regresyon analizleri kullanılmıştır.

Bulgular: Primigravidaların Negatif Gebelik Algısı ortalama (36.90±11.66), Prenatal Emzirme Öz Yeterliliği ise yüksek düzeydeydi (76.85±12.72). NGAÖ ile PEÖYÖ puanları arasında zayıf düzeyde negatif bir ilişki saptandı ($r=-.143$, $p=.012$). Çoklu doğrusal regresyon analizinde orta ve yüksek gelir düzeyi daha düşük, gebelikte problem yaşama ise daha yüksek negatif gebelik algısı ile bağımsız olarak ilişkilidi ($R^2=.054$, $p=.001$). Prenatal emzirme öz yeterliliği modelinde gebelik takibi ve eş desteği daha yüksek öz yeterlilik ile bağımsız olarak ilişkilidi ($R^2=.135$, $p<.001$). Negatif gebelik algısının prenatal emzirme öz yeterliliği ile bağımsız ilişkisi diğer faktörler kontrol edildiğinde istatistiksel anlamlılığını korumadı ($\beta=-.091$, $p=.096$).

Sonuç: Primigravidalarda negatif gebelik algısı ile prenatal emzirme öz yeterliliği arasındaki zayıf ilişki, diğer ilişkili faktörler kontrol edildiğinde anlamlılığını korumamıştır. Bulgular, prenatal emzirme öz yeterliliğinin desteklenmesinde özellikle düzenli antenatal takip ve eş desteğinin önemine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Emzirme öz yeterliliği, gebelik algısı, primigravida, prenatal dönem, sosyal destek.

ABSTRACT

Aim: This study aimed to examine the relationship between pregnancy perception and prenatal breastfeeding self-efficacy among primigravidas and the factors associated with these variables.

Materials and Methods: This descriptive-correlational study included 311 primigravidas who attended a private hospital in Konya between April 22 and May 30, 2025. Data were collected using the Descriptive Information Form, Negative Perception of Pregnancy Scale (NPPS), and Prenatal Breastfeeding Self-Efficacy Scale (PBSES). Descriptive statistics, group comparisons, correlation analysis, and multiple linear regression analyses were used to analyze the data.

Results: Primigravidas had a moderate level of negative pregnancy perception (36.90±11.66) and a high level of prenatal breastfeeding self-efficacy (76.85±12.72). A weak negative correlation was found between NPPS and PBSES scores ($r=-.143$, $p=.012$). In the multiple linear regression analysis, middle and high income levels were independently associated with lower negative pregnancy perception, whereas experiencing problems during pregnancy was independently associated with higher negative pregnancy perception ($R^2=.054$, $p=.001$). In the prenatal breastfeeding self-efficacy model, receiving antenatal care and spousal support were independently associated with higher self-efficacy ($R^2=.135$, $p<.001$). The independent association between negative pregnancy perception and prenatal breastfeeding self-efficacy was no longer statistically significant after adjustment for other factors ($\beta=-.091$, $p=.096$).

Conclusion: The weak association between negative pregnancy perception and prenatal breastfeeding self-efficacy among primigravidas did not remain statistically significant after adjustment for other related factors. The findings highlight the importance of regular antenatal care and spousal support in supporting prenatal breastfeeding self-efficacy.

Keywords: Breastfeeding self-efficacy, pregnancy perception, prenatal period, primigravida, social support.

Sorumlu yazar/Corresponding author: Fatma BAY

KTO Karatay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Konya, Türkiye

E-mail: fatma.bay@karatay.edu.tr

ROR ID: ror.org/054341q84

Geliş Tarihi(Received): 17.12.2025 Kabul Tarihi(Accepted): 10.08.2026 Yayın Tarihi(Published): 31.08.2026

Atıf bilgisi/To cite:

Bay, F., Kütük, H.B., Küçükoka, A., & Küçükkökten, E. (2026). Primigravidalarda Gebelik Algısı ve Emzirme Öz Yeterliliği. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(2), 107-117. <https://doi.org/10.46971/ausbid.1843821>

Dergimizde CC-BY-NC-ND lisansı kullanılmakta ve yayımlanan makalelerin telif hakkı yazarlara, ticari kullanım hakkı ise dergimize aittir.

The journal operates under the CC BY-NC-ND license. Authors retain the copyright of their published articles, while the rights for commercial use are reserved by the journal.

Giriş

Gebelik, her kadın için eşi ve benzeri olmayan bir yaşam deneyimidir (Arslan ve ark., 2019). Kadın yaşamında gelişimsel bir kriz olarak nitelendirilebilecek gebelik, yalnızca kapsamlı biyolojik ve fizyolojik değişimlerle sınırlı olmayan, aynı zamanda çok boyutlu sosyolojik ve psikolojik süreçleri de içeren karmaşık bir süreçtir (Mermer ve ark., 2010).

Gebelik ve daha sonrasında annelik, yeni rol ve sorumlulukları beraberinde getiren, uyum gösterilmesi gereken bir olgudur (Arslan ve ark., 2019). Gebelik algısı, her kadının gebeliğini nasıl anladığına, yönettiğine ve yorumladığına göre farklılık göstermektedir (Duncombe ve ark., 2008). Annenin yaşı, ilk kez doğum yapmış olma, erken gebelik yaşı, ekonomik sorunlar, yüksek eğitim düzeyi, istihdam, evlilik, aile ve arkadaş sahibi olma gibi faktörler gebelik algısını olumlu veya olumsuz etkileyebilir (Kahraman ve ark., 2024; Wójcik ve ark., 2024). Bununla birlikte, güncel kanıtlara dayalı doğum öncesi bakımın, gebenin benlik saygısını koruması, öz-yeterlilik ve özerklik duygularını geliştirmesi, gebelik sürecini olumlu bir deneyim olarak yaşaması ve anneliğe sağlıklı bir başlangıç yapması açısından önemli olduğu vurgulanmaktadır (Kahraman ve ark., 2024). Anneliğe sağlıklı bir başlangıç yapılması, doğum sonrası dönemin önemli bileşenlerinden biri olan emzirmeye yönelik hazırlık ve güvenin geliştirilmesi açısından da önem taşımaktadır (McGovern ve ark., 2024; Necipoglu & Bebis, 2026).

Emzirme, yeni doğanın en uygun besin kaynağı anne sütü ile beslenmesi yanında anne ile bebek arasında güven bağının oluşmasını sağlayan mucizevi bir eylemdir (Göncü Serhatlıoğlu & Yılmaz, 2020). Aynı zamanda emzirme doğal, fizyolojik bir süreç olmakla birlikte öğrenilmiş bir davranıştır (Iliadou ve ark., 2018) ve temel makro ve mikro besinlerin anneden bebeğe aktarılmasını sağlamaktadır (Tetikçok Ocaktan & Alan Dikmen, 2024). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), emzirmenin doğumdan sonraki ilk bir saat içinde başlatılmasını, bebeklerin ilk altı ay yalnızca anne sütü ile, su dâhil hiçbir ek besin verilmeden, beslenmesini önermektedir. Ancak yalnızca anne sütüyle beslenmenin önemine ilişkin farkındalık artmış olsa da küresel düzeyde bu uygulamanın yaygınlığı %44 ile düşük seviyede kaldığı görülmektedir (DSÖ, 2014). Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması (TNSA) 2018 raporuna göre; Türkiye’de bebeklerin tamamına yakını (%97) belirli sürelerle emzirilmelerine karşın, sadece anne sütü alan bebeklerin ortalama emzirilme süresi 1.8

aydır (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2019). Emzirmenin başlatılması ve önerilen süre boyunca sürdürülmesinde, annenin emzirmeye ilişkin bilgi ve becerilerinin yanı sıra emzirme konusunda özgüveni de önemli rol oynamaktadır (McGovern ve ark., 2024).

Emzirme öz yeterlilik algısı annenin bebeğini emzirebilmek için ne kadar çaba gösterebileceğini, kendisini emzirmeye ne kadar hazır hissettiğini ve emzirme konusundaki inançlarını yansıtmaktadır (Akça & Yıldız, 2024; Ergezen ve ark., 2021). Öz-yeterliliği yüksek olan kadınlar, zorluklarla karşılaştıklarında emzirmek için daha fazla çaba göstermekte, emzirmeyi daha çok tercih etmekte, daha cesur ve olumlu davranışlar sergilemektedir (Ergezen ve ark. 2021). Emzirme öz yeterliliği, emzirme sonuçlarıyla yakından ilişkili, değiştirilebilir bir yapıdır. Öz yeterliliği ölçmek ve müdahale etmek için en uygun zamanlama henüz net olmasa da ortaya çıkan kanıtlar, emzirme başarısını artırmak ve kişiye özel destek stratejileri geliştirmek için gebeliğin erken döneminde kadına ulaşmanın potansiyel faydalı olabileceğini vurgulamaktadır (McGovern ve ark., 2024).

Literatürde primigravidaların emzirme özyeterliliğini inceleyen çalışmalar bulunmakla birlikte (Ahmadvand ve ark., 2023; Eker & Besen, 2021; Ergezen, ve ark., 2021), gebeliğin ise daha çok risk (Eldein ve ark., 2022), stres (Omran & Al-Khazraji, 2022), deneyim (Schneider, 2002; Soltani ve ark., 2017) ve beden imajı (Mail ve ark., 2024) algıları incelenmiştir. Özellikle ilk gebelikte, kadının gebeliğini nasıl algıladığı bu döneme psikolojik uyumu ve annelik rolüne ilişkin güveni açısından önem taşıyabilir (Kahraman ve ark., 2024). Gebelik döneminde gelişen annelik rolüne uyum ve öz yeterlilik duygusunun, doğum sonrası dönemin önemli sorumluluklarından biri olan emzirmeye yönelik hazırlık ve güvenle de bağlantılı olabileceği düşünülmektedir. Nitekim prenatal dönemde emzirmeye yönelik öz yeterliliğin geliştirilmesinin emzirme sonuçları açısından önemli olduğu bildirilmektedir (McGovern ve ark., 2024; Necipoglu & Bebis, 2026). Bu kavramsal çerçevede, gebelik algısı ile prenatal emzirme öz yeterliliğinin birbiriyle ilişkili olabileceği öngörülmektedir. Ulaşılabilen literatür kapsamında, primigravidaların gebelik algıları ile emzirme özyeterliliğini birlikte inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada primigravidalarda gebelik algısı ve prenatal emzirme öz yeterliliğini etkileyen faktörler ve bu iki değişken arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Soruları:

1. Primigravidaalarda gebelik algısı düzeyi nedir?
2. Primigravidaalarda emzirme özyeterliliği düzeyi nedir?
3. Primigravidaalarda gebelik algısı ve prenatal emzirme öz yeterliliği ile ilişkili faktörler nelerdir?
4. Primigravidaalarda gebelik algısı ile emzirme özyeterliliği arasında bir ilişki var mıdır?

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Deseni

Araştırma, tanımlayıcı-ilişki arayıcı tipte bir çalışmadır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 22.04.2025–30.05.2025 tarihleri arasında Konya ilindeki özel bir hastanenin gebe polikliniğine başvuran primigravidaalar oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleme, olasılıksız örnekleme yöntemlerinden ardışık örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Belirtilen tarihler arasında polikliniğe başvuran, dâhil edilme kriterlerini karşılayan ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden primigravidaalar ardışık olarak çalışmaya alınmıştır. Bu kapsamda araştırma toplam 311 primigravida ile tamamlanmıştır.

Çalışmanın tamamlanmasının ardından G*Power 3.1 programı kullanılarak post-hoc güç analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen korelasyon katsayısı $r = -0.143$ olup, bu değer $r^2 = 0.0204$ belirleme katsayısına karşılık gelmektedir. Bu durum, emzirme öz-yeterliliği puanlarındaki varyansın yaklaşık %2.04'ünün gebelik algısı tarafından açıklandığını göstermektedir. Cohen'in (1988) sınıflamasına göre bu, küçük düzeyde bir etki büyüklüğüne işaret etmektedir (Cohen, 1988). G*Power 3.1 kullanılarak yapılan post-hoc güç analizi, 311'lik bir örneklem büyüklüğü ve $r = -0.143$ 'lük ($\alpha = 0.05$, two-tailed) gözlenen bir korelasyon katsayısı verildiğinde, çalışmanın istatistiksel gücünün 0.72 olduğu bulunmuştur.

Çalışmaya dahil edilme kriterleri öncelikli olarak gönüllü olmaktır. İlk gebeliği yaşayan, 18 yaşın üzerinde, tekil ve sağlıklı fetüse sahip, Türkçe konuşabilen ve okuma-yazması olan gebeler çalışmaya dahil edilmiştir.

Tanı almış herhangi bir psikiyatrik hastalığa sahip olmak, gebeliğin yüksek riskli olarak değerlendirilmesine neden olan maternal veya fetal bir sağlık sorununun bulunması, gebelik sürecini etkileyebilecek kronik bir hastalığa sahip olmak ve araştırma verilerinin toplanmasını engelleyebilecek düzeyde iletişim güçlüğünün bulunması olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri; tanıtıcı bilgi formu, Prenatal Emzirme Öz Yeterlilik Ölçeği ve Negatif Gebelik Algısı Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu

Tanıtıcı Bilgi Formu, literatür doğrultusunda (Arslan ve ark., 2019; Konukoğlu & Pasinlioğlu, 2021) araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Uygulanacak bireylere sosyodemografik ve obstetrik özelliklerini değerlendirebilmek için toplam 8 soru sorulmuştur.

Negatif Gebelik Algısı Ölçeği (NGAÖ)

NGAÖ, 18 maddeden oluşmakta ve üç faktörlü bir yapıya sahiptir. Birinci faktör, "Gebelikte fizyolojik ve psikolojik değişiklikler ile bebek sağlığına yönelik negatif algılar"; ikinci faktör, "Doğum sonuna yönelik negatif algılar"; üçüncü faktör ise "Gebeliğin başlangıcı ile birlikte devam eden negatif algılar" boyutlarını kapsamaktadır. Ölçek, beşli Likert tipi (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum) olarak geliştirilmiş olup, tüm maddeler negatif ifadelerden oluşmakta ve ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Puanlama, madde puanlarının toplanması ile yapılmakta; ölçekten alınabilecek toplam puan 18 ile 90 arasında değişmektedir. Yüksek puan, negatif gebelik algısının yüksek olduğunu; düşük puan ise düşük düzeyde negatif gebelik algısını göstermektedir. Alt boyut puan aralıkları; birinci faktör için 6–30, ikinci faktör için 5–25, üçüncü faktör için 7–35 olarak belirlenmiştir. Gebelikte fizyolojik, psikolojik değişiklikler ve bebek sağlığına yönelik negatif algıların Cronbach Alfa değeri 0.84, Doğum sonuna yönelik negatif algıların Cronbach Alfa 0.80, Gebeliğin başlangıcı ile birlikte devam eden negatif algıların Cronbach Alfa 0.81, toplam ölçek Cronbach Alfa 0.91 olarak bulunmuştur (Ataş ve ark., 2024). Çalışmaya ait Cronbach Alfa değerleri Negatif Gebelik Algısı Ölçeği toplam puanı, Cronbach alfa katsayısı 0.88, iyi düzeyde güvenilirliğe işaret etmektedir.

Prenatal Emzirme Öz Yeterlilik Ölçeği (PEÖYÖ)

Wells ve ark. (2006) tarafından geliştirilen ölçek 20 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçekte yanıtlar beşli likert tipte, “Tamamıyla eminim=5 puan”, “Kesinlikle emin değilim=1 puan” olacak şekilde puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 20-100 (20: en düşük, 100: en yüksek yeterlilik) arasında değişmektedir. Alınan puan arttıkça emzirmedeki öz yeterlilik artmakta ve dört alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; emzirme için gerekli olan beceriler ve istekler (yedi madde:), nasıl emzirileceği konusunda bilgi toplama (beş madde), diğer insanların yanında emzirme ve emzirme sırasında utanma duygusu (dört madde) ve emzirme sırasında sosyal baskıdan (iki madde) oluşmaktadır. Kalan diğer iki madde alt boyutlardan bağımsızdır. Emzirmenin önemini eşle tartışma ve iki yıl boyunca emzirme konusunda güveni değerlendirmektedir. Hazar ve Akça (2018) tarafından Türkçe’ye geçerlilik ve güvenilirliği yapılan ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.86’dur (Uyar Hazar & Uzar Akça, 2018). Çalışmada Cronbach Alpha katsayısı 0.83 olarak bulunmuştur ve iyi düzeyde güvenilirliğe işaret etmektedir.

Veri Toplama Süreci

Araştırma verileri, araştırmanın yürütüldüğü sağlık kuruluşunun gebe polikliniğine başvuran ve dahil edilme kriterlerini karşılayan primigravidalardan toplanmıştır. Poliklinik muayenesi öncesinde uygunluk kriterleri açısından değerlendirilen gebelere araştırmacı tarafından yüz yüze görüşme yöntemiyle araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden gebelerden bilgilendirilmiş gönüllü onam alındıktan sonra veri toplama formları uygulanmıştır. Veri toplama sürecinde katılımcıların soruları araştırmacı tarafından açıklanmış, ancak yanıtlarını etkileyebilecek herhangi bir yönlendirmede bulunulmamıştır. Formların tamamlanmasının ardından araştırmacı tarafından eksik veri açısından kontrol edilerek veri toplama süreci sonlandırılmıştır.

Etik Kurul Beyanı

Araştırma için 28.11.2024 tarihli KTO Karatay Üniversitesi İlaç ve Tıbbi Cihaz Dışı Araştırmalar Etik Kurulu’ndan (2024/045 sayılı) onay alınmıştır. Çalışmanın yapıldığı Konya ilinde yer alan özel bir hastaneden 21.04.2025 tarihinde 352 sayılı yazı ile onay alınmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden,

gönüllü bireylere araştırma hakkında bilgi verilerek bilgilendirilmiş onamları alınmıştır.

Verilerin İstatistiksel Değerlendirmesi

Verilerin istatistiksel analizinde SPSS 25.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotların (Frekans, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) yanı sıra normal dağılımın incelenmesi için Skewness (çarpıklık), Kurtosis (basıklık) dağılım testi kullanılmıştır. Çarpıklık basıklık değerlerinin ± 2 aralığında olması durumunda normal dağılım gösterdiğini ifade etmektedir (George & Mallery, 2010). Normal dağılım gösteren gruplarda karşılaştırmalar Bağımsız Örneklemde t Testi ve ANOVA, normal dağılım göstermeyen gruplarda Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri ile yapılmıştır. Ölçekler arasında ilişki Pearson Korelasyon testi ile ortaya konulmuştur.

Negatif gebelik algısı ve prenatal emzirme öz yeterliliği ile bağımsız olarak ilişkili faktörleri belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Regresyon modellerine iki değişkenli analizlerde ilişkili bulunan ve kuramsal açıdan ilgili olduğu değerlendirilen değişkenler dahil edilmiş ve değişkenler modele Enter yöntemiyle eş zamanlı olarak alınmıştır. Kategorik değişkenler regresyon analizine dahil edilmeden önce dummy değişkenlere dönüştürülmüştür.

Regresyon analizleri öncesinde model varsayımları değerlendirilmiştir. Artıkların dağılımı histogram ve normal P-P grafikleriyle, homoskedastisite standartlaştırılmış tahmin ve artık değerlerinin dağılım grafiğiyle, çoklu bağlantı tolerans ve varyans büyütme faktörü (VIF) değerleriyle ve etkili gözlemler Cook uzaklığı ile incelenmiştir. İncelemeler sonucunda regresyon varsayımlarının kabul edilebilir düzeyde karşılandığı belirlenmiştir. Tüm analizlerde istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Katılımcılar yüksek oranda üniversite mezunu (%48.55), çalışmayan (%74.28), anlaşılarak/severek evlenen (%91.96) ve çoğunluğu emzirme danışmanlığı almayan (%64.63) gebelerden oluşmaktadır. Gelir durumu ve gebelikte problem yaşama grupları arasında NGAÖ puan ortalamaları açısından istatistiksel fark bulunurken ($p < 0.05$) diğer gruplar arasında herhangi bir fark bulunamadı. Gelir durumu, eş ile tanışma şekli, gebe takiplerini yaptırma, emzirme

Tablo 1. Gebelerin Sosyo-Demografik ve Obstetrik Özellikleri ve Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=311)

Sosyo-demografik veriler	n (%)	NGAÖ	Test	p	PEÖYÖ	Test	p
Eğitim durumu		Sıra Ortalaması			Sıra Ortalaması		
İlkokul	20(6.43)	151.55			132.20		
Ortaokul	43 (13.83)	152.86	χ^2 :1.84	.607	130.02	χ^2 :7.18	.066
Lise	97 (31.19)	147.59			155.59		
Üniversite	151 (48.55)	162.88			166.81		
Gelir durumu		Ortalama $\pm$ SS			Ortalama $\pm$ SS		
Az	47 (15.11)	42.11$\pm$13.65	F: 5.86	.003	73.62$\pm$12.97	F: 4.60	.011
Denk	210 (67.52)	36.18$\pm$11.01			76.50$\pm$12.70		
Fazla	54 (17.36)	35.17$\pm$11.25			81.02$\pm$11.69		
Çalışma durumu		Ortalama $\pm$ SS			Ortalama $\pm$ SS		
Evet	80 (25.72)	37.76 $\pm$ 10.54	t:0.77	.442	77.31 $\pm$ 13.16	t:0.38	.708
Hayır	231 (74.28)	36.60 $\pm$ 12.03			76.69 $\pm$ 12.58		
Eş ile tanışma şekli		Ortalama $\pm$ SS			Ortalama $\pm$ SS		
Görücü usulü	87 (27.97)	38.14 $\pm$ 11.78	t:1.17	.243	73.57$\pm$13.73	t:-2.71	.008
Anlaşarak/Severek	224 (72.03)	36.42 $\pm$ 11.60			78.12$\pm$12.09		
Gebe takiplerini yaptırma		Sıra Ortalaması			Sıra Ortalaması		
Evet	300 (96.46)	154.97	U:1340.50	.290	159.48	U:2694.00	< .001
Hayır	11 (3.54)	184.14			61.09		
Emzirme danışmanlığı alma		Ortalama $\pm$ SS			Ortalama $\pm$ SS		
Evet	110 (35.37)	35.52 $\pm$ 10.86	t:-1.55	.123	79.58$\pm$11.57	t:2.83	.005
Hayır	201 (64.63)	37.65 $\pm$ 12.04			75.36$\pm$13.09		
Gebelikte problem yaşama		Ortalama $\pm$ SS			Ortalama $\pm$ SS		
Evet	53 (17.04)	39.94$\pm$10.87	t:2.10	.037	78.81 $\pm$ 12.77	t:1.23	.219
Hayır	258 (82.96)	36.27$\pm$11.74			76.45 $\pm$ 12.69		
Gebelikte eş desteği alma		Ortalama $\pm$ SS			Ortalama $\pm$ SS		
Evet	281 (90.35)	36.9 $\pm$ 11.54	t:-1.40	.161	77.81$\pm$12.19	t:4.19	< .001
Hayır	30 (9.65)	39.73 $\pm$ 12.58			67.83$\pm$14.20		

SS: Standart Sapma, p: istatistiksel anlamlılık, NGAÖ: Negatif Gebelik Algısı Ölçeği, PEÖYÖ: Prenatal Emzirme Öz Yeterliliği Ölçeği, t: Bağımsız Örneklemde t Testi, F: Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA), U: Manny Whitney U, χ^2 : Kruskal-Wallis

danışmanlığı alma ve gebelikte eş desteği alma gruplarında PEÖYÖ puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı bulundu ($p < 0.05$). İstatistiksel olarak anlamlı bulunan ikili grup karşılaştırmalarının etki büyüklükleri değerlendirildiğinde, eş ile tanışma şekli ($d = 0.35$), emzirme danışmanlığı alma ($d = 0.34$) ve gebelikte problem yaşama ($d = 0.32$) açısından gözlenen farklılıkların küçük, eş desteği açısından gözlenen farklılığın ise orta düzeyde etki büyüklüğüne sahip olduğu belirlenmiştir ($d = 0.75$) (Tablo 1).

Ölçeklere ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 2’de verilmiştir. Katılımcıların NGAÖ toplam puan ortalaması

36.90 $\pm$ 11.66, PEÖYÖ toplam puan ortalaması ise 76.85 $\pm$ 12.72 olarak belirlenmiştir. Ölçek puanları normal dağılım göstermektedir (Tablo 2).

Tablo 2. NGAÖ ve PEÖYÖ Tanımlayıcı İstatistikleri

Variable	Ort.	SS	n	Min	Maks	Çarpıklık	Basıklık
NGAÖ							
toplam	36.90	11.66	311	18.00	77.00	0.49	0.13
puanı							
PEÖYÖ							
toplam	76.85	12.72	311	39.00	95.00	-0.63	-0.37
puanı							

Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma, n: Örneklem sayısı, Min: Minimum, Max: Maksimum, NGAÖ: Negatif Gebelik Algısı Ölçeği, PEÖYÖ: Prenatal Emzirme Öz Yeterliliği Ölçeği

Prenatal emzirme öz yeterliliği ile negatif gebelik algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı, zayıf düzeyde negatif bir ilişki bulunmuştur ($r=-.143$, $p=.012$, %95 GA [-.25, -.03]) (Tablo 3).

Tablo 3. NGAÖ ve PEÖYÖ Arasında Pearson Korelasyon Sonuçları

Ölçekler	r	%95.00 CI	n	p
NGAÖ-PEÖYÖ	-.143	[-.25,-.03]	311	.012

NGAÖ: Negatif gebelik algısı ölçeği, PEÖYÖ: Prenatal emzirme öz yeterliliği ölçeği, r :Korelasyon katsayısı, CI: Güven aralığı, n :Örneklem sayısı, p : İstatistiksel anlamlılık

Çoklu doğrusal regresyon analizinde, Model 1 istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş ve negatif gebelik algısındaki varyansın %5.4'ünü açıklamıştır ($R^2=.054$, düzeltilmiş $R^2=.045$, $F(3,307)=5.872$, $p=.001$). Orta ve yüksek gelir düzeyi daha düşük NGAÖ puanlarıyla, gebelikte problem yaşama ise daha yüksek NGAÖ puanlarıyla bağımsız olarak ilişkili bulunmuştur ($p<.05$). Model 2 de istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş ve prenatal emzirme öz yeterliliğindeki varyansın %13.5'ini açıklamıştır ($R^2=.135$, düzeltilmiş $R^2=.115$, $F(7,303)=6.769$, $p<.001$). Diğer değişkenler kontrol edildiğinde gebelik takibi ve eş desteği PEÖYÖ puanlarıyla anlamlı düzeyde ilişkili bulunurken ($p<.05$), gelir durumu, eş ile tanışma şekli, emzirme danışmanlığı alma ve NGAÖ puanlarının bağımsız

ilişkileri istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$) (Tablo 4).

Tartışma

Bu çalışmada primigravidalarda gebelik algısı ve prenatal emzirme öz yeterliliği ile ilişkili faktörler ve bu iki değişken arasındaki ilişki incelenmiştir. Bulgular, negatif gebelik algısının gelir durumu ve gebelikte problem yaşama ile; prenatal emzirme öz yeterliliğinin ise özellikle gebelik takibi ve eş desteği ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Katılımcıların orta düzeyde negatif gebelik algısına ve yüksek düzeyde prenatal emzirme öz yeterliliğine sahip olması çalışmanın dikkat çeken bulguları arasındadır. Ayrıca negatif gebelik algısı ile prenatal emzirme öz yeterliliği arasında iki değişkenli analizde zayıf negatif bir ilişki bulunmasına karşın, bu ilişkinin diğer faktörler kontrol edildiğinde anlamlılığını korumadığı belirlenmiştir.

Çalışmamızda gelir durumunun negatif gebelik algısı ile bağımsız olarak ilişkili olduğu; orta ve yüksek gelir düzeyine sahip kadınların negatif gebelik algısı puanlarının düşük gelir grubundaki kadınlara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ancak literatürde bu konuda farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Örneğin Ersanlı Kaya ve Atasever (2022), gelir düzeyinin gebelerin annelik ve beden algıları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını bildirmiştir. Benzer şekilde Gözüyeşil ve

Tablo 4. Negatif Gebelik Algısı ve Prenatal Emzirme Öz Yeterliliği ile İlişkili Faktörlerin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Değişkenler	B	SH	β	t	p	%95 GA	VIF
Model 1: Negatif Gebelik Algısı							
Gelir durumu: Orta ^a	-6.237	1.843	-.251	-3.384	.001	-9.865, -2.610	1.784
Gelir durumu: Yüksek ^a	-7.264	2.277	-.236	-3.190	.002	-11.746, -2.783	1.782
Gebelikte problem: Evet ^b	4.118	1.723	.133	2.390	.017	.727, 7.508	1.005
Model 2: Prenatal Emzirme Öz Yeterliliği							
Gelir durumu: Orta ^a	.983	1.983	.036	.496	.621	-2.920, 4.885	1.875
Gelir durumu: Yüksek ^a	4.635	2.458	.138	1.885	.060	-.203, 9.472	1.885
Eş ile tanışma: Anlaşarak/severek ^c	2.967	1.544	.105	1.922	.056	-.071, 6.004	1.044
Gebelik takibi: Evet ^d	10.696	3.767	.156	2.839	.005	3.283, 18.110	1.053
Emzirme danışmanlığı: Evet ^d	2.137	1.466	.080	1.457	.146	-.749, 5.022	1.068
Eş desteği: Evet ^d	7.291	2.357	.170	3.094	.002	2.653, 11.928	1.052
Negatif gebelik algısı toplam puan	-.100	.060	-.091	-1.670	.096	-.217, .018	1.049

Model 1: $R=.233$; $R^2=.054$; Düzeltilmiş $R^2=.045$; $F(3,307)=5.872$; $p=.001$.

Model 2: $R=.368$; $R^2=.135$; Düzeltilmiş $R^2=.115$; $F(7,303)=6.769$; $p<.001$.

B : standardize edilmemiş regresyon katsayısı; SH : standart hata; β : standardize edilmiş regresyon katsayısı; GA: güven aralığı; VIF: varyans büyütme faktörü. ^aReferans kategori: düşük gelir; ^bReferans kategori: gebelikte problem yaşamama; ^cReferans kategori: görüşül; ^dReferans kategori: hayır.

Özertürk (2022) de gelir düzeyinin gebelikte risk algısı üzerinde etkili olmadığını belirtmiştir. Buna karşılık, Düzbayır ve arkadaşlarının (2023) çalışmasında gelir düzeyinin annelik algısını etkilediği sonucuna varılmıştır. Bu farklılıklar, gebelik algısının sadece sosyoekonomik değil, aynı zamanda bireysel ve psikolojik birçok faktörden etkilendiğini göstermektedir. Gelir düzeyinin yüksek olması, kadının gebeliğe dair bilgiye ve hizmetlere erişimini kolaylaştırarak gebeliğe yönelik daha olumlu bir algı geliştirmesini destekleyebilir.

Çalışmada gebeliğinde problem yaşayan kadınların gebeliği daha negatif algılayabildiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma bulguları literatür ile uyumludur. Arslan ve arkadaşlarının (2019) çalışmasında gebeliğinde sorun yaşayan gebelerin olumsuz beden algısına sahip olduğu, bir diğer çalışmada ise gebelikte devam eden hastalığı olan, ilaç kullanmak zorunda olan veya hastane yatışı yapılan gebelerin anne ve bebek risk puanlarının arttığı bildirilmiştir (Gözüyeşil & Özertürk, 2022). Gebelikte yaşanan sağlık sorunları, kadının gebeliğini daha riskli ve belirsiz bir süreç olarak değerlendirmesine ve dolayısıyla daha olumsuz algılamasına katkıda bulunabilir. Bu bulgu, gebelikte sağlık problemi yaşayan primigravidaaların gebelik algısı açısından da değerlendirilmesinin ve gereksinim duydukları psikososyal desteğin sağlanmasının önemini göstermektedir.

İki değişkenli analizlerde gelir düzeyi yüksek kadınların prenatal emzirme öz yeterliliklerinin daha yüksek olduğu görülmeye karşın, çok değişkenli analizde gelir durumunun bağımsız ilişkisi istatistiksel anlamlılığını korumamıştır. Cantürk ve Akgün Kostak (2020)'in çalışmasında daha iyi gelir durumuna sahip annelerin emzirme özyeterliliğinin yüksek olduğu, bir diğer çalışmalarda ise gelir durumunun etkisinin olmadığı gözlenmemiştir (Aydın & Aba, 2019; Gerçek ve ark., 2017). Çalışmamızdaki çok değişkenli analiz sonucu, gelir durumunun prenatal emzirme öz yeterliliği ile doğrudan ilişkisinden ziyade sağlık hizmetlerine erişim, sosyal destek veya antenatal bakım gibi diğer faktörlerle birlikte değerlendirilmesi gerektiğini düşündürmektedir.

Çalışmada anlaşılarak/severek evlenen ve eş desteği alan kadınların prenatal emzirme öz yeterlilikleri iki değişkenli analizlerde daha yüksek bulunmuştur. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde eş ile tanışma şeklinin bağımsız ilişkisi anlamlılığını kaybederken, eş desteği prenatal emzirme öz yeterliliği ile bağımsız olarak ilişkili kalmıştır. Kadınların emzirme sırasında eş

desteğinin bulunması sorunlarını daha az yaşamasına ve bu sorunlar ile daha iyi baş etmelerine yardımcı olmaktadır (Dündar, 2021). Uğurlu ve arkadaşlarının (2023) yapmış oldukları tanımlayıcı çalışmada, kadınların algıladıkları eş desteği ile emzirme öz-yeterliliği arasında bir ilişki bulunmadığı bildirilmektedir. Bir diğer çalışmada, eşiyle, kendi ailesiyle ve eşinin ailesiyle olumlu ilişki içinde olan, eşinden bebek bakımı konusunda yeterli destek alan ve stres yaşamayan annelerin emzirme özyeterliliğinin yüksek olduğu bulunmuştur (Açıkgöz & Yörük, 2022). Çalışmamızda eş desteğinin çok değişkenli analiz sonrasında da anlamlılığını koruması, prenatal dönemde emzirme öz yeterliliğinin desteklenmesinde eşin rolünün dikkate alınması gerektiğine işaret etmektedir. Bu nedenle antenatal eğitim ve danışmanlık programlarında eşlerin sürece katılımının teşvik edilmesi yararlı olabilir.

Çalışmada gebelik takiplerini yaptıran kadınların prenatal emzirme öz yeterliliğinin daha yüksek olduğu ve bu ilişkinin diğer faktörler kontrol edildikten sonra da devam ettiği belirlenmiştir. Açıkgöz ve Yörük (2022) çalışmalarında gebe takiplerini yaptıran kadınlarda emzirme başarısının yüksek olduğu ancak emzirme özyeterliliğinde herhangi bir değişim olmadığı bulunmuştur. Türkiye 'de gebe takipleri sırasında annelere emzirme danışmanlığı hizmeti zorunludur. Doğum öncesi ve sonrası emzirme danışmanlığı alan kadınlar ile yapılan bir çalışmada, doğum öncesi danışmanlığın annelerin emzirme öz yeterliliğini artırabileceğini ve doğum sonrası dönemdeki emzirme sorunlarının çoğunu çözebileceği bildirilmektedir (Shafaei ve ark., 2020). Çalışmamızda emzirme danışmanlığı alan kadınların prenatal emzirme öz yeterliliği iki değişkenli analizde daha yüksek olmakla birlikte, danışmanlığın bağımsız ilişkisi çok değişkenli analizde anlamlılığını kaybetmiştir. Bulgular, literatürdeki diğer çalışmalarla da desteklenmektedir (Aydın & Aba, 2019; Kaya Şenol & Pekyigit, 2021; Wong ve ark., 2021). Bu sonuçlar, prenatal emzirme öz yeterliliğinin yalnızca danışmanlık alma durumundan değil, antenatal bakımın sürekliliği ve sosyal destek gibi birbiriyle ilişkili faktörlerden etkilenebileceğini düşündürmektedir.

Çalışmada kadınların orta düzeyde negatif gebelik algısı yaşadığı görülmektedir. Literatürde aynı ölçek ile yapılan başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Gebelerin Kendilerini Algılama Ölçeği ile yapılan Ersanlı Kaya ve Atasever (2022)'in çalışmasında gebelerin annelik algısının yüksek, beden algısının olumlu olduğu bildirilmiştir. Diğer çalışmalarda bu bulguları

desteklemektedir (Düzbayır ve ark., 2023; Gökbulut & İbici Akça, 2024). Literatürde gebelik algısının genellikle yüksek düzeyde bildirildiği görülmektedir. Bu çalışmada ise gebelik algısının daha düşük düzeyde bulunmasının nedeni, örneklem yalnızca primigravidalardan oluşması olabilir. İlk kez gebe kalan kadınlar, sürece ilişkin daha fazla belirsizlik ve kaygı yaşayabilmekte; bu durum da gebelik algısını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu nedenle, ilk gebeliğini yaşayan kadınların olumlu bir gebelik algısı geliştirmeleri için daha fazla desteklenmeleri gerekmektedir.

Çalışmada katılımcıların yüksek düzeyde emzirme özyeterliliği yaşadığı görülmektedir. Bu durum gebelerin emzirmeye hazır olduğunun ve kendine güvendiğini göstermektedir. Literatürde bu bulguyu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Konukoğlu & Pasinlioğlu, 2021). Çalışmaya dâhil edilen gebelerin çoğunluğunun primigravida olması, düzenli gebelik takibi yaptırması ve doğum öncesi dönemde emzirme danışmanlığı almış olmaları, emzirme özyeterliliğini artıran önemli faktörler olarak değerlendirilebilir. Bu bulgu, mevcut sağlık politikalarının etkili olduğunu ve bu uygulamaların sürdürülmesi gerektiğini göstermektedir. Özellikle ilk gebeliğini yaşayan kadınlara ulaşarak emzirme konusunda bilgi ve destek sunulması, özyeterliliği güçlendirmek açısından önem taşımaktadır.

Çalışmada negatif gebelik algısı arttıkça emzirme özyeterliliğinin azaldığı bulunmuştur. Bu ilişkinin küçük büyüklükte olması, gebelik algısı ile prenatal emzirme öz yeterliliği arasındaki ilişkinin pratik öneminin sınırlı olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca çok değişkenli analizde gelir durumu, eş ile tanışma şekli, gebelik takibi, emzirme danışmanlığı ve eş desteği kontrol edildiğinde negatif gebelik algısının prenatal emzirme öz yeterliliği ile bağımsız ilişkisi istatistiksel anlamlılığını korumamıştır. Dolayısıyla iki değişkenli analizde gözlenen ilişkinin doğrudan ve bağımsız bir ilişki olarak değerlendirilmemesi gerekir. Bildiğimiz kadarıyla primigravidalarda gebelik algısı ile prenatal emzirme öz yeterliliği arasındaki ilişkiyi birlikte inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Gebelik ve emzirme deneyimleri bireysel, psikolojik, obstetrik ve sosyal birçok faktörden etkilenebildiğinden, gelecekte yapılacak çalışmalarda bu ilişkinin farklı örneklerde ve çok değişkenli modeller kullanılarak incelenmesi yararlı olacaktır.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, araştırmanın tek merkezde, özel bir

hastaneye başvuran primigravidalarla yürütülmesi ve katılımcıların yaklaşık yarısının üniversite mezunu olması, örneklem sosyodemografik çeşitliliğini sınırlandırmaktadır. Bu nedenle bulguların farklı sağlık kuruluşlarına, sosyoekonomik gruplara ve daha geniş primigravida popülasyonuna genellenebilirliği sınırlıdır. İkinci olarak, araştırmanın kesitsel tasarımı, değişkenler arasındaki ilişkilerin yönü ve nedenselliği hakkında çıkarım yapılmasına olanak vermemektedir. Üçüncü olarak, verilerin öz bildirim araçlarıyla toplanması, sosyal beğenirlik ve yanıt yanlılığına yol açmış olabilir. Ayrıca, belirlenen veri toplama döneminde dâhil edilme kriterlerini karşılayan ulaşılabilir evrendeki tüm primigravidalara ulaşılması hedeflendiğinden, araştırma öncesinde örneklem büyüklüğünü belirlemeye yönelik a priori güç analizi yapılmamıştır. Bu durum, özellikle küçük büyüklükteki ilişkilerin saptanması bakımından çalışmanın bir diğer sınırlılığıdır. Bu sınırlılıklar doğrultusunda bulgular dikkatle yorumlanmalı; sonuçlar farklı sosyoekonomik ve kültürel özelliklere sahip örneklerde yürütülecek çok merkezli ve boyamsal çalışmalarda doğrulanmalıdır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada primigravidalarda gebelik algısı ve prenatal emzirme öz yeterliliğini etkileyen faktörler ile birlikte aralarındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bulgular, negatif gebelik algısının ekonomik koşullar ve gebelikte yaşanan sağlık problemleriyle; prenatal emzirme öz yeterliliğinin ise özellikle antenatal takip ve eş desteğiyle ilişkili olduğunu göstermiştir. Negatif gebelik algısı ile prenatal emzirme öz yeterliliği arasında iki değişkenli analizde saptanan zayıf ilişki, diğer faktörler kontrol edildiğinde anlamlılığını korumamıştır. Bu sonuç, prenatal emzirme öz yeterliliğinin gebelik algısı ile birlikte bireysel, obstetrik ve sosyal faktörler çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Klinik uygulamada, antenatal izlemler sırasında primigravidaların gebelik algısı, emzirme öz yeterliliği ve sosyal destek gereksinimlerinin değerlendirilmesi; gebelikte sağlık problemi yaşayan veya ek desteğe gereksinim duyan kadınların erken dönemde belirlenerek ebe temelli bireyselleştirilmiş danışmanlığa yönlendirilmesi önerilmektedir. Antenatal eğitimlerde uygulamalı emzirme eğitiminin yanı sıra eşlerin de eğitim ve danışmanlık sürecine katılımının sağlanması yararlı olabilir. Gelecekte, gebelik algısı ile prenatal emzirme öz yeterliliği arasındaki ilişkinin farklı sosyoekonomik ve kültürel özelliklere sahip

örneklemelerde, çok merkezli ve boylamsal çalışmalarla incelenmesi; ayrıca antenatal takip, ebe temelli danışmanlık ve eş katımlı eğitimlerin emzirme öz yeterliliği üzerindeki etkisinin müdahale çalışmalarıyla değerlendirilmesi önerilmektedir.

Çıkar Çatışması | Declaration of Interests

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. The authors declare that there is no conflict of interest.

Yazar Katkıları | Author Contributions

Fikir – FB, HBK, EK, AK; Tasarım – HBK, EK, AK; Veri Toplanması ve/veya işlenmesi – FB, HBK, EK, AK; Analiz ve/veya yorum – HBK, EK, AK; Literatür taraması – HBK, EK, AK; Kaynaklar – HBK, EK, AK; Makaleyi yazan – FB | Concept – FB, HBK, EK, AK; Design – HBK, EK, AK; Data Collection and/or Processing – FB, HBK, EK; Analysis and/or Interpretation – HBK, EK, AK; Literature Search – HBK, EK, AK; Resources – HBK, EK, AK; Writing Manuscript – FB.

Veri Paylaşım Beyanı | Data Sharing Statement

Bu çalışmanın bulgularını destekleyen veriler, makul bir talep üzerine sorumlu yazardan temin edilebilir. | Data supporting the findings of this study are available from the corresponding author upon reasonable request.

Bilgilendirilmiş Onam | Informed Consent

Araştırmaya katılmayı kabul eden, gönüllü bireylere araştırma hakkında bilgi verilerek bilgilendirilmiş onamları alınmıştır. | Volunteers who agreed to participate in the study were provided with information about the study, and their informed consent was obtained.

Teşekkür | Acknowledgments

Bu araştırmanın yürütülmesi sürecinde katkı sağlayan tüm katılımcı kadınlara ve veri toplama aşamasında destek olan sağlık çalışanlarına teşekkür ederiz. | We would like to thank all the women who participated in this study and the healthcare workers who provided support during the data collection phase.

Etik Kurul Onayı | Ethical Approval

Bu çalışma, KTO Karatay Üniversitesi İlaç ve Tıbbi Cihaz Dışı Araştırmalar Etik Kurulunun 28.11.2024 tarih, 2024/045 sayılı kararı ile onaylanmıştır (Onay No: E-5-200-98476-2024/045). | This study was approved by the Non-Pharmaceutical and Non-Medical Device Research Ethics Committee of KTO Karatay University on November 28, 2024, with decision number 2024/045 (Approval No: E-5-200-98476-2024/045).

Yapay Zekâ Beyanı | Declaration of AI

Yazarlar, yapay zekâ araçlarının yalnızca yöntem önerileri ve özet/abstract yazımı ve abstract çevirisi için kullanıldığını beyan eder. Yapay zekâ araçları, bilimsel içeriğin oluşturulması, analizi veya yorumlanması amacıyla kullanılmamıştır. Yazarlar, çalışmanın doğruluğu ve bütünlüğü konusunda tüm sorumluluğu üstlenmektedir. | The authors declare that artificial intelligence tools were used solely for method suggestions, abstract writing, and abstract translation. No AI tools were used for the generation, analysis, or interpretation of the scientific content. The author takes full responsibility for the accuracy and integrity of the work.

Yayıncı Notu

Bu makalede ifade edilen tüm görüşler yalnızca yazara aittir ve yazarın bağlı olduğu kuruluşların, yayıncının, editörlerin veya hakemlerin görüşlerini temsil etmeyebilir. Bu makalede değerlendirilen herhangi bir ürün veya üreticisi tarafından ileri sürülen iddialar, yayıncı tarafından garanti edilmez veya onaylanmaz. | All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Kaynakça

- Açıkgöz, A., & Yörük, S. (2022). The role of positive family relationships and spousal support in breastfeeding self-efficacy and success of mothers in the early postpartum period. *Progress in Nutrition*, 24(1). <https://doi.org/10.23751/pn.v24i1.11706>
- Ahmadvand, M., Abdoli, S., Jenabi, E., Talebi-Ghane, E., & Eghbalian, F. (2023). Predictors of breastfeeding self-efficacy in primiparous women: A cross-sectional study in the west of Iran. *SN Comprehensive Clinical Medicine*, 5(1). <https://doi.org/10.1007/s42399-023-01556-3>
- Akça, G., & Yıldız, E. (2024). Annelerin emzirme öz yeterlilik düzeyi ve emzirmeye etki eden faktörler. *Turkish Journal of Family Practice*, 28(1), 18–24. <https://doi.org/10.54308/tahd.2024.72692>
- Arslan, S., Okcu, G., Coşkun, A. M., & Temiz, F. (2019). Kadınların gebeliği algılama durumu ve bunu etkileyen faktörler. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 6(1), 179–192. <https://doi.org/10.17681/hsp.432333>
- Ataş, A. N., Bay, F., & Sayiner, F. D. (2024). Negative perceptions of pregnancy scale: A scale development study. *Journal of Nursing Measurement*, 32(4), 524–535. <https://doi.org/10.1891/JNM-2023-0022>
- Aydın, D., & Aba, Y. A. (2019). Annelerin sağlık okuryazarlığı düzeyleri ile emzirme öz-yeterlilik algıları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 12(1), 31–39.
- Cantürk, D., & Akgün Kostak, M. (2020). Vajinal doğum yapan ve sezaryen operasyonu geçiren annelerin ilk emzirme davranışları, emzirme öz-yeterlilik düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(3), 382–394. <https://doi.org/10.26559/mersinsbd.718662>
- Cohen, J. (1988). Statistical power analysis for the behavioral sciences (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.

- Duncombe, D., Wertheim, E. H., Skouteris, H., Paxton, S. J., & Kelly, L. (2008). How well do women adapt to changes in their body size and shape across the course of pregnancy? *Journal of Health Psychology*, 13(4), 503–515. <https://doi.org/10.1177/1359105308088521>
- Dündar, T. (2021). Emzirmeyi etkileyen faktörler. In S. Özsoy (Ed.), *Emzirme ve anne sütü ile beslemede danışmanlık: Güncel yaklaşımlar* (pp. 59–65). Türkiye Klinikleri.
- Dünya Sağlık Örgütü (2014). *Global nutrition targets 2025: Breastfeeding policy brief*. <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-NMH-NHD-14.3>
- Düzbayır, E., Karadeniz, H., & Süzer Özkan, F. (2023). Gebelerin kendilerini algılaması ile vajinal doğum öz-yeterliliği arasındaki ilişki. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(1), 160–168. <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.1038623>
- Eker, A., & Besen, M. A. (2021). The impact of adaptation to pregnancy on breastfeeding self-efficacy. *Journal of Education and Research in Nursing*, 18, 130–137. DOI: 10.5152/jern.2021.36539
- Eldein, N. M. N., Hassan, S. I., Hemida, R., & Saadoon, O. H. M. M. (2022). Assessment of primigravida women perception to pregnancy risk. *Mansoura Nursing Journal*, 9(2), 201–212. <https://doi.org/10.21608/mnj.2022.295567>
- Ergezen, Y., Efe, E., Çalışkan Özdöl, F., & Dikmen, Ş. (2021). The relationship between mothers' breastfeeding self-efficacy perceptions and breastfeeding success in postpartum period. *E-Journal of Dokuz Eylül University Nursing Faculty*, 14(3), 217–223. <https://doi.org/10.46483/deuhfed.675733>
- Ersanlı Kaya, C., & Atasever, Z. (2022). Gebelerin kendilerini algılama durumları ve etkileyen faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(3).
- George, D., & Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference (10th ed.)*. Pearson.
- Gerçek, E., Sarıkaya Karabudak, S., Ardiç Çelik, N., & Saruhan, A. (2017). The relationship between breastfeeding self-efficacy and LATCH scores and affecting factors. *Journal of Clinical Nursing*, 26(7–8), 994–1004. <https://doi.org/10.1111/jocn.13423>
- Gökbulut, N., & İbici Akça, E. (2024). Üçüncü trimester gebelerin kendilerini kabullenme düzeyleri ve etkileyen faktörlerin incelenmesi: Kesitsel bir araştırma. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 11(4), 586–592. <https://doi.org/10.34087/cbusbed.1466644>
- Göncü Serhatlıoğlu, S., & Yılmaz, E. (2020). Nedir bu tandem emzirme? *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12, 433–442. <https://doi.org/10.38079/igusabder.658725>
- Gözüyeşil, E., & Özertürk, Ö. (2022). Gebelikte risk algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Trimesterler arası karşılaştırma. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 6(3), 467–477. <https://doi.org/10.46237/amusbfd.1035974>
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2019). *2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması*. https://hips.hacettepe.edu.tr/tr/2018_turkiye_nufus_ve_saglik_arastirmasi-55
- Iliadou, M., Lykeridou, K., Prezerakos, P., Swift, E., & Tziaferi, S. (2018). Measuring the effectiveness of a midwife-led education programme in terms of breastfeeding knowledge and self-efficacy. *Materia Socio-Medica*, 30(4), 240–245. <https://doi.org/10.5455/msm.2018.30.240-245>
- Kahraman, A., Şen Aytekin, M., Mete Sandalcı, E., & Alparslan, Ö. (2024). Primipar gebelerin gebelik algıları ve doğum öz-yeterliliği arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 40(2), 177–186. <https://doi.org/10.53490/eghehemsire.1285033>
- Kaya Şenol, D., & Pekyigit, A. (2021). Normal doğum ve sezaryende doğum sonu stresin emzirme öz-yeterliliğine etkisi. *Jinekoloji-Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi*, 18(4), 1062–1069. <https://doi.org/10.38136/jgon.804407>
- Konukoğlu, T., & Pasinlioğlu, T. (2021). Gebelerde emzirme özyeterliliği ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 12–22.
- Mail, E., Yuliani, F., & Edni Wari, F. (2024). Body image and self-adjustment in primigravida women. *Jurnal Kebidanan Harapan Ibu Pekalongan*, 11(1), 37–43. <https://doi.org/10.37402/jurbidhip.vol11.iss1.302>
- McGovern, L. M., O'Toole, L., Laws, R. A., Skinner, T. C., McAuliffe, F. M., & O'Reilly, S. L. (2024). An exploration of prenatal breastfeeding self-efficacy: A scoping review. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 21(1). <https://doi.org/10.1186/s12966-024-01641-3>
- Mermer, G., Bilge, A., Yücel, U., & Çeber, E. (2010). Gebelik ve doğum sonrası dönemde sosyal destek algısı düzeylerinin incelenmesi. *Psikiyatri*

Hemşireliği Dergisi, 1(2), 71–76.

doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2021.103874

- Necipoglu, D., & Bebis, H. (2026). The effect of antenatal interventions on breastfeeding self-efficacy of first-time mothers: A systematic review. *International Breastfeeding Journal*, 21, Article 6. <https://doi.org/10.1186/s13006-025-00795-5>
- Omran, S. H., & Al-Khazraji, L. A. (2022). Evaluation of primigravida pregnant women perceived stress during third trimester of pregnancy. *International Journal of Health Sciences*, 6479–6487. <https://doi.org/10.53730/ijhs.v6ns1.6371>
- Schneider, Z. (2002). An Australian study of women's experiences of their first pregnancy. *Midwifery*, 18(3), 238–249. <https://doi.org/10.1054/midw.2002.0309>
- Shafaei, F. S., Mirghafourvand, M., & Havizari, S. (2020). The effect of prenatal counseling on breastfeeding self-efficacy. *BMC Women's Health*, 20(1), 94. <https://doi.org/10.1186/s12905-020-00947-1>
- Soltani, F., Maleki, A., Shobeiri, F., Shamsaei, F., Ahmadi, F., & Roshanaei, G. (2017). The limbo of motherhood. *Midwifery*, 55, 38–44. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2017.08.009>
- Tetikçok Ocaktan, C., & Alan Dikmen, H. (2024). Gebelik ve Tandem Emzirmede Ebelik. *International Journal of Social, Humanities And Administrative Sciences*, 70(9), 3794–3797.
- Ugurlu, M., Karahan, N., Arslan, G., & Karaşahin, K. E. (2023). Evaluation of the correlation between spousal support, postpartum depression, and breastfeeding self-efficacy. *Journal of Contemporary Medicine*, 13(1), 153–159. <https://doi.org/10.16899/jcm.1206828>
- Uyar Hazar, H., & Uzar Akça, E. (2018). Prenatal breastfeeding self-efficacy scale: Validity and reliability study. *Turk Pediatri Arsivi*, 53(4), 222–230. <https://doi.org/10.5152/TurkPediatriArs.2018.18114>
- Wells, K. J., Thompson, N. J., & Kloeblen-Tarver, A. S. (2006). Development and psychometric testing of the prenatal breastfeeding self-efficacy scale. *American Journal of Health Behavior*, 30(2), 177–187. <https://doi.org/10.5993/AJHB.30.2.7>
- Wójcik, M., Aniśko, B., & Siatkowski, I. (2024). Quality of life in women with normal pregnancy. *Scientific Reports*, 14(1). <https://doi.org/10.1038/s41598-024-63355-7>
- Wong, M. S., Mou, H., & Chien, W. T. (2021). Effectiveness of educational and supportive intervention for primiparous women. *International Journal of Nursing Studies*, 117, 103874. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2021.103874>